

T.C
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DUYGUSAL ZEKA-AKADEMİK BAŞARI ETKİLEŞİMİNE İLİŞKİN
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Dicle Üniversitesi Örneği

HAZIRLAYAN
Özkan Kenarlı

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr. Behçet ORAL

DİYARBAKIR
2007

ÖZET

Araştırmanın genel amacı, *yükseköğretim düzeyinde duygusal zeka-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerini, Dicle Üniversitesi örneğinde kendini değerlendirme-cinsiyet-ailenin tutumu değişkenleri itibariyle betimlemektir.*¹ Bu genel amaca bağlı olarak, öğrenci görüşleri duygusal zeka-akademik başarı etkileşiminin güncel ve olası eğitimsel sonuçları bağlamında irdelenmiştir.

Araştırma, Dicle Üniversitesinin Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören toplam 532 üniversite öğrencisi üstünde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan Duygusal Zeka Ölçeği Ergin, İşmen, Özabacı tarafından 1999 yılında geliştirilmiştir (Ergin ve ark. 1999). Ölçek, Kendi Duygularını Anlama, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duyguları Yönetme olmak üzere 3 alt test ve 108 maddeden oluşmaktadır. 9 yaş ve üstündeki tüm bireylere uygulanmakla birlikte uygulama için zaman sınırlaması yoktur. Ayrıca öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla bir anket geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Testleri ile akademik başarılar arasındaki ilişkilerin ortaya konulması amacıyla, iki sürekli değişken arasındaki ilişkiyi hesaplamada kullanılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Testlerinin akademik başarıyı yordamada önem sıralamasını yapmak amacıyla, bağımsız değişkenle ilişkili olan iki ya da daha çok bağımsız değişkene dayalı olarak bağımlı değişkenin tahmin edilmesine yönelik bir analiz türü olan çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. İlişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Son olarak iki ilişkisiz ortalama arasındaki farkın manidarlığı test amacıyla da ilişkisiz t testi kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına genel olarak bakıldığında duygusal zeka ile akademik başarılar arasında değişen sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu araştırmada bazı bölüm öğrencilerinin duygusal zeka puanları ile akademik başarıları arasında ilişkiler bulunurken bazı bölümlerde de anlamlı ilişkilere rastlanmamıştır.

Duygusal Zeka ile Akademik başarılar arasındaki ilişkilere bakıldığında özellikle Kendi Duygularını Anlama Alt Ölçeği ile akademik başarılar arasında ilişkiler olduğunu, Duyguları Yönetme ve akademik başarı arasında da hiçbir şekilde ilişki bulunmadığını araştırma bulguları ile belirtmek mümkündür.

ANAHTAR KELİMELER: Duygusal Zeka, Öğrenme Başarısı, Akademik Başarı

ⁱ Akgündüz,Hasan:Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler, Diyarbakır, 2007 (Araştırmanın özeti, konu sunumu, amaçlar, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar adı geçen eserden yararlanılarak ve öğretim üyesinin doğrudan katkıları çerçevesinde raporlaştırılmıştır.)

ABSTRACT

The general purpose of the research is to describe opinions of the students related to interaction among emotional intelligence-academical success related to self evaluation-gender-attitude of the family in the example of University of Dicle. Related to this general purpose, the opinions of the students are examined in the context of interaction among current and probable education probable educational result of emotional intelligence and academical success.

The scale of Emotional intelligence used in the research was improved by Ergin, İşmen, Özbacı in 1999. The scale is established by 108 elements and 3 sub-test that are Understanding the own Emotions, understanding the Others' Emotions and managing the Emotions. The research can be applied to all individuals above the age of 9 and no time-limit for the application. In addition; a survey is improved and applied to put across the socio-demographic characteristics of the students.

For putting across the relationship between Emotional Intelligence Tests and Sub-Tests and Academic Success, The Pearson Moments Multiply correlation is calculated that is being used for measuring between two continuous varieties. For the purpose of putting across the countdown of the priorities of understanding the academic success by Emotional Intelligence scale tests and subtests, plural regression analysis is used. –a kind of analysis for guessing dependent variety that has relation with 2 or more independent variety concerning with independent variety. - One way variance analysis (ANOVA) is used for testing if it is very different from zero that the difference of the average between two or more unrelated instances, Lastly, unrelated t-test is used for testing the coherence of the difference between 2 unrelated averages.

Looking in general to the findings of the research, variable results are obtained between Emotional Intelligence and Academic Success. In this research we get coherence between Emotional Intelligence scores and Academic success for some faculties, but for some other faculties no meaningful relations.

Looking to relations between emotional Intelligence and Academic Success it is possible to state by the findings of the research that there's a relation between the sub-scale of understanding the Own Emotions and Academic Success but no relations between Managing the Emotions and Academic Success.

KEY WORDS: Emotional Intelligence, Learning Success, Academic Success

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma 05/11/2007 tarihinde jürimiz tarafından Eğitimde Psikolojik Hizmetler dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Hasan AKGÜNDÜZ

Başkan

Prof.Dr. Remzi OTO

Üye

Yrd.Doç.Dr. Behçet ORAL

Üye

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2007

.....
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tezin yazılmasında, bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda, bilimsel normlara uygun olarak, atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede ki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Özkan KENARLI
15\09\2007

ÖNSÖZ

Duygusal zeka kavramı, özellikle son on yılda, insan davranışların açıklanmasında araştırmacıların yoğun ilgisini çekmiş bir kavramdır. Sosyal bilimlerle ilgilenen araştırmacılar bu kavramı çeşitli teoriler içinde hem test etmişler hem de yoğun olarak kullanmışlardır.

Duygusal zeka, akıllı olmanın farklı bir yoludur. Bu terim duygularının ne olduğunu ve duygularını kullanarak iyi kararlar vermeyi içerir. Duygusal zeka kişinin kendi duygularını kontrol etme, bunlar arasında seçim yapabilme ve kişinin bu duygularını hayatına yön vermede kullanabilme kabiliyetini içeren sosyal zeka tipidir.

Çevremize baktığımızda, kendi alanlarında en yükseğe çıkmış insanların, sadece mesleki anlamda çok iyi olmadıklarını görürüz. Bu kişiler aynı zamanda, arkadaş canlısı, güçlü bir iradeye sahip ve iyimserdirler. Liderlik özellikleri de gelişmiştir.

Başka bir deyişle, bir işte ve genel olarak hayatta başarılı olmak için, geleneksel bilinen zekadan fazlası gerekmektedir. Duygusal zeka ve duygusal zeka tanımında belirtilen niteliklerde öğrenilebilir psikolojik ve sosyal beceriler olduğuna göre, bireyler kendilerini geliştirerek, zihinsel yeteneklerini en üst düzeyde kullanabilirler. Biz de bu araştırmamızla, duygusal zeka konusunda mevcut bilgi birikimine katkıda bulunmayı amaçladık.

Araştırma sürecinde benden her türlü yardımlarını esirgemeyen, başta sayın Prof.Dr.Hasan AKGÜNDÜZ olmak üzere tez danışmanım sayın Yrd.Doç.Dr.Behçet ORAL ile sayın Doç.Dr.Mehmet GÜVEN'E sonsuz teşekkür edip saygılarımı sunarım.

Yine araştırma sürecinde bana destek veren ve istatistiksel hesaplamalarda yardımcı olan, Dr. Demirali Y. ERGİN ve Dr. M. Yüksel ERDOĞDU' ya sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim. Araştırmamda bana her türlü destek ve anlayışı gösteren eşim Hediye KENARLI' ya teşekkür ederim.

Özkan Kenarlı

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT	VI
ONAY SAYFASI	VII
ÖNSÖZ	
İÇİNDEKİLER	
TABLolar LİSTESİ	VIII
GİRİŞ	
Konunun Sunumu	1
Amaçlar	18
Önem	19
Varsayımlar	21
Sınırlılıklar	21
Tanımlar	22
Yöntem	23
<i>Araştırma Modeli</i>	23
<i>Evren ve Örneklem</i>	23
<i>Verilerin Toplanması</i>	24
<i>Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu</i>	24
1. DUYGUSAL ZEKA-AKADEMİK BAŞARI ETKİLEŞİMİNİN ÖZNEL-NESNEL BİLEŞENLERİ	
1.1. İnsan Bilincinin Evrimi, Zeka ve Eğitim	27
1.2. Koşullanma, Organik Öğrenme ve Duygusal Zeka	37
1.3. Türk Eğitim Sisteminde Öğrenme-Öğretme Etkinliklerinin Duygusal Zeka Temeli	40
1.4. Yükseköğretimde Öğrenme- Öğretme Etkinliklerinin Duygusal Zeka Temeli ve Akademik Başarıyla ilişkisi	44
2. DUYGUSAL ZEKA AKADEMİK BAŞARI ETKİLEŞİMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ / Dicle Üniversitesi Örneği	
2.1. Kişisel Durum Bilgileri	50
2.2. Duygusal Zeka Akademik Başarı Etkileşiminin Güncel Eğitimsel Sonuçları	63
2.3. Duygusal Zeka Akademik Başarı Etkileşiminin Olası Eğitimsel Sonuçları	75
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	79
KAYNAKLAR	86
EKLER	92

TABLolar

Tablo 1 : Örneklem Grubunu Oluşturan Fakültelele, Bölümlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı	23
Tablo 2 : Toplam EQ Bakımından Ham Puan Aralıklarının Değerlendirme Ölçütleri	25
Tablo 3 : Her Üç Alt Boyut Bakımından Ham Puan Aralıklarının Değerlendirme Ölçütleri	25
Tablo 4 : Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	50
Tablo 5 : Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	51
Tablo 6 : Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	52
Tablo 7 : Örnekleme Alınan Tüm Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	53
Tablo 8 : Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları	55
Tablo 9 : Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Yönetme Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları	56
Tablo 10 : Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Yönetme Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları	56
Tablo 11 : Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları	57
Tablo 12 : Duygusal Zeka Ölçeği Toplam ve Karşısındaki Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları	58
Tablo 13: Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındaki Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçer dönük, Dışer dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları	60
Tablo 14: : Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındaki Duygularını Anlama ve Duygularını	61

Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları	
Tablo 15: Örneklem Alınan Tüm Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları	62
Tablo 16: Beden Eğitimi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=48)	63
Tablo 17: Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=98)	64
Tablo 18: Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=66)	65
Tablo 19: Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=44)	65
Tablo 20: Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=128)	66
Tablo 21: Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=88)	67
Tablo 22: Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=60)	67
Tablo 23: Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=48)	68
Tablo 24: Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=52)	69
Tablo 25: Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=60)	69
Tablo 26: Makine Mühendisliği Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=32)	70
Tablo 27: Psikoloji Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=42)	70
Tablo 28: Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=32)	71

Tablo 29: Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre ANOVA Sonuçlar	73
Tablo 30: Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre ANOVA Sonuçları	73
Tablo 31: Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	75
Tablo 32: Edebiyat Fakültesi Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	76
Tablo 33: Mühendislik Mimarlık Fakültesi Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	77
Tablo 34: Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	77

GİRİŞ

Konun Sunumu

İnsanoğlu doğduğu günden itibaren bir eğitim süreci içerisinde. Bu süreç içindeki etkinliklerin odak noktasını öğrenciler teşkil etmektedir. Böylelikle, eğitim amaçları yönündeki davranış değişikliklerinin öğrencide ne lde gerekleēebileđinin llmesi ve değerlendirilmesi bir eğitim sistemi çerçevesinde yapılan değerlendirme işlemlerinin bir bakıma en önemlileri arasında sayılmaktadır.

Son yıllarda, bazı araştırmacılar insan zekâsını eski yöntemlerle incelemenin sınırlılıklarını keşfetmişlerdir. Howard Gardner 1980'lerin başlarında IQ yaklaşımını sorgulamaya başlamış ve "Frames of Mind" adlı kitabında yaşamdaki başarı açısından hayati derecede önem taşıyan yalnızca tek bir zekâ türü olmadığını, ancak zekâ trlerinin daha geniş bir yelpazede ele alınabileceğini ne sürmüştür. Bu alandaki nc isimlerden bir diğer de Robert Sternberg'dir. Sternberg, yüksek IQ'nun akademik başarı getirebileceğine fakat hayatın diğer alanlarında hedefe yönelik eylemlere yol amayacağına inanmaktadır.¹ Eğitimin dönüştürücü gücünü sınırlayan faktörler bir kaynakta şöyle değerlendirilmektedir;²

...Tarih boyu çeşitli eğitim deneyimlerinin başarısını sekteye uğratan iki önemli koordinat sapmasından bahsedilebilir: Birincisi, eğitimin ilgili olduğu ihtiyaç büyüten çizgide gelişmesi ikincisi ise bir başkalaştırma yöntemi olarak işlemesidir. Her toplumsal hizmet gibi eğitimcilik mesleğinin de ilizyonel bir ihtiyaç temeli vardır. Yaratıcı eğitimin nihai vizyonu, insanın bu ihtiyaç bağımlılığını çoğaltarak değil söz konusu ihtiyaçtan mümkün olan en kısa sürede özgürleşmeyi yani ihtiyasızlaşmayı kılavuzlamaktır. Aksi taktirde ihtiyaın katlanarak çoğalması ve bağımlılık kitlesinin kartopundan çığa dönüşmesi, kitlesel lkte mesleki yaratıcılık değil mesleki şiddet ve smrme olgusunu karşımıza çıkarır...

Duygusal zekâ akıllı olmanın farklı bir yoludur. Bu terim, hislerin ne olduğunu ve hislerini kullanarak iyi kararlar vermeyi içerir. Hüzünlü ruh halinin üstesinden gelme ve dürtüleri kontrol etme anlamına gelir. EQ da önemlidir ama birbirlerinden farklı yönlerden önemlidir. IQ

¹ Moller, Claus. (2000). **Hearthwork**. Hillerd: TMI.

² Akgündüz, H.(2007) **Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel zmler**.Yüksek Lisans Ders Notları,Diyarbakır

hayatta ki başarıları belirleyen faktörlerden en iyi ihtimalle % 20'sini etkide bulunur. Bu her şeyin %80'ini bir kenara bırakır. Duygusal zekâyı oluşturan yeteneklere sahip olmaya bağlı olan hayattaki yazgı içinde birçok yollar vardır ³

Duygusal zekâ, insan zekâsını anlamaya ve açıklamaya yönelik yeni açılımlar getirmektedir. “Neden bazı insanlar okulda, akademik ortamda başarısız olurlarken hayatta başarılı olabilmektedir?” Bu soru insanları başarı konusunu yeniden gözden geçirmesine ve başarıyı oluşturan farklı nitelikleri araştırmaya itmiştir. Bu çalışmalar birçok araştırmacıyı duyguları anlama, onları çözümlene yoluna itmiş, bu çalışmaların sonucunda duygusal zekâ kavramı gündeme gelmiştir.

Duygusal zekâ birçok kuramcı tarafından çok farklı bir şekilde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

Gardner 1983 yılında “Çoklu Zeka” teorisinde “kişinin içsel dünyasını bilmesi” ile “sosyal beceri” ayrımını ortaya koymuştur ⁴. Bu kişiler arası ve içsel zekâ ayrımı duygusal zekâ teorilerinin gelişiminin temelini oluşturmaktadır.

Gardner'e göre duygusal zeka, uyum becerilerinden meydana gelme, bununla birlikte kişinin duygularının ve kabiliyetlerinin farkında olma, bunları hayatına yön vermede bir kaynak olarak kullanma olarak tanımlanmaktadır⁵

Duygusal zeka; kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını kontrol etme, bunlar arasında seçim yapabilme ve kişinin bu duygularını hayatına yön vermede kullanabilme yeteneğini içeren sosyal zekânın bir tipidir⁶

³Goleman, D.(2003). **Duygusal Zeka**. Varlık Yayınları, İstanbul,s,359

⁴ Kemper, C.L.(1999). **EQ ve IQ**. Communication World, s,16.

⁵ Wells, D., Torrie, J., Prindle, L. Exploring Emotional Intelligence Correlates in Selected Populations of College Students. Alberta ,Lethbridge Community College, Canada.

⁶ Mayer, J.D., Salovey, P.(1990). **The Intelligence of Emotional Intelligence**. Intelligence, Vol:17.s,135-142

Duygusal zekâ zihinsel bir beceridir. Sadece duygulara sahip olmak değil, aynı zamanda onların ne anlama geldiğini anlamaktır. Duygu kavramı akıl gerektirir ancak kişiyi zihinsel sisteme ulaştıran, yaratıcı düşüncelere meydan veren şey yine duygulardır ⁷.

Duygusal zekâ adlı kitabı ile duygusal zekâ konusunu ayrıntılı irdeleyen Goleman'a göre ise, duygusal zekâ, akıllı olmanın bir farklı yoludur. Bu kavram, hislerin ne olduğunu ve hisleri kullanarak iyi kararlar vermeyi içerir. Hüzünlü ruh halinin üstesinden gelme ve dürtüleri kontrol etme anlamına gelir. IQ da önemlidir ancak EQ ile birbirinden farklı yönleri bulunmaktadır. EQ, sadece duygu denetimi veya IQ'nun bir rakibi değil onun tamamlayıcısı ve sinerjik bir şekilde güçlendiricisidir. EQ, insanların duygularını serbest bırakmaları veya içlerini boşaltmaları anlamına da gelmektedir. En basit anlatımıyla duygusal zekâ duyguların akılcı kullanılmasıdır⁸

Yukarıda görüldüğü gibi birçok araştırmacı duygusal zekâyı farklı tanımlar getirmekle birlikte ortak olarak duygusal zekâ tanımlamalarını şu 4 temel yapıda toplamak mümkündür⁹

- ❖ *Duygunun tam ve doğru olarak kavranabilmesi, yorum ve tanımlama yeteneği.*
- ❖ *Kendinizi ya da başka bir kişiyi anlamaya yardımcı olacak, gerek duyulduğunda ve istenildiğinde duygulara ulaşabilme ve onları üretebilme yeteneği.*
- ❖ *Duyguları ve onlardan gelen bilgiyi anlama yeteneği.*
- ❖ *Duygusal ve entelektüel gelişmeye itici güç olacak duyguları düzenleme yeteneğidir.*

Sonuç olarak duygusal zekâ, bilişsel ve duygusal boyutu olan ve duyguları ayarlayan organize eden bir sistemdir. IQ olarak tanımladığımız zekâ ile duygusal zekâyı birbirinden bağımsız düşünmek doğru değildir, her ikisi de kompleks bir yetenekler toplamından oluşmaktadır.

Duygusal zekânın gelişimi bilişsel gelişime paralel olarak gerçekleşmektedir. Bu bağlamda bireyin çevresi ile ilişki kuramaya başladığı andan itibaren duygusal zekânın da

⁷ Epstein, R.(1999). **The Key to Our Emotions**. Psychology Today, Vol. 32. Issue 4.s.20

⁸ Goleman, D.(2003). **Duygusal Zeka**. Varlık Yayınları, İstanbul.s.359

⁹ Weisinger, H. (1998). **İş Yaşamında Duygusal Zeka**.(Çev. Nurettin Süleymangil). MSN Yayıncılık,İstanbul.s.13

gelişimi söz konusudur. Genel olarak duygusal zekânın gelişiminde 4 öğrenme yönteminin etkili olduğu kabul edilir ¹⁰. Bunlar; Modelden Öğrenme, yaşantı yoluyla öğrenme, teori yoluyla öğrenme, geçmiş yaşantılar yoluyla öğrenmedir.

Model alma, insanların doğal olarak yaptıkları bir şeydir. Yetişkinler model alırken daha çok bilinçli bir yargılama sonucunda modeli örnek alabilirken bebeklerin böyle bir seçenekleri yoktur. Bu bağlamda çocuğun duygularının gelişiminde model alınan insanların etkisi büyüktür.

Yaşantı yoluyla öğrenme, bu öğrenme türünde gözlemde bulunmak ya da model almak yeterli değildir. Bir kimse bir şeyin nasıl yapılabileceğini bildiğini düşündüğünde ilk yapacağı şey bildiklerini uygulamalı olarak test etmesidir. Aksi takdirde bildikleri soyut ve teorik kalacaktır. Bu öğrenme türünde birey bizzat kendi duygularını yaşayarak geliştirebilmektedir.

Teori yoluyla öğrenme, birey yeni becerilerinin temellerini oluşturacak bilgileri çeşitli kaynakları tarayarak öğrenir. Örneğin duygusal zekâ ile ilgili gerekli bilgilerin farklı kaynaklardan okunması teori yoluyla öğrenmedir.

Geçmiş yaşantılar yoluyla öğrenme, birey yeni bir sorunla karşılaştığında geçmiş deneyimlerinden istifade ederek, tecrübe ve önceki bilgilerinden faydalanması yolu ile gerçekleştirilen bir öğrenmedir.

Yukarıda ifade edilen öğrenme yöntemleri bireylerin duygusal gelişimdeki öğrenme türlerini ifade etmektedir.

Duygusal zekâ bireylerin sadece sosyal yaşantıları ile değil, eğitim ve öğretim ortamlarındaki davranış biçimleriyle de ilişkilidir. Eğitim ve öğretim etkinliklerinin temel amacı; öğrencilerde istenen yönde davranış değişikliklerini sağlamak olduğuna göre bu etkinliklerin odak noktasını öğrenciler teşkil ediyor demektir. Böylece eğitim amaçları yönündeki davranış değişikliklerinin öğrencide ne ölçüde gerçekleştiğinin ve öğrenci başarısını etki eden temel unsurların ne olduğunun ortaya

¹⁰ Patrick, E. Denis, M. Vandamme, R.(2001). **7 Steps to Emotional Intelligence**. Crown House Publishing Limited. Carmartjen, U.K.

konulması da önem arz etmektedir. IQ kavramı ile öğrencilerin akademik başarıları ya da zihinsel gelişimleri ile ilgili çalışmalara genel olarak bakıldığında IQ'nun akademik başarı ile ilişkileri birçok çalışmada vurgulanmıştır. Bu bağlamda başarı ile ilişkili faktör ya da öğelerin ne olduğunun da iyi ortaya konması gerekir.

Başarı kavramı Wolman'a göre , *“istenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir”*¹¹. *Başarı bu kadar geniş kapsamlı tanımlanmakla birlikte eğitimde başarı denildiğinde genellikle okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan “Akademik Başarı” kastedilmektedir.*¹²

Akademik başarı genellikle, öğrencinin psikomotor ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki davranış değişmelerini ifade eder.¹³Bununla birlikte okulda okutulan derslerle öğrencilerde sağlanması öngörülen davranış değişiklikleri bilişsel davranışlarla sınırlı değildir. Bu bağlamda okulda okutulan her bir dersin amaçları belirli bilgi ve beceriler gibi bilişsel davranışlar yanında, tutumlar, değerler ve ilgiler gibi duyuşsal davranışları da içermektedir.¹⁴

Akademik başarı notları, öğrencilerin derslerdeki durumları ve gelişmeleri konusunda ilgililere (ana-babalara, öğretmenlere vb.) bilgi verme aracı olarak kullanılacakları gibi, öğrenciler hakkında verilen çeşitli kararlara dayanak teşkil edecek kriterler olarak da kullanılmaktadır¹⁵

IQ'nun zihinsel gelişim ve akademik başarı açısından önemli olduğu zekâ ile ilgili çalışan kuramcılardan birçoğu tarafından benimsenirken, özellikle IQ'nun akademik başarıyla ilişkilerinin olmasına karşılık çalışma yaşantısındaki başarıya iyi yordamadığı yine bu alanda çalışan birçok kuramcı tarafından belirtilmektedir. Duygusal zekâ kısaca bireylerin duygularını akılcı kullanabilmesi olarak ifade edilmektedir. Bireylerin duygularını akılcı kullanabilme becerisinin yüksek olmasına bağlı olarak, onların

¹¹ Wolman, B.(1973). **Dictionary of Behavioral Science**. New York:Van Nostrand Company

¹² Carter, V. Good, E. (1973). **Dictionary of Education**. 4. Baskı. New York: McGraw Hill Book Company.s,127

¹³ Ahmann, J. Stanley ve Marvin D.(1971). **Evaluating Pupil Growth: Principles of Tests and Measurement**. 4. Baskı. Boston:Allyn and Bacon Inc.s,41

¹⁴ Julian, C. Stanley, K. D.(1972). **Educational and Psychological Measurement and Evaluation**. 50. Baskı New Jersey: Prentice-Hall Inc.

¹⁵ Koç, N.(1981).**Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma**. Ankara Üniversitesi Basımevi.Ankara.

akademik olarak da başarılı olup olmadıkları, bu bağlamda öğrencilerin duygusal zekâ ölçüğünden aldıkları puanlar ile akademik başarılar arasındaki ilişkilerin ortaya konulması bu araştırmanın temel sorununu oluşturmaktadır.

Davies, Stankov ve Roberts ¹⁶, duygusal zekânın içermesi gereken geleneksel bilişsel yeteneklerle ilgili 3 çalışma gerçekleştirmişlerdir. Duygusal zekânın psikometrik konumunu araştırmak amacıyla, 530 kişilik bir örneklem grubu üzerinde duygusal zekâ ölçümleri yapılmıştır. Bilişsel yetenekler ve kişilik arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Birinci çalışmada; Sydney, örneklemi üniversitesinde psikoloji eğitimi alan birinci sınıf öğrencilerinden seçmiştir. Gruba “*Trait Meta Mood Ölçeği*”, “*Toronto Alexithymia Ölçeği*”, “*Duygusal Kontrol Ölçeği*”, “*Duygusal Empati Ölçeği*”, “*Etkili İletişim Ölçeği*”; objektif duygusal zekânın ölçümü için ise “*Kendinin Farkına Varma Anketi*”, “*Duygusal Algı Testi*” uygulanmıştır. Bilişsel yetenek ölçümü iki aşamada da gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamadaki ölçümler Akıcı zekâ ölçümü “*Cattellin Matrixleri*”, “*Harf Sayma Testi*” ve “*Harf Seri Testi*” ile yapılırken; ikinci aşamada kristalize zekâ ölçümü, “*Sözcük Testi*”, “*Analoji Testi*” ve “*Genel Bilgi Testi*” ile yapılmıştır.

Aynı zamanda kişilik ölçümü için “*Eysenc Kişilik Testi*”, sosyal zekâ ölçümü için de “*Hogan Empati Ölçeği*” ve “*Sosyal İçedönüklük Ölçeği*” 10–20 kişilik gruplara iki saatlik deneysel oturumlarda uygulanmıştır. Uygulama sonunda bütün değişkenler arasındaki korelasyonlara bakılmış ve faktör analizi yapılmıştır.

İkinci çalışma ise, Amerikan Hava Kuvvetleri’nden örneklem olarak seçilen 97 kadın üzerinde yapılmıştır. Onlara da “*Duygusal Zekâ Ölçeği*”, “*Bilişsel Yetenek Testleri*”, “*Kişilik Testleri*” uygulanmıştır. Üçüncü çalışmada da tekrar Üniversite öğrencilerine yüz ifadeleri, ses, renk, müzik, duygusal olmayan tepkiler, uzmanlık, giyim, liderlik ve tat testleri uygulanmıştır. Bunun yanında “*Bilişsel Yetenek Testi*”, “*Kişilik Testi*”, “*Sosyal Zekâ*”, “*Durumluk Kaygı*” ve “*Beck Depresyon Ölçekleri*” uygulanmıştır.

¹⁶ Davies, M. Stankov, L. Roberts, R. (1998). **Emotional Intelligence**: In Search of an Elusive Construct. *Journal of Personality and Social Vol.* 75.s, 988-1015.

Bu uygulamadan sonra güvenilirlik, korelasyon katsayıları ve faktör analizi sonuçlarına bakılmıştır. Birinci çalışmada ayrıca 30 değişkenin kendi arasındaki korelasyonlarının yönüne ve korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Örneğin “Toronto Alexitima Ölçeği” ile negatif bir ilişki bulunurken, “*Kendinin Farkına Varma Anketi*” ve “*Duygusal Empati Ölçeği*” ile pozitif faktör analizi sonucunda iki faktör duyguları anlama ve ifade etmeye karşılık gelmektedir. Bu iki faktör tam olarak nevrotik kişilikten bağımsız değildir. İkinci çalışmanın birinci aşamasında, “Duygusal Zekâ Ölçeğinin” güvenilirliğine bakılmıştır. Bu ölçümden tatmin edici bir güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir. Daha sonra faktör analizi yapılarak ve promax rotasyonla 10 faktör elde edilmiştir. Genel olarak elde edilen faktörler iki temel başlık olan duygusal farkındalık ve duyguları ifade etme altında toplanmıştır. Üçüncü çalışmada yüz ifadeleri ile ilgili kabul edilebilir bir güvenilirlik katsayısı çıkmıştır ($\alpha = 71$). Aynı zamanda “Ses Testinde” $\alpha = 45$ den 63’e yükselmiştir. Genel olarak uygulanan ölçeklerin korelasyonlarına bakıldığında literatürü desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda; duygusal zekâ ile ilgili psikometrik çalışmalar tamamlanmıştır¹⁷

Mayer, Caruso ve Salovey ¹⁸, çalışmalarında; zekânın bilimsel olarak var sayılabilmesi için, öncelikle bazı standart ölçütlere uyması gerektiğini tartışmışlardır. Birinci olarak zekâ, yetenekler serisini ölçebilecek işlemci kapasitede olmalı ve ilişkisel ölçütleri toplamalı, zekâ tanımlanabilmeli, daha önceden oluşturulan zekâ kavramları ile ilişkili olmalı ve tek varyantsa gösterilebilmelidir. Üçüncüsü, zekâ yeteneği, yaş ve deneyimle geliştirilebilmelidir. Yapılan bu iki çalışma 503 yetişkin ve 229 ergen üzerinde gerçekleştirilmiştir. 12 alt boyutu olan “Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği” kullanılmıştır. “Çok Faktörlü Duygusal Zekâ Ölçeği” (Multifactor Emotional Intelligence Scale) (MEIS) ile ölçülen duygusal zekâ ve klasik zekânın standartları kriterlerine uyduğu görülmüştür.

¹⁷ Davies, M. Stankov, L. Roberts, R. (1998). **Emotional Intelligence: In Search of an Elusive Construct.** Journal of Personality and Social Vol. 75.s, 989-1015.

¹⁸ Mayer, J.D, Salovey, P., Carusa, D.R.(1999). **Emotional Intelligence Meets Traditional Standards of an Intelligence.** Intelligence, Vol. 27, No.4.,s,267-298.

Duygusal zekâ genellikle algılama, özümleme, anlama ve duyguları yönetme becerileri ile açıklanmıştır. Klasik zekâ kriterlerinde temel olan zekânın; kavramsallaştırılması, ilişkilendirilmesi ve gelişimsel olmasıdır. Duygusal zekâ genel olarak 4 bölüme ayrılmaktadır. Bunlar duyguları düzenleme, duyguları anlama, duyguları düşüncede özümleme, duyguları algılama ve ifade etmedir. Çalışmada 164 erkek, 333 kadın olmak üzere 503 yetişkin yer almıştır. Örneklem grubuna “Çoklu Duygusal Zekâ Ölçeği” (MEIS) uygulanmıştır. MEIS, 12 bölümü içeren 4 temel sınıftan oluşmaktadır. (a) algılama, (b) özümleme, (c) anlama, (d) duyguları yönetme. Testin birinci bölümünde duyguları algılamanın içinde yüz ifadeleri, müzik, resim ve hikâyeler vardır. İkinci bölüm, duyguları anlama, duygular arası geçişler, karışımları ve gelişmeleri içermektedir. Üçüncü bölüm ise ilişkilendirme, duyguların temeli ve karar verme sentezlerini; dördüncü bölüm de bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygu yönetimini değerlendirmesini içeren testlerden oluşmaktadır. Bu ölçekle birlikte kullanılan ölçüt ölçekleri ise birincil ve ikincil olarak ikiye ayrılmaktadır. Birincil ölçütler; Zekâ Ölçümü “Askerî Alfa Zekâ Testi” (Army Alpha Test of Intelligence) ve “Empati Ölçeği”dir. İkinci ölçüt testler ise, “Yaşam Doyumu”, “Artistik Beceriler”, “Aile Yakınlığı”, “Psikoterapi” ve “Boş Zaman Ölçeği”dir. Katılımcılar ölçekleri bireysel veya küçük gruplar halinde cevaplamışlardır. Bulgular iki şekilde elde edilmiştir. Birincisi duygusal zekâ, toplam puan yöntemi ile karşılaştırılmıştır. İkinci olarak duygusal zekâ boyutları kendi içinde incelenmiş ve faktör analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda duygusal zekânın yeni bir zekâ bölümü olduğu görülmüştür. İkinci çalışma geleneksel zekânın üç önemli boyutunun ikisine ulaşmak için yapılmıştır. Birincisi yetenek yapılarını göstermektedir. Üçüncü ölçüt ise zekâ kapasitesinin çocukluktan yetişkinliğe kadar yaşla birlikte geliştiğinin göstergesidir. Duygusal zekânın yaşla birlikte geliştiğini göstermek için 12 – 16 yaş grubundaki ergenlerden elde edilen sonuçlar yetişkinlerle karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; yaş grubu ve bölümlerin etkileşimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur¹⁹.

Pearson²⁰, duygusal zekânın, iletişim becerileri ve duygularla ilgili becerileri içerdiğini belirtmektedir. Yapılan son araştırmalar, başarı ve mutlu bir yaşantıyı belirleyecek önemli bir faktörün duygusal zekâ olduğunu göstermektedir. Duygusal Zekâ çocuklara avantajlar

¹⁹Mayer, J.D, Salovey, P., Carusa, D.R.(1999). **Emotional Intelligence Meets Traditional Standarts of an Intelligence**. Intelligence, Vol. 27, No.4,s, 267-298.

²⁰ Pearson, L.(2000). **Emotional Intelligence Development in Children**. Why Its so Important. www. Wondertoy.com/edit.htm.

sağlamaktadır. Gerçekten de EQ çocuklara IQ'dan daha fazla avantaj sağlamaktadır. Pearson, EQ ve IQ arasındaki farklılıkları şöyle tanımlamaktadır: Yüksek IQ bulmacaları çok çabuk çözmeye, çok sayıda kelime bilmeye yarayabilir fakat EQ kendi duygularını ve diğer insanların duygularını anlamaya yarar. Örneğin, yüksek IQ'lu kızınız ya da oğlunuz okulda başarılı olabilir ve hatta birinci olarak okuldan mezun olabilir, fakat okulda ve okuldan sonra nasıl mutlu olacaklarına duygusal zekâ karar verecektir. Aynı şekilde iş arkadaşlarıyla olan iletişimine ve işinden ne kadar zevk alacağına IQ değil EQ karar verecektir.

Mayer ve Salovey ²¹, bu çalışmalarında duygusal zekânın sosyal zekânın bir çeşidi olduğunu vurgulamışlardır. Araştırmacılara göre duygusal zekâ, bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygularını, bu duyguların tanımlanmasını ve bireyin düşünce ve davranışlarını anlamlandırma yeteneklerini içermektedir. Duygusal zekânın çalışma alanı var olan bireysel farklılıklar üzerinde duyguların etkisini araştırmaktır. Özellikle Gardner'in "Kişilerarası Zekâ" kavramından etkilenmiştir. Duygusal zekâ insanı anlama ve yönetme becerisidir. Daha geniş anlamı ile Thorndike sosyal zekâyı bireyin kendisini ve diğerlerini içsel ifadelerini algılama, güdülenme ve davranma olarak tanımlamaktadır. Fakat buradaki temel problem ayırt edici değerlerdir. Sosyal zekânın ayırt edici değerlerini anlamak oldukça zordur. Böyle olunca sosyal zekâyı ölçmek için kullanılan araçlar Wechesler Yetişkinler İçin Zekâ Testleri'nden pek farklı değildir. Bunun için sosyal bilgilere ve hatta ahlakî bilgilere gereksinim vardır. Duygusal zekâ, sosyal zekâ ile karşılaştırıldığında net olarak ortaya çıkan sonuç; duygu manipülasyonunun söz konusu olmasıdır. Duygusal zekâda bulunan başlıca mekanizmalar şunlardır; (a) bireyin duygusal yapısı, (b) bireyin duygusal bilgilerden yararlanması ve bastırması, (c) özel sinirsel mekanizmalar. Mayer ve Salovey'e göre duygular, özel yeteneklere katkıda bulunurlar. Bunu yapmalarının sebebi duyguların bireyin duygu durumu üzerinde doğrudan etkisinin olmasıdır. Duygu yönetimi özellikle problem çözme sürecinde etkili olmaktadır. Duygusal zekâ becerisini özel yapan şey duyguların ifade edilmesinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bazı duygular arasındaki ilişkilerin nörolojik seviyede olduğu düşünülebilir. Buna alexithmia vakaları örnek gösterilebilir. Elde edilen veriler duygusal zekânın genel olarak kavramından farklı olduğunu göstermektedir.

²¹ Mayer, J.D., Salovey, P.(1990). *The Intelligence of Emotional Intelligence*. *Intelligence*, Vol:17.s,63

Elder ²², çalışmasında, öğretme sürecinin bazı noktaları üzerinde durmuştur. Ona göre eğitimciler, öğrencilerin istediğimiz içerikleri öğrenmeleri noktasına odaklanırlar. Burada önemli olan zihinsel yetersizlikleri olan öğrencilerin neye gereksinim duyduklarıdır. Aynı zamanda öğretim sürecine yönetici gözü ile de bakmak gerekmektedir. Bazı görüşlere göre; öğrencilerin, duygusal yaşantıları eğitimin sorumluluğunda değildir. Eğitimin sorumluluğu öğretim olarak kabul edilmektedir. Fakat öğrenciler sınıf içindeki yaşantılar hakkında pek çok şey hissederler. Bu duygular öğrencinin sınıf için yaşantılarını yönlendirmektedir. Bütün bunlar göz önüne alınarak Elder çalışmasında zekâ ve duygu kavramlarını kısaca analiz etmeye çalışmıştır. Daha sonra insan beyni ve işlevleri hakkında bilgi vermiştir. Çalışmanın ana konusunu; eleştirel düşüncenin duygusal zekâ kavramı içindeki rolü oluşturmaktadır. Elder'e göre duyguların niteliğine düşünceler karar vermekte ve bireyin duygusal zekâsının içeriğinde duygu ile zekâ bağıını eleştirel düşünce oluşturmaktadır. Eleştirel düşünce sayesinde birey karar verme ve değerlendirme yapma yeteneğini artırmaktadır. Sonuç olarak Elder, çalışmasında öğrencilerin sınıf içinde duygusal zekâlarının gelişiminde önemli rol oynayan eleştirel düşünme becerileri üzerinde durmaktadır.

Roitman'a ²³ göre, günümüze kadar yüksek IQ'su olan insanlar daha ön plandadır. Yüksek IQ'lu kişilerin duygusal yönlerinin daha az olduğu savunulur. Özellikle Endüstri devrimiyle birlikte yöneticiler duygusal becerilerini kaybetmeye başlamışlardır. Bu pek çok yüksek IQ'lu kişi için olumsuz sonuç yaratmıştır. Bu yüksek IQ'lu kişiler duygularını yönetemiyorlar mı? Roitman derleme türündeki bu çalışmasında Goleman'ın çalışmasından yola çıkarak duygusal zekâ ile ilgili görüşlerini sunmaktadır.

Bununla ilgili General Elektrik ve Coca Cola firmasında çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar kendine güvenin değil duygu kontrolünün başarı için yeterli olduğunu aynı zamanda zor durumlarda içsel motivasyonun da önemli olduğunu göstermiştir.

²² Elder, L. (1997). **Critical Thinking**. The Key to Emotional Intelligence. Journal of Development Education. Vol.21. s,40-41.

²³ Roitman, J.D.(2000). **Emotional Intelligence**. The Hearts is Smarter Than Brain. www.colorado.edu/iec/SUMMER99RW/eq.htm.

Hettich'e²⁴ göre duygusal zekânın doğal gelişim sürecinde gençlik duygu denetiminde yetersiz kalmaktadır. Çalışmalarında özellikle duygusal zekâ, saldırgan davranmanın anatomisi, rasyonel olmayan düşünceler ve savunma mekanizmaları açıklayarak iç denetim becerilerinin öğretimi için eğitimsel bir model önerisi sunulmuştur. Bu çalışmada takip edilen eğitimsel stratejiler şunlardır:

- ❖ *Kubaşık öğrenme: Grup süreci içinde bireysel gelişim fırsatları için avantaj sağlar.*
- ❖ *Beyin fırtınası: Öğrencilere her birinin fikrini dinlememesi ve daha sonra bu fikirlerin tartışılması öğretilir.*
- ❖ *Akran dayanışması: Öğrenciler birbirlerine yardımcı olurlar.*
- ❖ *Sınıf tartışmaları: Öğrencilerin bireysel olarak ilgilendikleri tartışmalar için demokratik bir ortam oluşturulur.*
- ❖ *Canlandırma çalışmaları: Öğrencilerin problemlerini farklı bir çerçevede görmelerine yardımcı olur.*
- ❖ *Edebî metin okuma: Çocuklara problemlerini gerçek ve hayali modellerle öğrenerek düşünme fırsatları sağlar. Dil, öğrencilerin duyguları yolu ile davranışlarını nasıl yönettiklerini açıklamaktadır.*

Bunlar göz önüne alınarak hazırlanan müfredat programının amacı eğitsel aktivitelerin uygulanması ve sürecin değerlendirilmesidir. Bazı sınıflarda öz denetimin anlamı çocukların verilen direktifleri takip etmesi, sessizce oturmaları ve bağımsız çalışmalarıdır. Bazı sınıflarda ise öğretmen, çocukları öz denetim konusunda cesaretlendirmektedir. Bu tür sınıflarda çocuklar, işbirlikçi öğrenme grupları oluştururlar. Yapılan organizasyon demokratik bir yapıya sahiptir ve her öğrenci kendi davranışından sorumludur. Bazı sınıflarda işbirliği yapma yeteneği az olan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu durumlarda öğretmenlerin farklı davranış beklentileri ve yanlış anlaşılabilir davranışlar için daha fazla tolerans sahibi olmaları gerekmektedir.

²⁴ Hettich, P. (2000). **Transition Processes From College to Career**. Paper Presented at the 108th. Annual Convention of the American Psychological Association, Washington, USA:

Öner²⁵, “Psikolojik Danışmanlıkta Yeni Ufuklara Bir Örnek: Duyuşsal Zekâ” isimli çalışmasında duygusal zekâ kavramını irdelemiştir.

Öner’e göre insan bir bütün olarak ele alındığında düşünceleri kadar duyguları da önemlidir. Duyuşsal zekânın önemli bir boyutu toplumsaldır. İşlevi toplumsal düzeni sağlamaya yöneliktir. Duyuşsal zekâ duygu, karakter ve ahlakî içgüdüler arasındaki ilişkilerde kendisini gösterdiğini vurgulamaktadır. Çalışmada beynin tarihsel gelişimine de yer verilerek duyuş, duygu ve düşünme arasındaki denge ve ahenk ilişkisinin ne derece önemli olduğu vurgulanmaktadır. Duygular mantıklı düşünmek için zorunlu unsurlardır. Bireyi doğruya yönlendirir, kuru mantığı anlamlı hale getirmektedirler. Duyuşsal beyin mantık için ne kadar önemli ise mantıklı beyinde duyguları yönetmede o kadar önemli olduğunu ve iki beynimiz olduğu gibi ve iki farklı zekâmızın da olduğunu belirtmiştir.

Sağlam²⁶, duygusal zekayı duyguları zamanında üretebilme, yaşatabilme, denetim altında tutabilme ve başka bireylerle sağlıklı duygusal iletişime (empati) girebilme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Duygusal zekâ ile sezgisel zekâ kavramlarının ayrıldığı noktaları belirten çalışmasında His, Duygu, Heyecan kavramlarını tanımlamıştır. Bu kavramlarla birlikte bir duygu listesi vererek beyinde bulunan hipotalamusla (duygu merkezi) ilişkilendirerek duygusal zekâ kavramının açıklamasını yapmıştır. Bilinç ve hisler arasındaki pozitif etkileşim sürecini ele alarak duygusal zekânın çağımızda geliştirilmesi gereken önemli bir zekâ türü olduğunu vurgulamaktadır.

İşmen²⁷, tezsiz yüksek lisans öğrencileri ile üniversite öğrencilerinin duygusal zekâları ile problem çözme becerileri arasında ilişki olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini 2000 – 2001 öğretim yılında İstanbul Üniversitesi’nde okuyan öğrenciler

²⁵ Öner, N.(1996). **Psikolojik Danışmanlıkta Yeni Ufuklara bir Örnek**. Duyuşsal Zeka. IX. Ulusal Psikoloji Kongresinde Sunulmuş Bildiri.

²⁶ Sağlam, M.(2001). Dergi@net-Felsefe Bölümü-1403.

²⁷ İşmen, E.(2001). **Duygusal Zeka ve Problem Çözme**. VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde Sunulmuş Bildiri. 5-7 Eylül, Ankara.

oluşturmuştur. Söz konusu evrende 202 lisans ve 53 tezsiz yüksek lisans olmak üzere toplam 255 öğrenci seçilerek örneklem oluşturmuştur.

Araştırmada öğrencilerin duygusal zekâlarını saptamak amacıyla EQ – NED ²⁸ kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin problem çözme becerileri konusunda kendilerini nasıl algıladıklarını değerlendirmek için problem çözme envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda 19 yaş ve altı 26 yaş ve üstü yaş grubunda duygusal zekâ düzeyinin yaşa göre farklılaşmadığı, kız öğrencilerin üç boyutta erkek öğrencilerden daha fazla puan almalarına rağmen duygusal zekânın cinsiyete göre farklılaşmadığı ve duygusal zekâ ile problem çözme becerisi arasında ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karlı, Gündüz ve Ural²⁹, eğitim yönetiminde duygusal zekânın önemini belirleyebilmek amacı ile okul müdürü adayları üzerinde betimsel bir araştırma yapmıştır. Betimsel nitelikteki araştırmada veriler, üç tanesi açık uçlu olmak üzere 218 maddeden oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket ile elde edilmiştir.

Hazırlanan bu anket, Akdeniz, Sakarya ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Eğitim Yöneticiliği Kursuna katılan 500 okul müdürü adayına araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Elde edilen veriler frekans, yüzde ve faktör analizi kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucu, duygusal zekâ kavramının 8 boyutta incelenebileceğini ortaya koymuştur. Bu boyutlar: duygusal öz bilinç, duygu yönetimi, duygusal potansiyel, duygusal dürüstlük, duygusal yorumlama, duygusal bütünlük, duygusal hoşgörü ve duygusal esnekliktir. Araştırma sonuçları, duygusal zekânın eğitim yönetimi açısından önemli olduğunu, ancak ülkemizin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanların yönetiminde olduğu gibi eğitim yönetiminde de duygusal zekâyı oluşturan faktörlere yabancılaştığını ortaya koymaktadır.

²⁸ Ergin, D.Y., Esra İşmen ve Nilüfer Özabacı. "EQ of Gifted Youths: A Comparative Study", **13th Biennial World Conference**, World Council For Gifted and Talented Children, İstanbul, 1999.

²⁹ Karlı, M.D., Ural, A., Gündüz, H.B. (2000). **Eğitim Yönetiminde Duygusal Zekânın Önemi ve Duygusal Zeka Açısından Eğitim Yönetiminin Değerlendirilmesi**. IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulmuş Bildiri, 27-30 Eylül, Erzurum.

Ural ³⁰, yöneticilerin duygusal zekânın üç boyutu olan duygularının farkında olma, duygularını ifade etme ve başkalarının duygularının farkında olma düzeylerini belirleyerek aralarındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma evrenini, Bolu İli Merkez İlçede faaliyet gösteren turizm işletme belgeli konaklama işletmelerinde görev yapan 38 üst ve orta kademe yöneticisi oluşturmaktadır. Bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket “EQ Harita Soru Formudur”. Anket, yöneticilerin duygusal zekâlarını oluşturan üç boyut ile sınırlandırılmıştır. İki bölümden oluşan anket formunun birinci bölümünde, yöneticiler ile ilgili kişisel bilgilere ilişkin 4 soru, ikinci bölümünde ise yöneticilerin üç boyutta sınırlandırılan duygusal zekâ düzeylerini belirlemeye ilişkin 33 davranış biçimi bulunmaktadır.

Araştırma kapsamına giren konaklama işletmeleri yöneticilerinin duygusal zekânın üç boyutuna da baskı altında oldukları durumlarda yaratıcılık ve etkileycilik özelliklerini kaybetmeden güçlü kalabileceklerini ve araştırmada kullanılan değerlendirme ölçeğine göre duygusal zekânın en üst düzeyini ifade eden en iyi dereceye ulaşamadıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca araştırma ile yöneticilerin; duygularının farkında olma düzeyleri ile duygularını ifade etme düzeyleri ile başkalarının duygularının farkında olma düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiş ve boyutlar arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Bu bulguyla, yönetsel başarıda duygusal zekâ bileşenlerinin birbirinden bağımsız olamayacakları sonucuna varılmıştır.

Yeşilyaprak³¹ duygusal zekânın, bireyin duygularını akıllıca, duyarlı, yararlı ve bilgece bir tarzda kullanma yetisi olduğunu belirtmektedir. Bu kavram beş alandaki yetenekleri kapsamaktadır.

- ❖ *Özbilinç,*
- ❖ *Duyguları İdare Edebilmek,*
- ❖ *Kendini Harekete Geçirmek,*
- ❖ *Başkalarının Duygularını Anlamak,*

³⁰ Ural, A. (2001). *Yöneticilerde Duygusal Zekânın Üç Boyutu*. Yayınlanmamış Araştırma.s,9

³¹ Yeşilyaprak, B.(2001). *Duygusal Zeka. İş Performansının Belirleyici Bir Değişken*. Verimlilik Dergisi, Milli Produktivite Merkezi Yayını. Sayı:2 .s,145-154.

❖ *Sosyal Becerilerdir.*

Duygusal zekânın tanımı ve kapsamını açıkladıktan sonra eğitim alanındaki önemi üzerinde durulmuş ve öğretmenlerin yararlanabileceği eğitimsel doğurguları vurgulanmıştır.

Yeşilyaprak'ın , “Duygusal Zekâ: İş Performansını Belirleyici Bir Değişken” isimli çalışmasında mükemmelliği belirleyen üç yeterlik alanının (1) Akademik Zekâ, (2) Uzmanlık ve (3) Duygusal Zekâ olarak vermiştir. İş yaşamında bireyin gösterdiği performansı etkilemede duygusal zekânın; akademik zekâ ve uzmanlığa göre daha önemli ve belirleyici bir değişkendir. Şirketlerin duygusal zekâsının geliştirilebilmesi git gide daha fazla sayıda kuruluşun girdiği bir arayıştır. Bir kuruluşun kolektif duygusal zekâsı sadece soyut bir değerlendirme değil, somut sonuçları olan bir kavramdır. Bütün bu bulgular, iş yaşamında duygusal zekânın geliştirilmesine yönelik yeni çalışmaların önümüzdeki yıllarda süreceğini öngörmektedir.

Erkuş³², Goleman'ın, görüşünü sistematik bir şekilde savunmak yerine, sadece geleneksel zekâ görüşlerine karşı çıkmakla kalmayıp tüm standart testlerin uygulayıcılarından kaynaklanan ve kamuoyunda tepkiler gören yönünü ön plana çıkararak, görüşünü temellendirmeye çalıştığını ileri sürmektedir. Erkuş'a göre Duygusal Zekânın varlığını kanıtlama çabasında istatistiksel – metodolojik bir hata yapılmaktadır. Erkuş'a göre Goleman zekâ ile zekânın etkili bir şekilde kullanılmasını birbirine karıştırmaktadır.

İnsan davranışları söz konusu olduğunda, bir sonucun birden çok nedeni olabilir. Bu etkenleri ayrı bir psikolojik yapı olarak kavramsallaştırmak ise farklı bir olaydır. İnsanın sergilediği davranışı birçok faktör etkilediğine ve bu faktörler ve insan özellikleri sürekli etkileşim içinde olduğuna göre bu özellikleri bir batarya şeklinde ölçüp bireyin bir profilini çıkarmak daha uygun olacaktır. Profil ölçümü dinamik bir yaklaşımdır. Herkes için statik bir puana yer yoktur. Diğer yandan böyle bir anlayışla geliştirilecek ölçme araçları da canlı bir organizma gibi olacaktır. Sürekli yeni değişkenleri o ölçme aracının içine katabilmek olanaklıdır. Sözel yeteneği yüksek olan bir kişinin sayısal ya durumluk anksiyete uzamsal yeteneği düşük

³² Erkuş, A. (1998). Goleman'ın Duygusal Zeka Görüşünün Psikometrik Açıdan Eleştirisi ve Dinamik Etkileşimsel Model Önerisi. Türk Psikoloji Yazıları. Cilt:1 Sayı.1.

olabilir. Yine zekâyı ya durumluk anksiyete yaşam başarısını etkileyen pek çok duyuşsal özellikler vardır. Açıkçası, yaşam başarısı için çok sayıda (hatta sonsuz) değişkenden söz etmek olanaklıdır ve bu konuda bireysel farklar oldukça fazladır. Bu bakımdan, dinamik bir etkileşimsel yaklaşım ve bireyin birçok alanda çıkarılacak profili hakkında kararlarda kullanılabilir çok daha zengin bilgiler verilecektir.

Yılmaz³³, yapmış olduğu araştırmasında duygusal zekâ düşünme becerileri eğitiminin, annelerin duygusal zekâ düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada kullanılan duygusal zekâ düşünme becerileri eğitimi programı, annelerin duygusal zekâ düzeylerini artırmaya yönelik hazırlanan bir çerçeve programıdır. Duygusal zekâ düşünme becerileri eğitimi çalışmalarında annelerin duygusal zekâ düzeylerini geliştirebilmek için eğitim çalışması içinde annelerin duygularının farkına varması, ifade edebilmeleri, duygu denetimi ile ilgili farklı uygulamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın deney ve kontrol grubu toplam 20 anneden oluşmaktadır. Araştırmada annelerin duygusal zekâ düzeylerini belirlemek amacıyla “Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Eğitim programında oturumlar yaklaşık olarak bir buçuk saat olmak üzere 12 hafta sürmüştür. Oturumların başında ve sonunda deney ve kontrol gruplarına uygulanan duygusal zekâ değerlendirme ölçeği öntest ve sontest puan ortalamaları arasında bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre duygusal zekâ düşünme becerileri eğitimi programına katılan annelerin bu eğitimi almayan annelere göre duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu sonucuna varılmıştır.

³³ Yılmaz, M. (2002). *Duygusal Zeka Düşünme Becerileri Eğitiminin Annelerinin Duygusal Zeka Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Yüksel³⁴ in yaptığı araştırmada, yüksek duygusal zeka seviyesine sahip kişilerin, işlerinde duygusal zeka seviyesi düşük kişilere nazaran daha üstün performansa sahip olup olmadıkları araştırılmıştır.

Ortaya konan varsayımların test edilmesine yönelik olarak İstanbul'da faaliyet gösteren Türkiye Ekonomi Bankası (TEB), İncekara Holding ve Albayrak Turizm A.Ş' de ; Erzurum'da faaliyet gösteren YKM Turhan Kıvılcım İş Merkezi ve TEMA Mağazası'nda; Eskişehir'de faaliyet gösteren C.C.S. Sarar' da ve Konya'da faaliyet gösteren Toys'r'us ve Ereğli Tekstil A.Ş.'de çeşitli kademede çalışan işgörenlerden örnekleme olarak seçilen bir grubun Bar – On Duygusal Zeka Testi ile duygusal zeka seviyeleri ölçülmüştür. Performansları ise aynı işgörenlerin birinci kademe amirleri tarafından doldurulan Performans Ölçüm Testi ile ortaya çıkartılmış ve bu iki test çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak karşılaştırılmıştır. Çıkan sonucun değerlendirilmesi, yorumu ve önerilerde bulunulması, uygulama bölümünün kapsamını oluşturmaktadır.

Çalışmada duygusal zeka modellerinden Bar–On Duygusal Zeka modelini oluşturan R. Bar–On un Bar–On Duygusal Zeka Testi ile Chi – Sum Wong , Kenneth S. Law ın oluşturduğu Performans Değerlendirme Anketi kullanılmıştır.

Yüksel'in araştırmasının sonucunda, ülkemizde performans değerlendirmede büyük sorunlar yaşandığı, yöneticilerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bundan dolayı duygusal zeka ile performans arasındaki ilişkiyi test etmenin ülkemiz için henüz erken olduğu tespit edilmiştir.

Göçet'in ³⁵ yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları Duygusal Zeka düzeyleri ile Stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır.

³⁴ Yüksel,M.(2006). Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi (Bir Uygulama).Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum

³⁵ Göçet,, E. (2006) Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.s,82

Araştırma Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 419 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, duygusal zekânın alt boyutları düşünüldüğünde, sayısal yeteneğe sahip öğrencilerin, sözel ağırlıklı yeteneğe sahip öğrencilerden daha düşük duygusal zekâya sahip oldukları belirtilmiştir. Adı geçen araştırmada, Bilgisayar Öğretim Teknolojileri ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümleri arasında. 05 düzeyinde anlamlı fark bulunmazken, bu iki bölümün diğer bölümlerden anlamlı olarak düşük puan aldıkları görülmüştür. Bilgisayar Öğretim Teknolojileri ve Fen Bilimleri Öğretmenliği bölümleri sayısal ağırlıklı bölümler, Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilimler Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümler sözel ağırlıklı bölümler diye tanımlandığında, sayısal ve sözel bölümler kendi aralarında farksız, diğerleriyle farklı bulunmuştur.

Araştırma sonucunda duygusal zeka ile stresle başa çıkma tutumları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Elde edilen bulgular sonucunda duygusal zeka düzeyi yüksek olan bireylerin, stresle daha iyi başa çıkabildikleri görülmüştür. Cinsiyet değişkeni ele alındığında, kız öğrencilerin her üç boyutta ve toplamda erkeklere göre daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir.

Yapılmış olan bu araştırmaların sonuçlarına bakarak, duygusal zekânın ölçülebilecek ve geliştirilebilecek bir nitelik taşıdığını söyleyebiliriz. Ayrıca sağlıklı ve mutlu bir yaşam için bireylerin ailede, okulda ve işyerlerinde olmak üzere tüm etkileşim alanlarında duygusal zekâlarının geliştirilmesine yönelik etkinliklere ağırlık verilmesinin yerinde olacağı sonucuna varabiliriz.

Amaçlar

Araştırmanın genel amacı, *yükseköğretim düzeyinde duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerini, Dicle Üniversitesi örneğinde kendini değerlendirmecinsiyet-ailenin tutumu değişkenleri itibariyle betimlemektir.* Bu genel amaca bağlı olarak, cevabı aranan sorular şunlardır:

- ❖ *Duygusal zekâ- akademik başarı etkileşiminin güncel eğitimsel sonuçlarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?*
- ❖ *Duygusal zekâ- akademik başarı etkileşiminin olası eğitimsel sonuçlarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?*

Önem

Bir toplumun çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesi ve bir bilim toplumu haline gelebilmesi kuşkusuz ki onu meydana getiren bireylerin aldığı eğitimle doğru orantılıdır. İlk eğitim doğumla birlikte ailede başlar. Doğal olarak her anne-baba ya da bu görevi üstlenen kişi kendisi için en doğru olanı uygulayarak dünyaya yeni gelmiş olan bu yeni bireyi topluma kazandırmaya çalışır. Ancak insanlar farklı farklıdır ve herkesin kendi adına yaşadığı hayat senaryosu değişik gelişir. Hayat akarken yetişkinlerin yaşadığı gündelik sorunlar istemeden de olsa çocuklara yansır ve bu olumsuzluklar onların yeni oluşmakta olan kişiliklerini değişik boyutlarda etkileyebilir. Bu bakımdan çocuğa ailede verilen eğitimin kalitesi büyük önem taşır.

EQ hem kişisel ilişkilerde hem de iş ilişkilerinde, kişinin kendi duygularını ve diğer insanların hissettiklerini algılayabilme, tanımlayabilme, duygularını kullanarak kendini motive edebilme ve yönlendirebilme kapasitesine sahip olmasıdır. IQ, kavramaya ilişkin kapasiteyi ölçerken, EQ akademik zekânın destekleyicisi olan yeteneği tanımlamaktadır.

Bu araştırmanın önemi şöyle özetlenebilir.

- ❖ *Son yıllarda yapılan birçok araştırma, bilişsel yeteneklerin kişinin hayattaki başarısında tamamen etkili olmadığını ortaya koymuştur. Örneğin, Goleman³⁶ bilişsel yetenekleri simgeleyen akademik zekâsı (IQ) yüksek kişilerin yaşamın üstesinden o kadar da iyi gelemediğini, buna karşılık vasat IQ'lu kişilerin şaşırtıcı derecede yaşamda başarılı olmasında hangi etkenlerin rol oynadığı sorusuna cevap aramıştır. Bu araştırma ile duygusal zekâ ile akademik başarı arasında ilişkiler ortaya konacaktır.*

³⁶ Goleman, D.(2003). Duygusal Zeka. Varlık Yayınları, İstanbul.s,63

- ❖ *Duygu; algısal, deneysel, fiziksel, bilişsel ve diğer değişimleri anlaşılır şekilde ruh halleri ve hislere dönüştüren, organize olmuş bir yanıt sistemidir ³⁷ ya da bireyin davranışına rehberlik eden ve bireyin hedeflerine varmasına yardım eden tepkiler olarak tanımlanır ³⁸. Özellikle eğitim alanında duygusal zekânın varlığı ve bu farkındalığın sağlayabileceği avantajlarla ilgili olarak gözden geçirilmesi gereken çok şey vardır. Bunlardan en önemli ve en çok dikkat edilmesi gereken nokta, eğitim sürecinde çocuklarımızın duygusal hayatını ihmal ve göz ardı etmememizdir. Yaşamın her alanında duygularımız bizim davranışlarımızda ve hedeflerimize yönelmemizde öncülük etmiştir. Bu araştırma; duygusal zekâ ile akademik başarı arasında bir ilişki bulunduğu takdirde, araştırma bulguları çerçevesinde, eğitim etkinliklerinin düzenlenmesinde duyguları da içine alan bir yapılanmanın oluşturulmasına katkı sağlaması beklenmektedir.*
- ❖ *Öğrencilerin Akademik başarıları ile ilişkili olabilecek zihinsel olan ya da olmayan birçok değişken vardır. Bu araştırmada duygusal zekâ ile ilişkili olabilecek değişkenlerinde (Ailenin tutumu, cinsiyet, kendini değerlendirme, iletişim kurabilme becerisi) akademik başarı ile ilişkileri sorgulanacaktır. Bu bağlamda özellikle, aile eğitimi ve aile danışmanlığının, eğitimde ki önemi bir kez daha ortaya konacaktır.*
- ❖ *Bu Araştırma ile farklı bilim alanlarında (Fen, Sosyal, Hukuk, Mühendislik, Beden Eğitimi, Sağlık ve Güzel Sanatlar) eğitim gören öğrencilerin, duygusal zekâ ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılarak, farklı bilim alanlarında öğrenim görmeyen, öğrencilerin duygusal zekâ gelişimiyle arasında ki ilişkiler ortaya konulacaktır.*

³⁷ Lazarus, R.S.&S. Folkman (1984), Stres, Appraisal, and Coping. New York:Springer

³⁸ Brenner S. Salovey, P.(1997).Emotion Regulation During Childhood. Developmental Interpersonal and Individual Considerations. Emotional Development and Emotional Intelligence. Basic Books, N.Y.

- ❖ *Bu araştırma ile ilk kez regresyon analizi ile duygusal zekâyı oluşturan değişkenlerin(kendi duygularını anlama, karşısındaki duygularını anlama, duyguları yönetme) akademik başarıyı yordamada önem sırası ortaya konulacaktır. Bu bağlamda elde edilen verilere bağlı olarak akademik başarıyı artırmada duygusal zekâyı oluşturan faktörlerden hangilerinin geliştirilmesi konusunda literatüre ışık tutulacaktır.*
- ❖ *Öğrencilerin sosyal ve duygusal yönlerinin geliştirilerek, zekâ problemi çözmede öğrencilere duygusal bilgiyi kullanma kabiliyeti kazandırılabilir. Böylece bireyler, karşılaştıkları problemler karşısında kolayca yılmadan, hayal kırıklığına kapılmadan ve kendi kontrollerini kaybetmeden, problemlerin üstesinden gelebilirler. Eğitiminin amacı bireye sadece salt bilgiyi vermek değil, bu bilgiyi nasıl kullanabileceğini göstermek olmalıdır.*

Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımları,

- ❖ *Duygusal zekâ ve akademik başarı arasında stratejik bir ilişki olduğu,*
- ❖ *Araştırmada seçili örneklemin evren temsil yeterliliğinde olduğu,*
- ❖ *Araştırmada işe koşulan ölçme aracının, geçerlilik ve güvenilirliğinin bulunduğu.*

Sınırlılıklar

Araştırma;

- ❖ *Duygusal zekâ ve akademik başarı etkileşimini kendini değerlendirme-cinsiyet-ailenin tutumu değişkenleri bağlamında betimleme amacıyla,*
- ❖ *Dicle Üniversitesi'nden seçili öğrenci örneklemiyle,*
- ❖ *Literatür tarama ve uygulanan ölçme aracı bağlamında toplanan verilerle sınırlıdır.*

Tanımlar

Duygusal Zekâ: Goleman'a ³⁹ göre ise duygusal zekâ, akıllı olmanın bir farklı yoludur. Bu kavram, hislerin ne olduğunu ve hisleri kullanarak iyi kararlar vermeyi içerir. Hüzünlü ruh halinin üstesinden gelme ve dürtüleri kontrol etme anlamına gelir.

Öğrenme Başarısı: Varoluşsal deneyim bağlamında, dikey bilinç büyümesidir. İçselleştirme, bilgilenme ve mekanik koşullanmaya dayalı beyinsel yapay öğrenmenin duygusal zekâ temelinde aşıldığı, dışsallaştırma, doğal ve organik düzeyde, gerçek öğrenme durumunu ve bilinç dönüşümünü ifade eder.⁴⁰

Akademik Başarı: Akademik başarı genellikle, öğrencinin psikomotor ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki davranış değişmelerini ifade eder ⁴¹. Bununla birlikte okulda okutulan derslerle öğrencilerde sağlanması öngörülen davranış değişiklikleri bilişsel davranışlarla sınırlı değildir ⁴²

³⁹ Goleman, D.(2003).Age.s,29

⁴⁰ Akgündüz, H.(2007) Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler.Yüksek Lisans Ders Notları,Diyarbakır

⁴¹Ahmann, J. Stanley ve Marvin D.(1971). Evaluating Pupil Growth: Principles of Tests and Measurement. 4. Baskı. Boston:Allyn and Bacon Inc

⁴² Julian, C. Stanley, K. D.(1972). Educational and Psychological Measurement and Evaluation. 50. Baskı New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Yöntem

Araştırma Modeli: Araştırmanın temel amacı; duygusal zekâ ile akademik başarılar arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Bu sebeple bu araştırma, tarama niteliğinde betimsel bir araştırma modelinde gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin tüm öğrencileridir. Araştırmada Fen ve Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Hukuk Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Diş Hekimliği Fakültelerinden seçilen öğrenciler bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Farklı bölüm ve fakültelerden öğrenciler seçilerek, zekânın farklı türlerini (çoklu zekâ ve zekâ faktörleri gibi) temsil etmeleri de amaçlanmıştır.

Örneklem grubundaki bireylerin bölüm ve cinsiyet gruplarına göre dağılımına Tablo-1'de yer verilmiştir.

Tablo-1

Örneklem Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Fakültelere, Bölümlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Fakülteler	Cinsiyet				Toplam
	Erkek		Kız		
	N	%	N	%	
Fen Fakültesi	78	80	20	20	98
Edebiyat Fakültesi	70	55	58	45	128
Mühendislik Fakültesi	58	88	8	12	66
Hukuk Fakültesi	24	55	20	45	44
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü (Eğitim Fakültesi)	20	42	28	58	48
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü (Eğitim Fakültesi)	50	57	38	43	88
Diş Hekimliği Fakültesi	46	77	14	23	60
Toplam	346	65	186	35	532

Tablo-1'de görüldüğü gibi “Duygusal Zekâ” ile “Akademik Başarılar” arasındaki ilişki için yedi farklı fakülteden 346'sı (%65) erkek, 186'sı (%35) kız olmak üzere toplam 532 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması: Araştırmada kullanılan Duygusal Zekâ Ölçeği Dr. Demirali Y. Ergin, Dr. Esra İşmen, Dr. Nilüfer Özabacı tarafından 1999 yılında geliştirilmiştir⁴³. Ölçek, Kendi Duygularını Anlama, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duyguları Yönetme olmak üzere 3 alt ölçek ve 108 maddeden oluşmaktadır. 9 yaş ve üstündeki tüm bireylere uygulanmakla birlikte uygulama için zaman sınırlaması yoktur. Ölçeğin güvenirliliği için Cronbach Alpha yöntemiyle hesaplanan iç tutarlılık katsayıları, 0.72 ile 0.81 arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinin ayırt edicilik değerleri de yüksek bulunmuştur. Ölçeğin geçerlilik çalışması için IQ ölçeği ölçüt olarak alınmış ve geliştirilen Duygusal Zekâ Ölçeği ile aralarında yüksek korelasyonlar bulunmuştur.

Ayrıca öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla bir anket geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu: Araştırmadan elde edilen tüm veriler, bilgisayar programı olan sosyal bilimler için istatistik paket programı SPSS 10,0 kullanılarak analiz edilmiştir. Test istatistikleri olarak Duygusal Zekâ Ölçeğinin betimsel istatistikleri tüm test ve alt testler için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Kişiden her madde için 4 yanıt seçeneğinden [**H:** hiç böyle yapmam] [**A:** arasıra] [**Ç:**- çoğu zaman] [**D:** Daima böyle yaparım]. en uygununu seçip form üzerinde işaretlemesi istenmektedir.

Soruların değerlendirilmesi düz sorular için hiç böyle yapmam seçeneği için 1 puan, daima böyle yaparım seçeneği için 4 puan olacak şekildedir. Reverse değerlendirmeli soruları da içeren ölçekte söz konusu sorularda puanlama yönü tersine dönmektedir. Yani daima böyle yaparım seçeneği 1 puan, hiç böyle yapmam seçeneği 4 puan değerinde olmaktadır. Aynı

⁴³ Ergin, D.Y. Esra İşmen ve Nilüfer Özabacı. "EQ of Gifted Youths: A Comparative Study", **13th Biennial World Conference**, World Council For Gifted and Talented Children, İstanbul, 1999.

bloktaki sorulardan bazıları düz bazıları ters değerlendirmeli olabilmektedir. Her bloktaki 1.soru kendi duygularını anlama, 2. soru karşısındakinin duygularını anlama, 3 soru duyguları yönetme boyutuna aittir.

Toplam EQ bakımından ham puan aralıklarının değerlendirme ölçütleri şöyledir.

Tablo-2

Toplam EQ Bakımından Ham Puan Aralıklarının Değerlendirme Ölçütleri

Toplam EQ Değerlendirme Ölçütü	Alt Ham Puan Değeri	Üst Ham Puan Değeri
Geri EQ	108	161
Normal Altı	162	270
Normal Üstü	271	379
Üstün EQ	380	432

Her üç alt boyut bakımından ham puan aralıklarının değerlendirme ölçütleri şöyledir:

Tablo-3

Her Üç Alt Boyut Bakımından Ham Puan Aralıklarının Değerlendirme Ölçütleri

Her Üç Alt Boyut Bakımından Değerlendirme Ölçütü	Alt Ham Puan Değeri	Üst Ham Puan Değeri
Geri EQ	36	53
Normal Altı	54	90
Normal Üstü	91	127
Üstün EQ	128	144

Duygusal zekâ ölçeği test ve alt testleri ile akademik başarılar arasındaki ilişkilerin ortaya konulması amacıyla, iki sürekli değişken arasındaki ilişkiyi hesaplamada kullanılan Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Duygusal Zekâ Ölçeği Test ve Alt Testlerinin akademik başarıyı yordamada önem sıralamasını yapmak amacıyla, bağımsız değişkenle ilişkili olan iki ya da daha çok bağımsız

değişkene dayalı olarak bağımlı değişkenin tahmin edilmesine yönelik bir analiz türü olan çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

İlişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Son olarak iki ilişkisiz ortalama arasındaki farkın manidarlığı test amacıyla da ilişkisiz “t” testi kullanılmıştır.

1. DUYGUSAL ZEKÂ-AKADEMİK BAŞARI ETKİLEŞİMİNİN ÖZNEL ve NESNEL BİLEŞENLERİ

1.1. İnsan Bilincinin Evrimi, Zekâ ve Eğitim

İnsan bilincinin evrimi zeka ve eğitim etkileşimi bir kaynaktan şöyle değerlendirilmektedir:

...İnsan beyni, insanı varoluşunun öznel ve nesnel yelpazeleri arasında mutfak ve servis, hakikat ve mecaz, mutlak ve göreceli arasındaki dönüştürücü zemberektir. Beyin münhasıran bir biyolojik bilgisayar vizyonuna sahiptir. Varoluştaki sevginin nispeten yoğunlaşmış, enerjistik dalgalarını hammadde olarak alır. Fiziksel elektrik dalgalarına dönüştürür. Bünyesindeki alt sistemler aracılığıyla düşünceleri yaratır. Daha sonra bu düşünceler, eylem ve nesnel tablolara dönüşür. Buna göre insanın varoluşunda bilinç- beyin- düşünce- eylem- nesnel besleyici yankı çevrimsel çarkı süreklilik arz eden bir sistematik olarak karşımıza çıkar. Beyin tamamen objektif bir araçtır. Aldığı enerjinin gücüne göre tepkisel veya proaktif düşünce üretir. Rafine olmayan ego kaynaklı bayat enerji, beyin tarafından tepkisel düşünce ve eylemlere dönüştürülür. Burada beynin en ilkel devreleri işlemektedir. Egonun kıramadığı rafine ruhsal enerji ise beynin üst devrelerini aktive eder ve insanın tepkisellik çarkından çıkıp drama kontrolü ile doğal yaratıcılığa kanal olmasını gösteren proaktif düşünce ve eylemler üretir...

...İnsan bilincinin evriminde dört temel safhadan bahsedilebilir: Birincisi, sıradan bilinç yani nesnel hipnozla niteliğin dış araçlarda arandığı, bir bakıma maddenin ve hayatın insanı kullandığı en düşük bilinç düzeyidir. İkincisi, ruh fetişizmi denilen animizm formatıdır. Burada niteliğin nesnede değil o nesneye hükmeden ruhta olduğu varsayımına dayanılır. Üçüncüsü, dinlerin insanlık tarihinde devreye girdiği tanrı-kul ikilemindeki titreşim formatıdır. Burada her nesnede varsayılan ruhların/ufak tanrıların kurgusal tek tanrıdan veya birkaç tanrıdan oluştuğu varsayımı öne çıkar. Bu bakımdan daha sonra açıklanacak dinsel öğretilerin de insanı korku temelinde günah-sevap ikileminde bir nevi orta mektep düzeyinde bilinç dönüşümüne kılavuzlayan sınırlı bir ışık olduğu söylenebilir. İnsanlığın bu düzeyde kalması, herhalükarda otorite ikileminden özgürleşmesini sağlayamamaktadır. Çünkü burada nitelik, tanrı ve insan otoritesi arasında paylaşılmış durumdadır. İnsan bilincinin en üst evrim basamağı ise bütünlüğe varlık vizyonudur. Bu vizyon, araçsız tasarruf kalitesini yansıtır. Ve yine bu titreşim formatı açısından nitelik, insan yüreğinde yani nedensizlik doğasına sahip mutlak benlikte toplanmıştır. Yaratan ve yaratılan tek otoritedir. Oluş ve olay aynı madalyonun değişik yüzüdür. Biri diğeriyle sebep ve sonuç olarak ilişki içindedir. Daha doğrusu sebep ve sonuç ikilemi ortadan kalkmış, teklik ve bütünlük vizyonu gerçekleşmiştir...⁴⁴

İnsanın bilinç evriminde zekâyı anlamaya çalışanların karşılaştıkları en temel sorunlardan biri şudur: zekâ genel bir yetenek ya da beceri midir? Yoksa birçok değişik ve farklı yeteneklerden mi oluşmaktadır?

Zekâ alanındaki çalışmalarda önceleri Spearman'ın ortaya attığı tüm zihni işlemlerin tek bir faktör tarafından gerçekleştirildiği görüşü kabul edildi. Daha sonra Thurstone ve diğer araştırmacılar tarafından zekâyı oluşturan birden fazla faktörün olduğu görüşü ortaya atılmıştır.

⁴⁴ Akgündüz, H.(2007) *Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler*.Yüksek Lisans Ders Notları,Diyarbakır

Son yıllara kadar kuramsal olarak zekânın doğuştan yirmi yaşlarına kadar geliştiği bu yaştan sonra bilgilenmenin artıp zekâ kapasitesinde gelişme olmadığı kabul edilmekteydi. Son gelişmeler ise bu konudaki kuramsal bilgilerimizin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Spearman: İki Faktör Kuramı

Spearman bir alanda parlak olan bir kişinin diğer alanlarda da genel olarak parlak olduğunu kaydetmektedir. Her birimiz bazı alanlarda diğer alanlara göre daha parlak olabiliriz, Spearman'a göre bu farklılıklar aynı genel zekânın farklı faaliyetlerde ortaya çıkma durumudur.⁴⁵

İngiliz psikologu Charles E. Spearman (1863–1945) yaptığı araştırmalarda insanın zihinsel etkinliklerinin tamamında ortak bir nokta bulunduğunu iddia etmiştir. Öğrencilerin genel zekâ seviyelerini, öğretmen kanaatleri ve öğrencilerin birbirlerini değerlendirmelerine dayanarak tespit etmeye çalışmıştır. Bu değişkenler arasında yüksek korelasyon bulunmuş ve bunu genel zeka faktörüne bağlanmıştır.1904 yılında ortaya attığı genel zeka kavramını bulduğu ve kullandığı faktör analizine dayanarak daha da geliştirmiştir.⁴⁶

Genel zekâ faktörüne “g” adını verir. Kişi sahip olduğu g faktörüne bağlı olarak genelde parlak ya da tam tersi sönük olarak tanımlanabilir. “g” faktörü zekâ test maddelerinde performansı belirleyen temel unsurdur. Ayrıca s faktörü denilen özel faktörler de vardır. Bunlar belli yetenek ya da testlerde belirleyici rol oynamaktadır .⁴⁷

Özel faktör genel zihin yeteneği dışında, belirli bir zihin etkinliğini geliştirebilmek için ihtiyaç duyulan zihin gücüdür. Özel faktör “s” kişiden kişiye, bir denemeden diğerine değişir. Çevre, okul, heyecan gibi faktörlerin etkisinde kalır. Genel “g” faktörü ise kişiden kişiye değişmesine karşı farklı kişiler için bütün denemelerde sabittir. “g” faktörü her bir denemede aynı

⁴⁵ Morris, C.G.(2002). **Psikolojiyi Anlamak**. Edi. Ayvışık Sayıl. Türk Psikologlar Demeği Yayınları No.231. Ankara.

⁴⁶ Toker, F. Kuzgun, Y, ve ark.(1968). **Zeka Kuramları**. M.E.B. Yayınları. Ankara.

⁴⁷ Atkinson, R.L. Atkinson, R., Hilgard, E.R. (1995). **Psikolojiye Giriş**. Sosyal Yayınları, İstanbul.

önemi taşımaz, aynı ağırlıkta değildir. Genel faktörler özel faktörleri etkiler ve gelişmesini sağlar. Kısaca genel ve özel zihin yetenekleri her bir etkinlik için farklı miktarlardadır.⁴⁸

Thurstone: Bileşik Faktörlü Çözümleme

Spearman'ın genel zekâ üzerinde durmasına itiraz eden Thurstone (1887–1955), yaptığı çalışmalar sonucu, zekânın, her biri diğerinden farklı bir zihin gücünü gerektiren gruplardan (yetenek) oluştuğunu öne sürmüştür. Örneğin uzaysal yeteneği gelişmiş bir kişi kelime bilgisi konusunda başarısız olabilir. Ancak birlikte ele alındığında Thurstone'a göre bu birincil zihinsel yetenekler genel zekâ dediğimizde kastettiğimiz şeydir.⁴⁹

Thurstone, zekânın belli sayıda birincil yeteneğe bölünebileceğini düşündü ve bu yetenekleri bulmak için, birçok farklı madde içeren çok sayıda testin sonuçlarına faktör analizi uyguladı. Farklı gruplardan oluşan bu testte her farklı grup farklı yeteneği ölçmeye çalışıyordu. Thurstone bu çalışmalarını sırasında, zekânın temel yapısını oluşturduğunu düşündüğü on iki faktör elde etmiştir. Daha sonra bu faktörleri yediye indirmiş ve bu faktörleri temel yetenekler olarak nitelemiştir.

Thurstone'un ifade ettiği bu faktörler şunlardır.⁵⁰

- ❖ *Sözel Yetenek*
- ❖ *Kelime Akıcılığı.*
- ❖ *Sayısal Yetenek*
- ❖ *Genel Muhakeme Yeteneği*
- ❖ *Yer-Mekân İlişkileri*
- ❖ *Bellek Faktörü*
- ❖ *Algısal Faktörler*

Aynı zekâ bölümüne sahip iki birey temel yetenekleri açısından farklılıklara sahiptir. Bu nedenden dolayı bireyin temel birincil yeteneklerin düzeyini bilmek gerekir. Tüm bunların

⁴⁸ Toker, F. Kuzgun, Y. ve ark.(1968). Zeka Kuramları. M.E.B. Yayınları. Ankara

⁴⁹ Morris, C.G.(2002). Psikolojiyi Anlamak. Edi. Ayvaşık Sayıl. Türk Psikologlar Derneği Yayınları No.231. Ankara.

⁵⁰ Özgüven, İ.E.(1994). Psikolojik Testler. Yeni Doğu Matbaası, Ankara.s,172

ışığında Thurstone, bulduğu yedi temel birincil yetenekten bağımsız olarak kendini gösteren bir “g” etmeni olmadığını, fakat temel yeteneklerin birbiriyle yüksek olumlu korelasyona sahip olmasının ikinci düzeyde genel bir etmenin varlığı anlamına gelebileceği belirtilmektedir.

Alfred Binet

Binet’e göre zekâ genetik olup, araştırma ve öğrenme ile çok az gelişir. Zekâ hakkında çok açık bir tanım yapmamakla birlikte, sınıflandırmadan ziyade hafıza, tasavvur, yaratıcılık, dikkat, anlayış, etki altında kalma, estetik ve ahlaki duygu, kas gücü, irade gücü, görme algısı gibi özellikleri araştırmaya önem vermiştir.⁵¹

İlk zekâ testlerini geliştiren Binet testteki itemlerin çözüm şekline göre zekâ hakkında fikir sahibi olunabileceğini, bu yolla zekânın ölçülebileceğini söyler. Binet zekânın algısal motor becerilerle değil, akıl yürütme ve problem çözme becerileri ile ölçülebileceğini varsaymıştır. Dr. Theodore Simon ile birlikte bir ölçek hazırlamıştır (1916-Stanford Binet Zekâ Ölçeği). Binet’e göre zekânın altı özelliği vardır. Bu özellikler şunlardır: Anlamak, hüküm vermek, akıl yürütmek, düşünceye belirli bir yön vermek ve bunu devam ettirmek, düşünceyi arzu edilen bir gayenin gerçekleşmesine intibak ettirmek ve kendi kendini eleştirmek.⁵²

Wechsler

Wechsler zekâyı birbirinden yarı bağımsız, ancak birbirleri ile ilişkili alt yeteneklerden oluşan bir genel yetenek olarak görmüştür. Genel yeteneği ölçmek için de bu alt yeteneklerin ölçülmesi gerektiğini, bireyin bu alt yeteneklere ilişkin ölçüleri toplayarak onun genel yetenek düzeyi hakkında bir ölçü elde edilebileceğini düşünmüştür. Yetişkinler ölçeğinde zekâ için önemli bulunan 11 element saptanmış ve bu elementlerin 6’sı sözel (genel bilgi, kavrayış, aritmetik, benzerlikler, sayıların tekrarı, kelime hazinesi), 5 tanesinin de performans (resimleri tamamlama, blok desenleri yapma, resimleri düzenleme, parçaları birleştirme, şifre) nitelikte olduğu düşünülmüştür. ⁵³

⁵¹Özgüven, İ.E.(1994). Age. s,189

⁵²Özgüven, İ.E.(1994). Age. s,189

⁵³Özgüven, İ.E.(1994). Age..s,208

Ülkemizde de uyarlaması yapılmış ve uygulanmakta olan Wechsler testi (1930) Binet'in zekâ testine göre iki yönden farklılık göstermektedir. Birincisi Wechsler testi daha fazla veri temin eden bir ölçme aracıdır. İkincisi, Wechsler testi erişkinlerin zekâ potansiyelini ölçmek amacıyla ilk önce erişkinler için hazırlanmıştır. Daha sonra çocuk formu da oluşturulmuştur. Hem Stanford Binet hem de Wechsler testleri kültüre bağımlı testlerdir.⁵⁴

R. B. Cattell

Cattell kuramını iki zekâ faktörü üzerine kurmuştur. Bunlardan ilki akıcı zekâdır. Kavramlar oluşturma, soyut akıl yürütme, karmaşık ilişkileri kavrama yeteneği bu zekâ biçimi ile ilgilidir. Harfleri ya da sayıları gruplama, benzer sözcükleri eşleme, sayı dizilerini anımsama gibi test materyalleri ile bu zekâ türü ölçülmeye çalışılır. İkinci zekâ faktörü olan kristal zekâ ise gelişme sırasında öğrenilen bilgileri içerir. Kristal zekâ soyutlama, karmaşık ilişkileri kavrama, soyut akıl yürütme, kısacası akılcı zekânın öğrenilmiş deneyimlere aktarılması ile ilgili olan zekâ tipidir. Eğitim ve deneyime bağlı olan bu zekâ türünü ölçmek için genel bilgi, sözcük dağarcığı, aritmetik akıl yürütme testlerinden yararlanılır⁵⁵

Jean Piaget

Piaget, zihin gelişimi kuramını geliştirmeden önce zekâ anlayışını ortaya koyarak, anlaşılmasını kolaylaştırmaya çalışmıştır. Önce zekâyı tanımlayarak işe başlamıştır, sonra zekânın işlevleri ve etkileyen faktörler üzerinde durmuştur. Zekâyı çevreye uyum yapabilme yeteneği olarak tanımlayan Piaget'e göre uyum yapabilme başa çıkabilme şeklinde algılanmalıdır. Çünkü insan çevresine uyum yaparken, aynı zamanda onunla başa çıkmaktadır. Bu durumda kişi içinde bulunduğu çevreye ne kadar çok ve ne kadar hızlı uyum yapabiliyorsa, o kadar zekidir denilebilir. ⁵⁶

⁵⁴ Aydın, B.(1997). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.s,57

⁵⁵ Oleron, P.(1992). **Zeka**. İletişim Yayınları, İstanbul.s,57

⁵⁶ Bacanlı, H.(2001). Gelişim ve Öğrenme. Nobel Yayınları, Ankara. S,58

Piaget, zihin gelişimini, zekâ, etkili faktörler ve gelişim dönemleri olarak üç ayrı kısımda ele almaktadır. Piaget'e göre, zekâ da örgütlenme ve uyum sağlama olarak iki alt başlığa ayrılmaktadır. Örgütlenme, süreçleri sistematik ve tutarlı sistemler haline getirme ve bu amaçla birleştirme, koordinasyon sağlama, fikirler ve eylemleri birleştirme eğilimidir. Uyum sağlamanın ise iki alt işlevi vardır: özümleme ve uyma. Yeni bir durumla karşılaşıldığında onu özümlemeye çalışılır. Eğer zihindeki şemalar yeni durumu açıklamaya yetmezse, bu kez kişiler zihnini duruma uydurmaya, yani uymaya çalışacaktır⁵⁷

Jerome Bruner

Piaget gibi insanda zihinsel gelişim üzerinde görüşler ileriye sürmüştür. Bruner'e göre insanda zekâ gelişimi üç aşamadan geçer: (1) Hareket dönemi: Bebekte yönelme, bakma, yakalama gibi davranış biçimleri bilgi kazanmada araç olarak kullanılır. Tekrarlayan motor faaliyetler vardır. Göz hareketlerini sabitleştirerek dünya hakkında temel bilgileri kazanır. Yakalamanın bakmaya eşlik etmesiyle bilgileri bütünleştirmeye başlar. Gördüğü nesneyi uzanıp yakaladığında nesneye olan uzaklık, şekil ve yumuşaklığa ilişkin algıları birleştirir. (2) İmgeleme dönemi: Hayal gücünü ağırlıkla kullandığı önemlidir. Kavramın adı duyunca şekli zihninde canlandırabilir. Nesnelere somut özelliklerine göre sınıflandırabilir. (3) Sembolik dönem: Sembollerini oluşturur ve semboller aracılığıyla düşünce gerçekleşir. Sembolik düşünceyi dil gelişimi için şart olarak kabul eder. Bu noktada Piaget'ten ayrılmaktadır. Dil Piaget için çocuğun soyutlama yapabilme kanıtıdır. Bruner'e göre ise, soyutlama sürecidir. Dil aracılığıyla bu yeteneği geliştirir⁵⁸

J. B. Guilford: Üç Boyutlu Zihinsel Yapı Modeli

Guilford tarafından faktör analizi adı verilen özel bir istatistik teknik yardımıyla zekâyı, içerik, işlemler ve ürünler olmak üzere üç boyutta ele aldı. Bu üç boyut ve alt boyutta farklı zihni işlemler sırasında devreye giren 120 zihni faktör tanımlanmaktadır.⁵⁹

⁵⁷ Bacanlı, H.(2001). Gelişim ve Öğrenme. Nobel Yayınları, Ankara. S,82

⁵⁸ Aydın, B.(1997). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.s,26

⁵⁹ Bjorklund, D.F. (1989). Children Thinking Development Function and Individual Difference. . Edition. Brooks Pub. USA.s,368

Guilford'un Çok Faktör Kuramına göre, altı ürünün dört nesneyi beş işleme tabi tutması sonucunda ortaya çıkan $5 \times 4 \times 6 = 120$ birbirinden ayrı faktörden oluşan zekânın içerik, işlem ve ürün olmak üzere üç yönünün bir tekinin bile olmaması zekânın varlığından söz etmememiz için yeterlidir.⁶⁰

Bu üç yön şu şekilde özetlenebilir:

- ❖ *İçerik:* Zihinsel sürecin ne tür materyaller üzerinde olduğu ile ilgilidir. Zihinsel sürecin içeriği şekilsel, sembolik (sayılar, harfler vb.), anlamsal (sözcüklerin ifade ettiği fikir ve düşünceler), davranışsal (bireylerin kişilik ve tutumlarına ilişkin bilgiler) olmaktadır.
- ❖ *İşlem:* Zihinsel içerik üzerinde ne tür analizler yapıldığı, ne gibi süreçlerden geçtiği ile ilgilidir. Zihinsel süreç sırasında yapılan işlemler, algılama, belleme, yaratıcı düşünme, geleneksel düşünme, değerlendirme işlemleridir.
- ❖ *Ürün:* Belirli içerikler üzerinde yapılan zihinsel işlemlerin sonucu neler elde edildiği ile ilişkilidir. Zihinsel içerikler üzerinde yapılan işlemlerle elde edilen ürünler birikimler, sınıflar, ilişkiler, sistemler, çeviriler, doğurgulardır.

Guilford bireyler arasındaki zihinsel farkları ise şöyle açıklamaktadır. Bireyler zihinsel yapıları itibarı ile bu 120 faktörün temsil ettiği yeteneklere aynı derecede sahip olmayabilirler, bazılarında güçlü bazılarında zayıf olabildikleri gibi güçlü ve zayıf oldukları yeteneklerin sayısı bakımından da farklı olabilirler. Belli bir işte üstün başarı sağlayan kimse, bir başka işte başarılı olmayabilir.⁶¹

⁶⁰ Erkuş, A. (1998). Goleman'ın Duygusal Zeka Görüşünün Psikometrik Açıdan Eleştirisi ve Dinamik Etkileşimsel Model Önerisi. Türk Psikoloji Yazıları. Cilt:1 Sayı.1.

⁶¹ Bjorklund, D.F. (1989). Children Thinking Development Function and Individual Difference. . Edition. Brooks Pub. USA.s,369

Howard Gardner: Çoklu Zekâ Teorisi

Çoklu zekâ teorisini geliştirmiş olan Howard Gardner, zekâ türlerinin yıllar boyunca insanların yaşadıkları çevreye tepkisi olarak geliştiği, evrimsel geçmişin bilişsel bir kaydını oluşturduğunu belirtir. Gardner'a göre zeki olmanın ne anlama geldiği, artık psikologların tekelden çıkarak derin felsefi, biyolojik, fiziksel ve matematiksel bilgiye dayanmaya gerek duyan bir soruya dönüşebilmektedir.⁶²

Gardner çoklu zekâ teorisinde farklı 8 zekâ tanımlamıştır ⁶³

- ❖ *Mantıksal Matematiksel Zekâ*, Mantıksal / matematiksel zekâ benzer yönleri arama zekâsıdır.
- ❖ *Görsel Zekâ*, gördüğümüz her şeyle ilgilenir: hayal edebildiğimiz her türlü şekil, desen ve tasarımlar (düzenli ya da düzensiz), somut ya da soyut görüntüler ve renklerin ve dokuların tüm yelpazesi. Bunlar sadece gerçek, somut dış dünyamızda (fiziksel gözlerimizle izlediğimiz) değil aynı zamanda zihin gözümüzle görebildiğimiz hayal dünyamızın derinliklerindedir. Uzamsal tarafında bu zekâ uzay / zaman sürekliliğindeki nesnelere yerleşimi ve aralarındaki ilişkiyle ilgilenir
- ❖ *Kinestetik Zekâ*, Bu zekâ modeli bedensel olarak gerçekleştirilebileceğimiz hareketlerin tümüyle ilgilidir. Bunların içine sadece insanlık tarihinde bedensel olarak gerçekleştirilmiş başarılar değil bunun yanında şimdiye kadar fark edilmemiş doğuştan gelen kinetik potansiyeller de dahildir.

⁶² Mumcuoğlu, Özlem "Bar-On Duygusal Zeka Testi Türkçe dilsel eşdeğerlik, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması" Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002

⁶³ www.elma.net.tr Erişim tarihi 12.11.2006

- ❖ *Müzik Zekâsı*, Nörolojik bakış açısından müzik zekâsı (ritmik zekâ), zekâ türlerimizin ilk önce gelişenidir. Bazılarına göre bu zekâ sadece müzik ve ritimden ibaret olmadığından aslında “işitsel / titreşimsel zekâ” olarak adlandırılmalıdır. Aynı zamanda müziğin, ritmin, sesin ve titreşimin “bilinci etkileme” efektleri de diğer zekâ türlerinin hepsinden daha güçlüdür.
- ❖ *Doğaya Dönük Zekâ*, Nörolojik bakış açısından müzik zekâsı (ritmik zekâ), zekâ türlerimizin ilk önce gelişenidir. Bazılarına göre bu zekâ sadece müzik ve ritimden ibaret olmadığından aslında “işitsel / titreşimsel zekâ” olarak adlandırılmalıdır. Aynı zamanda müziğin, ritmin, sesin ve titreşimin “bilinci etkileme” efektleri de diğer zekâ türlerinin hepsinden daha güçlüdür.
- ❖ *Sosyal Zekâ*, Sosyal zekânın ilgi alanı insan ilişkileri, başka kişilerle ortak çalışma, diğer insanları tanıma ve onlardan bir şeyler öğrenme konularıdır. Zamanımızın çoğunu diğer insanlarla çalışarak ve iletişim kurarak geçirdiğimizden bazı açılardan bu zekâ türlerinin içinde en anlaşılabilir olanı olarak gözükebilir.
- ❖ *İçsel Zekâ*, Bildiğimiz kadarıyla kendi varlığının, düşüncelerinin ve eylemlerinin farkında olan tek yaratık insanoğludur. Bu, kendimizden uzaklaşıp kendi içimizdeki yansımamızdan bir şeyler öğrenebilme yeteneğidir.
- ❖ *Sözel Zekâ*, Bu zekâ büyük olasılıkla bize en tanıdık gelen ve en iyi bildiğimiz türdür. Hepimiz ayakta olduğumuz zamanların çoğunu sözel zekâmızı kullanarak geçiririz. Ana vurgularından biri de budur. Sözel zekâ dille yaptığımız her türlü çalışmayla ilgilidir. Gazete, kitap ya da satın aldığımız çeşitli ürünlerin üzerindeki etiketleri okuyabilme yeteneği, düz yazı, şiir, rapor ve mektup yazabilme yeteneği, dinleyiciler önünde konuşma yapabilme ya da bir arkadaşımızla sohbet edebilme yeteneği gibi. Başka birinin konuşmasını dinleyebilme ve hem ne söylediğini hem de ne gibi bir mesaj vermek istediğini anlayabilme de sözel zekânın ilgili olduğu alanlardandır.

Sternberg: Üç Aşamalı Zekâ

Sternberg'in üç aşamalı zekâ kuramı, geleneksel testler tarafından da ölçülen analitik zekâyı, okul ve iş başarısını geleneksel testlerden daha iyi yordadığını savunduğu uygulamaya yönelik zekâ ve yaratıcı zekâyı kapsar. Üç aşamalı olma esprisi, Sternberg ve arkadaşlarının geliştirdiği üç tür çoktan seçmeli (sözel, sayısal ve figürel) ve üç açık uçlu maddeden oluşan testten elde ettikleri puanlarla geleneksel testlerden elde edilen puanların korelasyonlarından kaynaklanmaktadır. Analitik bölüm geleneksel testlerin sonuçlarıyla çok yüksek, daha sonra yaratıcı ve en son pratik bölüm giderek azalan korelasyonlar göstermiştir. Sternberg'e göre, yaratıcı zekâ, analitik zekâdan farklıdır; ancak yaratıcı zekâ, varlığı açıkça gösterilmekten çok, bir aday zekâdır. Bu model, bağlamsal, deneysel ve bileşenler alt teorilerinden oluşmaktadır.⁶⁴

Çağdaş eğitim duruşunun insanın varlık dili programlaması, zihinsel- duygusal- ruhsal kaliteleri uyandırma becerisindeki sınırlılığın yol açtığı sonuçlar bir kaynakta şöyle değerlendirilmektedir:

...Eğitim tarihindeki ulusal ve uluslararası deneyimlerin ortak özelliği, öğrenci benliğinin öznel ve nesnel bileşenlerine bütüncül yaklaşım ve deneyimi öğrenci doğasına temellendirme becerisinin sınırlılığıdır. Günümüzde bazı açılımlar gerçekleşmiş olmakla beraber bu handikapın aşıldığı ve öğrenci merkezli eğitim duruşunun etkin düzeyde hayata geçtiği söylenemez. Tarihteki genel eğilim, insanı toplumun yapı taşı olarak kabul etmekle beraber toplumu asıl, bireyi araz olarak algılamak böylece eğitimi insanı toplumsallaştırma ilizyonuna indirgemektir. Bir başka deyişle eğitimde bilinci değil, kültürü çıkış noktası yapmış olmaktadır. Burada insan varoluşunun aracı olan kollektivite, amaç durumuna getirilmekte; doğal bir unsur olan insan dediğimiz bilinç formu ve onun varoluş serüveni ise toplum denilen yapay bir evrim aracının güdümüne sokulmuş olmaktadır. Gerçekte insan, tekil bir doğaya sahiptir. Tekil olarak varolur. Bu varoluş üslubu içsel programına uygunsuzsa, eğitim bu programa izin verici ve özgürleştirici bir dinamik ise; insan sınırsız bir yetkinleşme süreci yaşar. Değilse insanın ruhu ile egosu arasındaki çatışma, yaşamın korku ve şiddet temelinde deneyimlenmesini ve insanın içsel yetilerinin çoğunu açıklamadan biyolojik ve psikolojik araçlarını geride bırakarak farklı bir varlık düzlemine geçişini netice verir. Bu süreçte ve her iki yaşam üslubunda kollektivite, iki kişi arasındaki ilişkiden uluslararası ilişkilere uzanan türsel ilişki ağına kadar her tür sosyal tezgâh, münhasıran insanın varoluşuna tavassut eden birer araç konumundadır. İnsan asla kollektiviteden nitelik devşirmez. Sadece niteliği dışardan devşirdiği hezeyanına kapılır. Başka bir deyişle toplum dediğimiz yaygın sosyal form, hiçbir niteliğin kaynağı değildir. Sadece insanın niteliğini yansıtarak kendini deneyimlediği sosyal aynadır. Bu durumda toplum için eğitim yani öğrenci merkezli olmayan yaklaşımın biyolojik doğumla göreceli varlık alanına gelen insanın bayatlamış toplumsal bilinç enerjisi temelinde kirletilmesi, doğal zekâsının açılma yollarının tıkanması, kolektif bilinçaltıyla bloke edilerek köleleştirilmesidir. Toplumsal değer yargıları, örfler, adetler, yaşam üslupları, öğretisel bütün yol haritaları bu bayatlamış durağan bilinç enerjisinin taşıyıcılarıdır ve bir insanı yok etmenin en etkili yolu söz konusu kirli enerji taşıyıcılarının doğal zekâ ile yer değiştirmesidir...⁶⁵

⁶⁴ Stenberg, R.(1997). The Concept of Intelligence and Its Role In Lifelong Learning and Success. American Psychologist. USA.

⁶⁵ Akgündüz, H.(2007) Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler.Yüksek Lisans Ders Notları,Diyarbakır

1.2 Koşullanma, Organik Öğrenme ve Duygusal Zeka

İnsanın bilinç evriminde beyinsel/ yatay ve varoluşsal dikey öğrenme olguları duygusal zekâyla bağlantı kurularak bir kaynakta şöyle değerlendirilmiştir:

...İnsan dürtü ve düşünce formunda, diyalektik/çatışmacı/ alıcı modla hayatı deneyimlemekte, kaynağı korku olan egosal enerji ile daima hatalı yatırımlara kanal olmaktadır. Dürtü ve düşünce, insanı ihtiyaç hipnozunda/ bilinçsizlik formunda kendi benliğinden yabancılaştırmış nesnel dünyanın kullandığı tepkisel bir varlık durumuna indirger. Sıradan bilincin temel karakteristiği, bilinçsizlik formunda seçim yapmaktır. Yani koşullu seçmek daha doğrusu seçememektir. Her koşul, korkunun insan bilincinde yarattığı blokajın insan deneyiminde meydana getirdiği sapmadır. Özet olarak dürtü ve düşünce insanı, ölen ve öldüren insandır. Ölüm ve korku doğal değildir. Ölme ve öldürme, insanın içe ve dışa dönük benlik enerjisinin yıkıcılık özelliğini yansıtır. Yapma ve yapmama dediğimiz bu tepkiselliği aşmanın yolu, insanın hayvan tabiatını rafineleştirmesi, düşünce insanı olması ve bu boyuttan da rafineleşerek, ihtiyaçtan özgürleşmiş aşk insanı olmasıdır. Bu, hayvan tabiatımızda gömülü tanrının açığa çıkarılması olgusudur. ⁶⁶

Yukarıda ki özlü ifadeden hareketle, koşullanma alt bilinç formlarında görülür. İnsan sadece koşullanma yoluyla öğrenirse, özümleme ve içselleştirme olmayacağından ötürü kalıcılık sağlanamaz. Bu mekanik öğrenme, koşullanma şartları ortadan kalktığında ortadan kalkar, söner. Duygusal zeka, organik öğrenmenin oluşmasında önemli bir araçtır. Ne duygusal zeka, ne de organik öğrenme tek başlarına birer amaç değillerdir. Amacımız varoluşsal deneyim bağlamında, dikey bilinç büyümesinin gerçekleşerek; içselleştirme, bilgilenme ve mekanik koşullanmaya dayalı beyinsel yapay öğrenmenin duygusal zekâ temelinde aşıldığı, dışsallaştırma, doğal ve organik düzeyde, gerçek öğrenme durumu ve bilinç dönüşümü oluşması esastır.

“Duygusal zekâ” görüşü ilk kez Amerikalı psikologlar tarafından ortaya atılmıştır. "Duygusal zekâ" terimi, ilk olarak 1990'da Harvard Üniversitesi'nden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi'nden psikolog John Mayer tarafından kullanılmıştır. Daha sonra Harvard Üniversitesi'nden ve The New York Times'da davranış ve beyin bilimleri konularından sorumlu psikolog Daniel Goleman tarafından geliştirilmiş ve duygusal zekâ becerilerinin, bilişsel zekâdan (IQ) daha önemli olduğunu 1995 yılında yayınlanan "Duygusal Zekâ" adlı kitabında kanıtlamaya çalışmıştır. Başarı için önemli gibi görünen duygusal nitelikleri betimlemek için bu terimden yararlanılmıştır.

Bu nitelikler şunları kapsar:

❖ Empati

⁶⁶ Akgündüz, H.(2007) Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler. Yüksek Lisans Ders Notları, Diyarbakır

- ❖ *Duyguları ifade etme ve anlama*
- ❖ *Mizacını kontrol etme*
- ❖ *Bağımsızlık*
- ❖ *Uyum sağlayabilme*
- ❖ *Beğenilme*
- ❖ *Kişiler arası sorunları çözme*
- ❖ *Sebat*
- ❖ *Sevecenlik*
- ❖ *Nezakət*
- ❖ *Saygı*

Dr. Daniel Goleman,⁶⁷ "duygusal zekayı kişinin kendi duygularını anlaması, başkalarının duygularına empati beslemesi, ve duygularını yaşamı zenginleştirecek biçimde düzenleyebilmesi yetisi" olarak tanımlıyor. Goleman'a göre beynin düşünen parçası, beynin duygusal parçasından ürüyor. Beynin düşünen ve duygusal parçaları genelde yaptığımız her şeyde birlikte çalışıyor ve gerek iş yaşamında gerekse özel yaşamda başarılı ve mutlu olmak, insanların duygusal zekâ becerilerine bağlıdır.

Bireyin kendinin farkında olması, kendini yönetmesi, toplumsal farkındalık ve toplumsal becerileri içeren yeterliliği uygun zamanlarda ve yeterli sıklıkta göstermesi duygusal zekâyı gösterir⁶⁸

Duygusal zekâ, duygusal veya sosyal yetkinliklere ilişkin bir ölçüm veya kişinin, kendine veya başka duyguların çeşitli ifadelerini tanıması yeteneğidir. Duygusal zeka, hayatta başarıyı, entelektüel birikim veya teknik yeteneklere göre daha iyi tahmin eden bir öğrenilmiş beceri olarak popülerite kazanmıştır⁶⁹

Bütün insanlar birbirlerinden farklı düşünürler. İnsanlar aynı konu ve olay hakkındaki duyguları birbirinden farklı olabilir. Bazıları duran trafikte çılgına dönerken, bazıları da oldukça

⁶⁷ Goleman, D.(2003).Age.s,9

⁶⁸ Boyatzis, R.E. Goleman, D.(1999). Emotional Competence Inventory. Hay/Mc Ber Group, Boston.

⁶⁹ Epstein, R.(1999). The Key to Our Emotions. Psychology Today, Vol, 32. Issue 4.

soğukkanlı davranırlar. Bir kısım insanlar her olaya büyük tepkilerle karşılık vermelerine karşın başkaları öylesine sakinler ki duyguları olup olmadığından emin olamazsınız.

Duygusal zeka'yı geliştirmenin ilk ve en önemli adımı farkındalık kazanmaktır. Neyi niye hissettiğimizi bilmek oldukça güç bir adımdır. Bu bağlamda duygusal zekanın kullanılabilmesinde yapılması gereken noktalar aşağıda sıralanmıştır⁷⁰.

- ❖ *Mutlu olabilmek için duygularınızın sorumluluğunu alın.*
- ❖ *Kişileri ya da olayları etiketlemek yerine duygularınızı isimlendirin.*
- ❖ *Düşüncelerinizi duygularınızdan ayırmaya çalışın.*
- ❖ *Kendi duygularınıza sahip çıkın. Unutmayın! Hissettiğiniz duygulardan kimse sorumlu değildir.*
- ❖ *Negatif bir duygu hissettiğinizde yerine koyabileceğiniz pozitif bir duygu arayın.*
- ❖ *Karar verirken duygularınızı kullanın. Her alternatif çözüm için ne hissettiğinizi gözden geçirin.*
- ❖ *Kızgınlığınızı kontrol edin.*

Duygusal zekâ, esas olarak iki yetkinliğin bileşkesidir. Bu yetkinliklerden birincisi ‘kişisel yetkinlik’, ikincisi ‘sosyal yetkinlik’ tir.⁷¹

❖ **Kişisel Yetkinlikler**

Bu kişisel yetkinlikler kapsamında kendisi ile ilgili farkındalık, kendini yönetme (duygularını kontrol etme), motivasyon yer almaktadır. Kendisi ile ilgili farkındalık, kişinin kendi duygularını, güçlü ve zayıf yönlerini, sınırlarını bilmesi ve anlamasıdır. Yüksek düzeyde duygusal zekâyâ sahip olan kişiler, kendi kişilik özelliklerinin, çevresindeki insanları doğrudan etkileyeceğinin farkındadırlar. Bu yüzden kendilerini dürüst ve kompleksiz olarak değerlendirirler. Kendi kapasitelerini bildikleri için altından kalkamayacakları işlere girmezler; giriştikleri işlerde de ne kadar risk almaları gerektiğini ya da nerede yardıma gereksinimi

⁷⁰ Goleman, D.(2003).Age. s,113

⁷¹ Baltaş, A.(1999). Duygusal Zeka Nedir? 6 Haziran 1999, Pazar Hürriyet Gazetesi.

duyabileceklerini bilirler. Kendini bilen insanlar, özgüvene sahiptirler. Bu anlamda kendilerine yöneltilen eleştirileri tehdit olarak değil, kendilerini geliştirme fırsatı olarak görürler.

Kendini yönetme (Duygularını Kontrol Etme), kişinin duygularını kontrol ederek dürüst ve tutarlı davranması ve değişimlere karşı kendi kendini ayarlayabilmesidir. Duygusal zekası yüksek insanlar, başarısızla karşılaştığında mantıklı ve soğukkanlı davranarak, yapıcı çözümler üretebilirler.

Motivasyon, Kişinin kendisini ve birlikte çalıştığı insanları başarıya odaklayarak motive edebilmesidir. Yüksek duygusal zekaya sahip kişiler, işlerini daha iyi yapmak için güçlü bir istek içerisindeyken, bu anlamda başarıya ulaşmak için öğrenmeye hevesli ve yaratıcılıklara açıktırlar.

❖ Sosyal Yetkinlikler

Bu sosyal yetkinlikler kapsamında, empati ve sosyal yetkinlikler yer almaktadır. Empati, başkalarının fikir ve duygularını anlamaya çalışma, tavırlarını onların ruhsal durumlarına göre ayarlama becerisidir. Takım çalışmasının giderek önem kazandığı günümüzde, empatinin kişiler için vazgeçilmez bir özellik olduğu açıktır.

Sosyal beceriler, kişinin açık ve ikna edici bir şekilde iletişim kurabilmesi, sorunları çözebilmesi ve etrafıyla güçlü bağlar kurabilmesidir. Bu yetenek aslında duygusal zekânın ilk dört özelliğinin bir sonucudur. Ancak yüksek duygusal zekâyâ sahip liderler, ilişki yönetimi ve sosyal yetenekleri sayesinde birlikte çalıştıkları insanları başarı için motive edebilecek, onları yönetmede ve ikna etmede başarılı olabilecektir.⁷²

1.3 Türk Eğitim Sisteminde Öğrenme-Öğretme Etkinliklerinin Duygusal Zeka Temeli

Duygusal zeka (EQ) ile ilgili çalışmalar; akademik yönden parlak zekalı insanların gerek iş, gerekse özel yaşamlarında her zaman en başarılı kişiler arasında olmadıklarını ortaya koymaktadır. Hepimiz okulda başarılı ve yüksek düzeyde akademik başarıya sahip, ama hayatlarında mutsuz olan insanlar tanırız. Bunun yanında, akademik testlerde başarısız olmuş, okulda vasat bir başarı grafiği sergileyen, ama sağduyu ve yaratıcılığa sahip olan, mutlu ve sosyal ilişkileri mükemmel insanlar tanırız. Böyle kişileri şaşırarak ve merakla izleriz. Zamanla

⁷² Epstein, R.(1999). The Key to Our Emotions. Psychology Today, Vol. 32. Issue 4.

araştırmacılar bu duruma sebep olan etmenleri inceleme gereği duymuşlardır. Uzmanlara göre akademik zeka (IQ) nın yaşamdaki başarıyı etkileyen faktörler içindeki payı, en kötümser tahminle %4, en iyimser tahminle %20'dir. Oysa son yıllarda yapılan araştırmalar, ocuklarda IQ testleri ile ölçülen zeka puanlarında bir artış ortaya koyarken, duygusal zeka açısından istikrarlı bir kötüleşme saptamaktadır. Toplumsal gelişme açısından olumsuz sinyaller veren bu durum uzmanları duygusal zekanın önemine dikkat çekerek, nasıl geliştirilebileceği konusunda çalışmalar yapmaya yönelmiştir.⁷³

Duygusal zekanın gelişimi, özellikle bir yanda bilişsel, diğer yanda da biyolojik olgunlaşma gibi gelişim süreçleriyle i içedir. Bu gelişimde okulun işlevi çok önemlidir. Özellikle ilkokula başlangıç ve ortaokula geçiş yılları çocuğun uyum sağlaması açısından iki kritik dönem olarak ele alınmalıdır. Altı yaşından onbir yaşına kadar okul, çocukların ergenlik yaşamını ve sonrasını kuvvetle etkileyecek bir kaynaşma potası ve tanımlayıcı bir eğitsel deneyimdir. Bir ocuğun zdeğer hissi, önemli ölçüde okul başarisına ve arkadaşları tarafından kabul edilme derecesine bağlıdır. ğretmenleri tarafından başarılı bulunan ve okulda arkadaşlarıyla doyurucu sosyal etkileşimlerde bulunan çocuklarda şüphesiz zgven duygusu oluşacaktır. Okulda başarisız olan bir ocuk, kendi kendisinin yenilgisini hazırlayan tutumları harekete geçirerek tüm geleceğini karartabilir.

Okuldaki başarı da büyük ölçüde – akademik zeka kadar – duygusal zekaya bağlıdır. Çünkü okuldan yararlanmak için gerekli temel özellikler olarak kabul edilen; “doyumunu erteleyebilme, uygun bir biçimde sosyal sorumluluk üstlenebilme, duygularını kontrol altında tutabilme, iyimser bir bakış açısına sahip olabilme, içsel güdülenme, başkaları ile ilişki kurabilme, işbirliği yapabilme...” gibi beceri alanları duygusal zeka düzeyine bağlıdır. Bu zellikleri geliştirmek için anaokulu/ana sınıflarında başlanarak tüm eğitimi süreci boyunca açık yada örtük müfredatta ilgili etkinliklere yer verilmelidir. Oysa ğretmenler derslerinde duygusal hedeflere pek fazla yer vermezler.⁷⁴

⁷³ Yeşilyaprak, B. (2001) “Duygusal Zekâ ve Eğitim Açısından Doğurguları” Eğitim Yönetimi Dergisi, yıl:7, sayı: 25, (Kış).

⁷⁴ Yeşilyaprak, B. (2001) “Duygusal Zekâ ve Eğitim Açısından Doğurguları” Eğitim Yönetimi Dergisi, yıl:7, sayı: 25, (Kış).

Okul temel olarak insanların entelektüel kapasitesini geliştirdiği yerdir ve bu yerde insan zekasının gelişim evrelerine uygun olarak öğrencilerin düzeylerine uygun bilgilerle donatılması beklenir. Gerek ilköğretim okullarında, gerekse liselerde öncelikle hedeflenen budur. Her çocuk bu okullardan aynı başarıyla mezun olamaz. Aynı şekilde bütün çocuklar okulda yüksek düzeyde akademik başarı sergileyemezler. Her birey farklıdır ve bireysel farklılıkların eğitim sistemimizde dikkate alınmadığı bilinen bir gerçektir. Bireysel farklılıkların dikkate alınmadığı ülkemizde, başarının göstergesi ise üniversite sınavlarıdır. Üniversite sınavını kazanarak, toplum tarafından “iyi bölümler” olarak tanımlanan yükseköğretim programlarını kazanan bireyler, artık hayatta mutluluğu garantilemişlerdir. Toplum tarafından tanımlanan bu mutluluk formülü ise çoğu zaman acı reçetelere dönüşmektedir. Ülkemizde liseden sonra istediği üniversiteye girmeyi başararak eğitimini tamamlayabilen gençlerin sayısı oldukça düşüktür. Sorun bununla da bitmez, çünkü iyi bir iş sahibi olmanın ve o işte başarılı olmanın koşulları vardır. Dahası, yapılan araştırmalar üniversiteyi başarıyla bitiren her öğrencinin hayatta aynı başarıyı gösteremediğini ve mutlu olmadığını ispatlamıştır. Bu bakımdan okulda verilen eğitimin sadece bilgi yüklemeye dayalı olması hayat koşullarına bakıldığında hiç de yeterli olmadığı görülebilir. Okullarımızın çocuklarımıza;

- ❖ Hedef belirlemek ve ne istediğın bilmek,
- ❖ Kendi kapasitelerinin farkında olmak ve kendini tanımak,
- ❖ Duygularını iyi ifade edebilmek,
- ❖ Karşısında ki kişilerin ne istediğini bilmek ve empati yeteneğini geliştirmek,
- ❖ Çeşitli sorunlara alternatif çözümler üretmek,
- ❖ Doğru zamanlarda doğru kararlar verebilmek,
- ❖ Yaratıcı düşünmek gibi hayati önem taşıyan becerilerin de kazandırabilmesi -özellikle günümüz şartlarında- çok gereklidir.

Özellikle de ailesinden yeterli eğitim alamadığını düşündüğümüz çocukları göz önünde bulunduracak olursak müfredatımıza: “sevmek, sevmek, değer vermek, değer görmek, paylaşmak” gibi ekmek-su kadar temel gelişim ihtiyaçlarını da dahil etmemiz gerekecektir. Bunu hissedebilmenin en iyi yolu, belki de eğitimciler olarak bütün öğrencileri kendi öz çocuklarımız gibi düşünebilmektir. Ancak bunu yapabildiğimizde onların bir bütün olarak -biz vermezsek- nelerden yoksun kalabileceklerini algılayabiliriz. Bu bağlamda, sınıfa giren bir öğretmenin sadece alan bilgisinin iyi olmasının yeterli olmayacağı ortadadır. Öğretmen, alan bilgisini doğru kanallardan, doğru yöntemlerle aktarırken, sevgisini ve insani değerlerini de katması gerektiği yadsınamaz⁷⁵

Eğitimde duygusal zekanın geliştirilmesinde okul rehberlik uzmanlarına önemli görevler düşmektedir. Çünkü gerek bilgi ve beceri donanımı, gerekse psikolojik danışma ve rehberlik alanının eğitimdeki işlevi açısından duygusal zeka ile ilgili çalışmalarda rehberlik uzmanının aktif olması ve liderlik yapması beklenir. Uzmanlar okulda bir yandan doğrudan öğrenciye yönelik özel etkinlikler yanı sıra; öğretmenler, yöneticiler ve ebeveynleri bu konuda eğiterek dolaylı olarak öğrencileri duygusal zekalarının gelişimine katkıda bulunabilirler. Ancak bu konuda en önemli katkı, kuşkusuz ki eğitim sürecinde, öğrencinin tüm olarak gelişimini ve uyumu açısından en önemli etkiye sahip olan “öğretmen” tarafından sağlanabilir.⁷⁶ Bu nedenle öğretmenlerin bu alanda kendilerini geliştirmeleri ve duygusal zeka alanındaki yeteneklerini kendi branşlarındaki ders etkinliklerinde nasıl işe koşulabileceğini kavramaları hedeflenmelidir.

Bu eğitim, sadece "sorunlu" olarak tanımlanan ve geride kalan çocukların eksikliklerini telafi etsin diye öğretilen bir şey değildir. Bütün öğrencilerin kişisel gelişimlerinin bir parçası olarak verilen/verilmesi gereken bir eğitimidir. Eğitimin amacı sadece akademik başarının sağlanması değil, bireyin bir bütün olarak gelişiminin sağlanmasıdır. Her çocuk için mutlaka gerekli bir beceriler ve anlayışların bir bütünüdür. Burada amaç, eğitmek için duyguyu kullanmak yerine, bizzat duygunun kendini eğitmektir.

⁷⁵ Tuyan,S. www.duygusalzeka.com, Erişim Tarihi: 12.03.2007

⁷⁶ Yeşilyaprak B. (1999) “Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Açısından Rol ve İşlevleri” Milli Eğitim, sayı:144 ss. 27-30

Bugün Okullarda uygulanan eğitim sistemi;

- ❖ *Niceliksel değerleri niteliksel değerlere tercih ediyor.*
- ❖ *Grup işbirliği ve dayanışmasından ziyade bireysel rekabeti teşvik ediyor.*
- ❖ *Öğrenmenin belirli zamanlarda, belirtilen yerlerde, belirlenen konularda ve uzmanların yardımıyla olacağı inancını oluşturuyor.*
- ❖ *Akil ve mantığın üzerinde duruyor, fakat duyguları ve ilişkileri ihmal ediyor.*
- ❖ *Başarının ve problem çözmenin sadece belli birkaç ilkesinin olduğunu öğretiyor*

Varolan yapılara baktığımızda duygusal yapının önemli gelişim gösterdiği bu yaş grubu için okul en önemli aktivite olarak görülmektedir. Bunun yanında duygular okulda nadiren yer almaktadır. Anaokulları ve ilkokulun küçük yaş sınıflarının dışında okullarda bütün çabalar bilgiye dayalı beceriler üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin öğrencileri duygusal becerileri geliştirme eğitimleri için hazırlayacak çok az ya da hemen hemen hiç bilgiye sahip olmadıkları ortadadır.⁷⁷

Bu noktadan hareketle, öncelikle anne-babalara ana baba okulları yoluyla, daha sonra ise okul yöneticileri ve öğretmenlere yönelik olarak (hizmet içi eğitimler) eğitim ve geliştirme çalışmalarına başlanmalıdır. Öğretmenlere yönelik duygusal zeka eğitimleri ise daha başlangıçta eğitim fakültesine indirgenmeli, eğitim fakültelerinin lisans ve yüksek lisans eğitim içeriklerine eklenmelidir. Böylece hem öğretmen adaylarının kendileriyle ilgili farkındalıkları artacak hem de ileriki eğitim yaşantılarında, bu deneyimlerini ve öğretim etkinliklerinin içeriğini öğrencileriyle paylaşmaları temin edilmiş olacaktır.

1.4 Yükseköğretimde Öğrenme- Öğretme Etkinliklerinin Duygusal Zeka Temeli ve Akademik Başarıyla ilişkisi

Eğitimde amaç bireyde kalıcı davranış değişikliği meydana getirmektir. Öğrenilen kavramların, kalıcı olması ise, bireylerin bu kavramları özümlemelerine ve içselleştirmelerine bağlıdır. Duygusal zekanın eğitimin her basamağında etkin olması, öğrenilen kavramların ve yetilerin, bireyin bir parçası haline getirilmesini sağlayacaktır. Çünkü bireyler, eğitimi bir

⁷⁷Beceren,E. www.duygusalzeka.com, Erişim Tarihi: 07.01.2007

zorunluluk değil, kişiliklerini güçlendirici ve kendilerini ifade etmelerini sağlayan bir araç olarak algılayacaklardır.

Ayrıca birçok araştırmacı duygusal zekayı her zaman ve her yaşta geliştirilip ilerletilebilen, öğrenilebilir bir zeka alanı olarak görmektedirler. Uzmanlara göre, duygusal zeka düzeyi kalımsal olarak tayin edilmediği gibi, gelişimi de sadece ilk çocukluk dönemlerinde gerçekleşmez. Genel bir kanı olarak, 13-19 arasındaki yaşlardan sonra pek fazla gelişim göstermeyen IQ'nun tersine, duygusal zekanın öğrenilme olasılığı oldukça fazladır ve yaşam boyu gelişmeye devam ederek daha yeterli düzeye ulaşabilir.

Duygusal zekanın öğrenilmiş alışkanlıklar temeline dayandığı görüşü, uzmanları bu alandaki kapasitenin geliştirilmesinde eğitimin rolüne ve önemine yöneltmiştir. Eğitimin işlevi; bireyin kendine özgü zeka profilini, toplum içinde gelişmesini sağlayacak görev ve alanlarda ustalaşmak için kullanmasına yardım etmektir. Günlük pek çok performansta farklı zeka alanları uyum içinde çalışır, birbirini etkiler. Bu nedenle eğitimde zekanın belli bir yönünü değil farklı alanlarını birlikte geliştirmek amaçlanmalıdır⁷⁸.

Öğrencilerin başarı ölçütlerinden biri de akademik başarılarıdır. Akademik başarı, eğitim sürecindeki öğrenim yaşantılarından ve bireyin bazı özelliklerinden etkilenebilmektedir. Bu özellikler zeka, yaş ve genel uyarılmışlık halidir. Geleneksel görüşe göre zeka ne kadar yüksekse öğrenme o kadar hızlı olur. Öğrenme yeteneği çocukluktan başlayarak ilk yetişkinlik yıllarına kadar hızlıdır, yetişkinlikte bir süre sabit kalır, orta ve ileri yaşlarda ise düşme görülür. Öğrenmenin gerçekleşmesi, bireyin genel bir uyarılmışlık düzeyini de gerektirir. Ancak uyarılmışlık düzeyinin fazlalığı kaygının yükselmesine yol açacağından öğrenmeyi olumsuz etkiler⁷⁹. İşte burada da duygusal zeka karşımıza çıkar. Kendi kapasitelerinin farkında olan bireyler, gereksiz kaygının önüne geçerek, öğrenme başarılarını daha da artırabileceklerdir. Özellikle yükseköğretimde öğrenme başarısının önemi tartışmasız çok önemlidir. Akçalı'nın⁸⁰ Boğaziçi ve Marmara Üniversitesi öğrencileri üzerinde yaptığı kaygı düzeyinin empatik beceri

⁷⁸ Yeşilyaprak, B. (2001) "Duygusal Zekâ ve Eğitim Açısından Doğurguları" Eğitim Yönetimi Dergisi, yıl:7, sayı: 25, (Kış).

⁷⁹ Karakaş S (1981) Psikolojiye Giriş Ders Kitabı. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları No:1

⁸⁰ Akçalı Ö (1991). Kaygı seviyesinin empatik beceri üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul

üzerindeki etkisini inceleyen çalışmasında, sürekli kaygının empatik beceri üzerinde etkili olmadığı, oysa durumluk kaygının empatik beceriyi olumsuz etkilediği saptanmıştır. Empatik beceri, yani duygusal zekada ki açılımıyla, karşındakinin duygularını anlama becerisi, bireylerin gerek akademik yaşantılarında, gerekse iş yaşantılarında başarıyı sağlayacak başlıca etmenlerden biridir.

Hayata pozitif bakma, duygusal zeka kavramını içinde yer alan olgulardan biridir. İyimserlik, bireylerin ve bireylerin oluşturduğu ekiplerin, çalışma gruplarının moralini yüksek düzeyde tutacaktır. Morali yüksek düzeyde olan kişilerde, karşılaştıkları problemler karşısında paniğe kapılmadan, sağlıklı kararlar alarak, engelleri aşabileceklerdir. Akademik başarıda, bireyin yaşam olaylarına iyimser (pozitif) bakmasıyla da yakından ilgilidir. Bu konuda yapılan bir çalışmada, iyimserlik düzeyi yüksek olan bireylerin akademik başarıları diğerlerine oranla yüksek bulunmuştur⁸¹. Yükseköğretimde öğrencilere duygusal zeka eğitimi ve desteği verilmesi, bu yönüyle de akademik başarıyı olumlu yönde etkileyecektir.

Yapılan çalışmalarda, insanla çalışan meslek üyelerinin empati yeteneklerinin bireysel farklılıkları anlamalarına yardımcı olduğu, bilişsel ve duygusal empati ile kişilik özellikleri arasında ilişki olduğu saptanmıştır⁸². Yapılan bir çalışmada, insanlarla doğrudan ilişkileri olan ve mesleki eğitimleri sırasında karşısındaki kişinin rolünü alabilmeyi başarabilmiş profesyonellerin diğerlerine oranla empatik becerileri daha yüksek bulunmuştur⁸³. Yani iş yaşamında ki başarı için empatik beceri yani duygusal zeka gereklidir. Öğrencilerin eğitim yaşantılarında aldıkları yüksek ders notları, tek başlarına iş hayatında başarıyı getirmeyecektir. Bu sebeple yükseköğretimde duygusal zeka eğitiminin önemi bir kez daha vurgulanabilir.

Austin ve arkadaşları⁸⁴ tarafından yapılan bir araştırmada, tıp fakültesi birinci sınıfında okuyan öğrencilere, duygusal zeka ve empati (doktorlar için) ölçekleri ve iletişim becerileri ders

⁸¹ Aydın G ve Tezer E (1991) İyimserlik, Sağlık Sorunları ve Akademik Başarı İlişkisi, Psikoloji Dergisi. 7 (26):2-9

⁸² Berger D (1984) On the way to empathic Understanding. American Journal of Psychotherapy. 28 (1):111-119

⁸³ Bayam G, Şimşek EU ve Dilbaz N (1993) Üç Farklı Meslek Grubunda Empatik Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması, Kriz Dergisi. 3 (1-2):182-184

⁸⁴ Autin, Elizabeth J.P, Evans, R. Goldwater ve V. Potte (2005), " A preliminary study of emotional intelligence, empathy and exam performance in first year medical students" Personality and Individual Differences, Vol.39, s, 1395-1405

içeriği hakkındaki duygularını belirleyen bir ölçek uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, bayanların duygusal zekâsı, erkeklere oranlara anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Güz döneminde, tıptaki genel kavramları kapsayan bir dersin (sağlık ve toplum) sınav performansının duygusal zekâ puanıyla olumlu ve anlamlı şekilde ilişkili olduğu görülmüş, ancak yıl içinde daha sonraları sınav performansı ile duygusal zekâ arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Duygusal zekâsı yüksek olan öğrencilerin, iletişim becerileri çalışmasıyla ilgili daha olumlu duygular ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Bayanlar sağlık ve toplum dersinde güz, bahar ve yaz sınavlarında erkeklerden daha yüksek not elde etmişlerdir. Yapısal eşitlik modellemesi güz dönemi sınav performanslarında, bu etkiler görülememiştir. Bu durumu araştırmacılar, bu bulgular, bu öğrenci grubu için duygusal zekâ ve akademik performans arasındaki ilişkiye sınırlı bir kanıt sağlar şeklinde açıklamışlardır.

Öz'ün yaptığı araştırmada⁸⁵, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinde empatik eğilim, empatik beceri ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan bu araştırmada, elde edilen bulgulara göre öğrencilerin akademik başarıları, empatik eğilimleri ve becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Yani, birinin artması durumunda diğeri de artış göstermektedir. Ancak bu pozitif ilişki yalnızca empatik eğilim ve empatik beceri arasında anlamlı düzeydedir. Empatik eğilim ve empatik beceri ile akademik başarı arasındaki ilişki anlamlı bulunmasa da aralarında pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bu durum, öğrencilerin başarı düzeylerinin artmasında empatinin, duyarlılık, farkındalık, dikkat, bellek, kavrama yeteneği gibi bilişsel süreçlerin etkili olabildiğini düşündürülebilir.

Peki ülkemizde yükseköğretimde duygusal zeka ne düzeydedir. Yükseköğretimde öğrenme-öğretme etkinliklerinin duygusal zekâ temeli hangi aşamadadır diye soracak olursak, karşımıza duygusal zekânın üniversitelerde seçmeli ders olarak uygulanması örneği , Bahçeşehir Üniversitesi örneği çıkacaktır.

⁸⁵ Öz,Fatma.Son Sınıf hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri, Empatik Becerileri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 1998, 2 (2)

2005–2006 Akademik Yılında Bahçeşehir Üniveristesinde General Education (GE) dersleri kapsamında verilen derslere “PSY 3101 Emotional Intelligence” dersi eklenmiştir. Ders haftada üç saatten bir sömestir olarak planlanmış ve 3 krediliktir. Söz konusu ders, üçüncü smestirden beri devam etmektedir.

Ders içeriği, duygusal zekâ yetkinliklerini anlayabilmek için temel kavramları vermek, söz konusu yetkinliklerin iş hayatına ve günlük yaşama uygulanmasını incelemek düşüncesi ile düzenlenmiştir.

Dersin amacı, Günümüzde giderek daha önemli hale gelen duygusal zekâ becerileri ile ilgili olarak bilgi, beceri, yüksek farkındalık kazandırmak; duygu ve sosyal ilişki temelli sorunlara çözüm getiren bakış açıları konusunda paylaşımlarda bulunmaktır. Öğrencilere iş ve özel hayatlarında kullanabilecekleri temel duygusal zekâ becerileri kazandırmaktır.

Ders esnasında öğrencilere teorik bilgi verilirken örnek olaylar, filmler, hikâyeler ve yaratıcı drama tekniklerinden yararlanmaktadır. Dersin başarı değerlendirmesi ise, uygulama ve araştırma konularından yapılmaktadır. Bu bağlamda niversite gençliğinin duygusal zekâ konusundaki görüşlerini tespit etme çalışmaları sürdürülmektedir.

Konunun bir başka yönü ise niversite yaşamının gittikçe zorlaştığı ve üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinden yardım isteyen ğrenci sayılarının sürekli arttığı yönündedir. Bundan da önemlisi, yapılan araştırmalar psikolojik yardım için gelen öğrencilerin getirdikleri sorunların nitelik ve nicelik yönünden kaygı verici boyutlarda olduğuna ilişkin bulgular ortaya koymaktadır. Buna paralel olarak ülkemiz gençleri de uyuşturucu, taciz, intihar, ekonomik sorunlar, doğal afet ve terör olayları ile sık sık karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında özellikle ailelerinden ayrı yaşayan niversite ğrencilerinin, akademik sorunlarının yanısıra bu tür sorunlar ile kendi başlarına yüzleşirken bazı psikolojik sorunlar yaşamaları kaçınılmaz gibi görünmektedir. Öğrencilere verilecek olan duygusal zeka eğitimi ile bireylerin kendilerini daha iyi tanımaları sağlanacak, böylece karşılaştıkları engelleri, daha sağlıklı bir şekilde algılayabileceklerdir. Algılamaları sağlıklı olan öğrencilerin psikolojik desteğe verecekleri tepkilerde daha sağlıklı ve hızlı olacaktır.

Ayrıca, öğrencilerin okula girdikleri zaman duygusal zeka düzeylerinin belirlenmesi sonucunda eğitim içeriğinin oluşturulması; her yıl öğretim yılı başında ve sonunda bireylerin duygusal zeka düzeylerinde gelişme olup olmadığının test edilmesi ve başarı düzeyi ile karşılaştırılmasının yapıldığı uzunlamasına (longitudinal) çalışmaların yapılması, yükseköğretimde başarıyı sağlayacaktır.

2. DUYGUSAL ZEKA AKADEMİK BAŞARI ETKİLEŞİMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ/ Dicle Üniversitesi Örneği

2.1 Kişisel Durum Bilgileri

Öğrencilerin Duygusal Zekâ Ölçeği, Kendi Duygularını Anlama, Karşısındakinin Duygularını Anlama, Duyguları Yönetme alt testlerinden aldıkları puanlar cinsiyet, Ailenin tutumu (Demokratik-Otoriter), sorunlarla baş edebilme, kendini değerlendirme açısından gruplara göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

Öğrencilerin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılıklar Göstermekte midir?

Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo-4’de gösterilmiştir.

Tablo-4

Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Toplam	Erkek	70	2.95	.14	62	3.21	.002
	Bayan	58	3.06	.14			
Karşısındakinin Duygularını An	Erkek	70	2.90	.19	62	2.19	.032
	Bayan	58	3.00	.16			
Duygularını Yönetme	Erkek	70	3.00	.24	62	3.21	.002
	Bayan	58	3.18	.19			

Duygusal zekâ ölçeği toplam puanları edebiyat fakültesi öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(62)=3.21$, $p<.01$]. Bayan öğrencilerin duygusal zeka ölçeği toplam puanları ($X=3.06$), erkek öğrencilerin ise ($X=2.95$) olarak hesaplanmıştır.

Duygusal zekâ ölçeği karşısındakinin duygularını anlama alt test puanları öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(62)=2.19$, $p<.05$]. Bayan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği karşısındakinin duygularını anlama alt test puanları ($X=3.00$), erkek öğrencilerin ise ($X=2.90$) olarak hesaplanmıştır.

Duygusal zekâ ölçeği duyguları yönetme alt test puanları öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(62)=3.21$, $p<.05$]. Bayan öğrencilerin duygusal zeka ölçeği duyguları yönetme alt test puanları ($X=3.18$), erkek öğrencilerin ise ($X=3.00$) olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen bulgulara bakıldıklarında bayan öğrencilerin duygusal zekâlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğunu belirtmek mümkündür.

Öğrencilerin kendi duygularını anlama alt test puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Mühendislik Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ ölçeği toplam puanlar ve alt testleri arasında cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo-5’de gösterilmiştir.

Tablo-5

Mühendislik Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ ölçeği toplam puanlar ve alt testleri arasında cinsiyete göre t-testi sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	P
Karşısındakinin Duygularını An	Erkek	58	2.85	.17	31	2.48	.019
	Bayan	8	3.09	.19			
Duygularını Yönetme	Erkek	58	3.03	.24	31	2.17	.038
	Bayan	8	3.31	.18			

Duygusal zekâ ölçeği karşısındakinin duygularını anlama alt test puanları öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(31)=2.48$, $p<.05$]. Bayan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği karşısındakinin duygularını anlama alt test puanları ($X=3.09$), erkek öğrencilerin ise ($X=2.85$) olarak hesaplanmıştır.

Duygusal zekâ ölçeği duyguları yönetme alt test puanları öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(31)=2,17$ $p<.05$]. Bayan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği duyguları yönetme alt test puanları ($X=3.31$), erkek öğrencilerin ise ($X=3.03$) olarak hesaplanmıştır

Duygusal zeka ölçeği toplam puanları ile kendi duygularını anlama alt test puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo-6'da gösterilmiştir.

Tablo-6

Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	P
Toplam	Erkek	78	2.93	.19	47	2.44	.020
	Bayan	20	3.09	.14			
Kendi Duygularını An.	Erkek	78	2.88	.29	47	2.13	.039
	Bayan	20	3.09	.17			
Karşısındakinin Duygularını An	Erkek	78	2.88	.22	47	2.64	.011
	Bayan	20	3.08	.19			

Duygusal zekâ ölçeği toplam puanları fen fakültesi öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(47)=2.44, p<.05]. Bayan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği toplam puanları (X=3.09), erkek öğrencilerin ise (X=2.93) olarak hesaplanmıştır.

Duygusal zekâ ölçeği kendi duygularını anlama alt test puanları öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(47)=2,13 p<.05]. Bayan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği duyguları yönetme alt test puanları (X=3.09), erkek öğrencilerin ise (X=2.88) olarak hesaplanmıştır

Duygusal zekâ ölçeği karşısındakinin duygularını anlama alt test puanları öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(47)=2.64, p<.05]. Bayan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği karşısındakinin duygularını anlama alt test puanları (X=3.08), erkek öğrencilerin ise (X=2.88) olarak hesaplanmıştır.

Duyguları Yönetme alt test puanları cinsiyet göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Duygusal zeka ölçeği Toplam puanları ile kendi duygularını anlama alt test puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Hukuk Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Alt Test Puanları Arasında cinsiyete göre oluşan farklılıklar anlamlı değildir.

Örnekleme Alınan Tüm Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo-7’de gösterilmiştir.

Tablo-7

Örnekleme Alınan Tüm Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testleri Arasında Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Toplam	Erkek	346	2.96	.18	265	3.20	.002
	Bayan	186	3.03	.16			
Karşısındakinin Duygularını An.	Erkek	346	2.89	.19	265	2.87	.004
	Bayan	186	2.96	.18			
Duyguları Yönetme	Erkek	346	3.03	.27	265	3.30	.001
	Bayan	186	3.14	.20			

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanları Örnekleme Alınan Tüm Öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(265)=3.20, p<.01]. Bayan Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=3.03), erkek öğrencilerin ise (X=2.96) olarak hesaplanmıştır.

Duygusal Zeka Ölçeği Karşısındakinin Duygularını Anlama Alt Test Puanları Öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(265)=2,87 p<.01]. Bayan Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Karşısındakinin Duygularını Anlama Alt Test puanları (X=2.96), erkek öğrencilerin ise (X=2.89) olarak hesaplanmıştır

Duygusal Zeka Ölçeği Duyguları Yönetme Alt Test Puanları Öğrencilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(265)=3.30, p<.01]. Bayan Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Duyguları Yönetme Alt Test puanları (X=3,14), erkek öğrencilerin ise (X=3.03) olarak hesaplanmıştır.

Kendi Duygularını Anlama alt test puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Duygusal Zekâ Ölçeği Puanları ve Alt Test Sonuçlarına bir bütün olarak bakıldığından bayan öğrenciler erkek öğrencilerden daha yüksek puanlar almışlardır. Bir diğer ifade ile bayan öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok duygusal zekâyâ sahiptirler.

Göçet'in⁸⁶ yaptığı araştırmada, kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zekânın iyimserlik ve duygulardan faydalanma alt boyutlarında $p < .01$ düzeyinde, duyguların ifadesi alt boyutunda ise $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada, kız öğrencilerin duygusal zekâları erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır.

Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâları ile ilgili yapılan bu iki araştırmada da, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, Yüksel'in⁸⁷ yaptığı araştırmada; işletmelerde çalışan kadın işgörenlerin “Toplam Duygusal Zeka” alt boyutuna ilişkin algılarının ortalama puanı ($x=3,75$) iken, erkek işgörenlerin bu boyuta ilişkin algılamalarının ortalama puanı ($x=3,63$) olduğunu tespit etmiştir. Yapılan bu araştırmada da kadınların duygusal zekâ seviyelerinin erkek işgörelere nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yurtdışında yapılan araştırmalara göre; bayanlar kendi kendilerine yaptıkları değerlendirmelerle gerçek duygusal zekâ ölçümleri karşılaştırıldığında, genel olarak kendileri ile ilgili düşük tahminlerde bulunmalarına karşılık, erkeklerden daha yüksek puan almışlardır.⁸⁸

⁸⁶ Göçet,E (2006). *Üniversite Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Stresle Başa çıkma Tutumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.s,65

⁸⁷ Yüksel,M (2006) *Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.s,117

⁸⁸Petrides K.V. Furnham, A.(2000). *Gender Differences in Measured and Self Estimated Trait Emotional İntelligence*. Sex Roles. A Journal of Research

Öğrencilerin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Ailenin Tutumuna Göre(Demokratik, Otoriter, İlgisiz) Anlamlı Farklılıklar Göstermekte midir?

Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Ailenin Tutumuna Göre(Demokratik, Otoriter, İlgisiz) ANOVA sonuçlarına Tablo-8’de yer verilmiştir.

Tablo-8

Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	.44	2	.22	5.49	.006
Gruplarıçi	2.47	61	4.04		
Toplam	2.91	63			

Analiz sonuçları, Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test puanlarının öğrencilerin Ana-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F(2-61)=5.49$, $p<.01$]. Başka bir ifade ile Duygusal Zekâ Ölçeği Kendi Duygularını Anlama puanları öğrencilerin Anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, İlgisiz olanların ($x=3.21$), Çok Otoriter olanların ($x=3.04$), demokratik olanların ($x=2.94$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre ilgisiz olan ve ailede otoriter bir baskıya kalan öğrenciler kendi duygularını demokratik olanlara göre daha iyi anlamaktadırlar.

Diğer Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Testleri ile Öğrencilerin Anne-baba tutumları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Ailenin Tutumuna Göre(Demokratik, Otoriter, İlgisiz) ANOVA sonuçlarına Tablo-9’da yer verilmiştir.

Tablo-9**Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Yönetme Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları**

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	.44	2	.22	4.23	.024
Gruplarıçi	1.58	30	5.27		
Toplam	2.02	32			

Analiz sonuçları, Duygusal Zeka Ölçeği Duygularını Yönetme Alt Test puanlarının öğrencilerin Ana-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(2-30)=4.23, p<.05]. Başka bir ifade ile Duygusal Zeka Ölçeği Duygularını Yönetme puanları öğrencilerin anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, demokratik olanların (x=3.12), Çok Otoriter olanların (x=2.97) İlgisiz olanların (x=2.68), olarak hesaplanmıştır. Buna göre demokratik aile ortamında büyüyen çocuklar duygularını daha iyi yönetebilmektedirler.

Diğer Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Testleri ile Öğrencilerin anne-baba tutumları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanlar ile Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Ailenin Tutumuna Göre(Demokratik, Otoriter, İlgisiz) ANOVA sonuçlarına Tablo-10'da yer verilmiştir.

Tablo-10**Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Yönetme Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları**

Alt Testler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Toplam	Gruplararası	.36	2	.18	5.98	.005
	Gruplarıçi	1.42	46	3.08		
	Toplam	1.79	48			
Duyguları Yönetme	Gruplararası	.49	2	.24	4.86	.016
	Gruplarıçi	2.50	46	5.42		
	Toplam	2.99	48			

Analiz sonuçları, Duygusal Zeka Ölçeği Toplam puanların öğrencilerin Ana-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(2-46)=5.98, p<.01]. Başka bir ifade ile Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam puanları öğrencilerin Anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, demokratik olanların (x=3.02), çok otoriter olanların (x=2.98) İlgisiz olanların (x=2.67), olarak hesaplanmıştır. Buna göre demokratik aile ortamında büyüyen çocukların duygusal zekâları daha yüksektir.

Analiz sonuçları, duygusal zeka ölçeği duygularını yönetme alt test puanlarının öğrencilerin anne-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(2-46)=4.86, p<.05]. Başka bir ifade ile duygusal zekâ ölçeği duygularını yönetme puanları öğrencilerin anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, demokratik olanların (x=3.13), çok otoriter olanların (x=3.05), ilgisiz olanların (x=2.71), olarak hesaplanmıştır. Buna göre demokratik aile ortamında büyüyen çocuklar duygularını daha iyi yönetebilmektedirler.

Diğer duygusal zekâ ölçeği alt testleri ile öğrencilerin anne-baba tutumları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin duygusal zekâ ölçeği kendi duygularını anlama alt testlerinden elde ettikleri puanlar ailenin tutumuna göre (Demokratik, Otoriter, İlgisiz) ANOVA sonuçlarına Tablo-11'de yer verilmiştir.

Tablo-11

Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	.336	2	.183	3.36	.035
Gruplarıçi	2.24	41	5.44		
Toplam	2.60	43			

Analiz sonuçları, duygusal zeka ölçeği kendi duygularını anlama puanların öğrencilerin anne-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir

[F(2-41)=3.36, p<.05]. Başka bir ifade ile duygusal zekâ ölçeği kendi duygularını anlama puanları öğrencilerin anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, demokratik olanların (x=3.11), Çok otoriter olanların (x=3.03) İlgisiz olanların (x=2.86), olarak hesaplanmıştır. Buna göre demokratik aile ortamında büyüyen çocukların kendi duygularını anlamaları daha yüksektir.

Diğer duygusal zekâ ölçeği alt testleri ile öğrencilerin anne-baba tutumları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Hukuk Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin duygusal zekâ ölçeği alt test puanları arasında anne-baba tutumlarına göre oluşan farklılıklar anlamlı değildir.

Örnekleme alınan tüm öğrencilerinin duygusal zekâ ölçeği toplam ve karşısındakinin duygularını anlama alt testlerinden elde ettikleri puanlar ailenin tutumuna göre (Demokratik, Otoriter, İlgisiz) ANOVA sonuçlarına Tablo-12’de yer verilmiştir.

Tablo-12

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam ve Karşısındakinin Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Ailelerinin Tutumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Testler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Toplam	Gruplararası	.230	12	.115	3.93	.021
	Gruplarıçi	7.71	463	2.93		
	Toplam	7.93	465			
Karşısındakinin Duygularını Anlama	Gruplararası	.334	12	.167	4.77	.009
	Gruplarıçi	9.21	463	3.50		
	Toplam	9.542	465			

Analiz sonuçları, Duygusal Zeka Ölçeği Toplam puanların öğrencilerin Ana-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(12-463)=3.93, p<.05]. Başka bir ifade ile Duygusal Zeka Ölçeği Toplam puanları öğrencilerin Anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, demokratik olanların (x=3.98), Çok Otoriter olanların (x=2.99) İlgisiz olanların (x=2.89), olarak

hesaplanmıştır. Buna göre demokratik aile ortamında büyüyen çocukların Duygusal Zekaları daha yüksektir.

Analiz sonuçları, Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Testi puanların öğrencilerin Ana-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(12-463)=4.77, p<.01]. Başka bir ifade ile Duygusal Zeka Ölçeği Toplam puanları öğrencilerin Anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, demokratik olanların (x=2.95), Çok Otoriter olanların (x=2.93) İlgisiz olanların (x=2.81), olarak hesaplanmıştır. Buna göre demokratik aile ortamında büyüyen çocukların Kendi duygularını anlamada daha başarılı olduklarını söylemek mümkündür.

Diğer Duygusal Zeka Ölçeği Alt Testleri ile Öğrencilerin Anne-baba tutumları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Anne-baba Tutumları ile Duygusal zeka arasındaki ilişkileri konu alan bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında demokratik tutuma sahip anne-babaların çocuklarının duygusal zeka gelişimi ilgisiz ana baba tutumlarına daha yüksektir.

Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçer dönük, Dışer Dönük) Anlamlı Farklılıklar Göstermekte midir?

Edebiyat Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçer dönük, Dışer Dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçlarına Tablo- 13'te yer verilmiştir.

Tablo-13

Edebiyat Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa Dönük) Anlamli Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Toplam	İçe Dönük	60	2.91	.15	4.62	2.23	.029
	Dışa dönük	68	3.02	.14	1.94		
Karşısındakinin Duyguların An.	İçe Dönük	60	2.81	.22	6.39	2.67	.009
	Dışa Dönük	68	2.97	.21	2.28		
Duyguları Yönetme	İçe dönük	60	2.91	.25	7.48	2.69	.008
	Dışa Dönük	68	3.12	.22	3.80		

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanları Fen Fakültesi Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(62)=2.23, p<.05]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=3.02), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.91) daha yüksek olarak hesaplanmıştır. Duygusal Zeka Ölçeği Karşısındakinin Duygularını Anlama Alt Test Puanları Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(62)=2.67, p<.01]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=2.97), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.81) daha yüksek olarak hesaplanmıştır

Duygusal Zeka Ölçeği Duyguları Yönetme Alt Test Puanları Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(62)=2.69, p<.01]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=3.12), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.91) daha yüksek olarak hesaplanmıştır

Kendi Duygularını Anlama alt test puanları kendini değerlendirme biçimlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden

Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa Dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçlarına Tablo- 14’de yer verilmiştir.

Tablo-14

Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa Dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Toplam	İçe Dönük	38	2.73	.18	.10	2.39	.023
	Dışa dönük	28	2.97	.16	2.96		
Karşısındakinin Duyguların An.	İçe Dönük	38	2.65	.24	.18	2.30	.029
	Dışa Dönük	28	2.90	.26	4.79		
Duyguları Yönetme	İçe dönük	38	2.78	.17	5.23	2.11	.043
	Dışa Dönük	28	3.09	.18	4.49		

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanları Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(31)=2.39, p<.05]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=2.97), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.73) daha yüksektir.

Duygusal Zeka Ölçeği Karşısındakinin Duygularını Anlama Alt Test Puanları Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(31)=2.30, p<.05]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=2.90), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.65) daha yüksektir. olarak hesaplanmıştır.

Duygusal Zeka Ölçeği Duyguları Yönetme Alt Test Puanları Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(31)=2.11, p<.05]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=3.09), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.78) daha yüksek olarak hesaplanmıştır

Kendi Duygularını Anlama alt test puanları kendini değerlendirme biçimlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Hukuk, Diş Hekimliği Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü ve Fen Fakültesi öğrencilerinin kendilerini değerlendirme biçimleri ile Duygusal Zeka ve Alt Ölçekleri Arasında gruplara göre oluşan farklılıklar anlamlı bulunmamıştır.

Örnekleme alınan tüm öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa Dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçlarına Tablo- 15’de yer verilmiştir.

Tablo-15

Örnekleme Alınan Tüm Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar, Karşısındakinin Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine Göre (İçe dönük, Dışa Dönük) Anlamlı Farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları

Alt Testler	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Toplam	İçe Dönük	246	2.92	.18	2.63	2.58	.008
	Dışa dönük	286	2.99	.17	1.14		
Karşısındakinin Duyguların An.	İçe Dönük	246	2.83	.19	2.75	3.23	.001
	Dışa Dönük	286	2.93	.19	1.25		
Duyguları Yönetme	İçe dönük	246	2.95	.30	4.43	3.60	.000
	Dışa Dönük	286	3.10	.23	1.57		

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanları Örnekleme giren tüm öğrencilerin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(530)=2.58, p<.01]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=2.99), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.92) daha yüksektir.

Duygusal Zeka Ölçeği Karşısındakinin Duygularını Anlama Alt Test Puanları Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık

göstermektedir[t(530)=3.23, p<.01]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=2.93), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.83) daha yüksektir.

Duygusal Zeka Ölçeği Duyguları Yönetme Alt Test Puanları Öğrencilerinin Kendilerini Değerlendirme Biçimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir[t(530)=3.60, p<.01]. Dışa Dönük Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları (X=3.10), İçe Dönük öğrencilerden (X=2.95) daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Kendi Duygularını Anlama alt test puanları kendini değerlendirme biçimlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

2.2 Duygusal Zeka Akademik Başarı Etkileşiminin Güncel Eğitimsel Sonuçları

Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği, Kendi Duygularını Anlama, Karşısındakinin Duygularını Anlama, Duyguları Yönetme alt testlerinden aldıkları puanların, alanlarına göre (Fen, Sosyal, Hukuk, Mühendislik, Beden Eğitimi, Dış Hekimliği ve Güzel Sanatlar) değerleri nelerdir?

Beden Eğitimi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-16'da yer verilmiştir.

Tablo-16
Beden Eğitimi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=48)

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.31	3.22	2.75	2.77	.27
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.53	3.14	2.97	2.89	.17
Duyguları Yönetme	2.53	3.34	3.03	3.01	.19
Toplam	2.55	3.20	2.93	2.89	.14

Tablo-16’ da görüldüğü gibi Beden Eğitimi Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.01$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır. Kendi Duygularını Anlama alt ölçeğinden elde edilen puanların standart sapma değerlerine bakıldığında($SS=.27$) bu alt testte öğrencilerin daha heterojen bir özellik gösterdikleri gözlenmektedir.

Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-17’de yer verilmiştir.

Tablo-17
Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının
Betimsel İstatistikleri (N=98)

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.26	3.50	2.94	2.92	.28
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.36	3.35	2.92	2.92	.23
Duyguları Yönetme	2.31	3.44	3.06	3.03	.25
Toplam	2.49	3.32	2.97	2.96	.19

Tablo-17’ de görüldüğü gibi Fen Fakültesi Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.03$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır. Kendi Duygularını Anlama ve Karşısındakinin Duygularını Anlama alt ölçeklerinden elde edilen puanların aritmetik ortalamaları birbirine eşittir.

Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-18’te yer verilmiştir.

Tablo-18**Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=66)**

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.42	3.36	2.89	2.90	.27
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.47	3.36	2.86	2.88	.19
Duyguları Yönetme	2.64	3.58	3.11	3.07	.25
Toplam	2.55	3.34	2.95	2.95	.16

Tablo-18’ de görüldüğü gibi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.07$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır.

Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-19’te yer verilmiştir.

Tablo-19**Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=44)**

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.11	3.44	3.03	2.99	.31
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.69	3.31	2.93	2.93	.17
Duyguları Yönetme	2.69	3.53	3.19	3.18	.22
Toplam	2.57	3.27	3.06	3.04	.18

Tablo-19’ de görüldüğü gibi Hukuk Fakültesi Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.18$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır.

Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-20’de yer verilmiştir.

Tablo-20
Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının
Betimsel İstatistikleri (N=128)

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.56	3.50	2.97	2.98	.21
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.56	3.31	2.94	2.94	.18
Duyguları Yönetme	2.44	3.50	3.06	3.03	.24
Toplam	2.69	3.34	3.03	3.00	.15

Tablo-20’de görüldüğü gibi Edebiyat Fakültesi Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.03$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır.

Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-21’de yer verilmiştir.

Tablo-21

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=88)

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.31	3.47	3.06	3.04	.25
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.50	3.25	2.94	2.91	.17
Duyguları Yönetme	2.36	3.42	3.14	3.12	.22
Toplam	2.40	3.29	3.03	3.02	.16

Tablo-21’de görüldüğü gibi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.12$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır.

Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistiklerine Tablo-22’de yer verilmiştir.

Tablo-22

Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Test ve Alt Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri (N=60)

Alt Testler	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortan.	X	SS
Kendi Duygularını Anlama	2.56	3.56	2.99	3.00	.24
Karşısındakinin Duygularını Anlama	2.61	3.33	2.89	2.89	.20
Duyguları Yönetme	1.92	3.56	3.07	3.01	.35
Toplam	2.57	3.30	2.99	2.97	.20

Tablo-22’de görüldüğü gibi Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencileri Duygusal Zeka Ölçeği alt testleri puanlarından aritmetik ortalaması en yüksek ($x=3.01$) olan Duyguları Yönetme Alt testi puanlarıdır.

Genel olarak tüm alan öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Alt Ölçeklerinden aldıkları puanların betimsel istatistiklerine bakıldığında aritmetik ortalamaları en yüksek olan alt ölçekler sırasıyla Duyguları Yönetme, Kendi Duygularını Anlama ve Karşısındakinin Duygularını Anlama olarak görülmektedir. Ayrıca tüm alanlarda ki öğrenciler Kendi Duygularını Anlama alt ölçeğinden aldıkları standart sapma değerleri diğerlerine göre daha yüksek görülmektedir. Buna bağlı olarak bu alt ölçekte öğrencilerin birbirlerine göre daha farklı özellikler gösterdiklerinin belirtmek mümkündür.

Öğrencilerin Duygusal Zekaları ile Akademik Başarıları Arasında İlişki Var mı? Şeklinde ifade edilen soru, Duygusal Zeka Ölçeğinin alt testlerine göre sırasıyla çözümlenmiştir.

Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden aldıkları puanlar ile akademik başarı arasındaki ilişkiler her bölüm için ayrı ayrı hesaplanmış ve aşağıda özetlenmiştir.

Beden Eğitimi Bölümü ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler.

Tablo-23

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=48)

Alt Ölçekler	Akademik Başarı
Kendi Duygularını Anlama	.15
Karşısındakinin Duygularını Anlama	.58**
Duyguları Yönetme	.12
Toplam	.55**

**p<.01

Tablo-23’da görüldüğü Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama ile Akademik başarı arasında düşük ama anlamlı ($r=.58$) bir ilişki mevcuttur.

Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler.

Tablo-24

Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=52)

Alt Ölçekler	Akademik Başarı
Kendi Duygularını Anlama	.62**
Karşısındakinin Duygularını Anlama	.58**
Duyguları Yönetme	.12
Toplam	.54**

**p<.01

Tablo-24’de görüldüğü Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden Kendi Duygularını Anlama (r=.62) ve Karşısındakinin Duygularını Anlama(r=.58) ile Akademik başarı arasında düşük ama anlamlı ilişkiler mevcuttur.

Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler.

Tablo-25

Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=60)

Alt Ölçekler	Akademik Başarı
Kendi Duygularını Anlama	.66**
Karşısındakinin Duygularını Anlama	.58**
Duyguları Yönetme	.04
Toplam	.45

**p<.01

Tablo-25’de görüldüğü gibi, Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden Kendi Duygularını Anlama (r=.66) ve Karşısındakinin Duygularını Anlama(r=.58) ile Akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler mevcuttur.

Makine Mühendisliği Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler.

Tablo-26

Makine Mühendisliği Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=32)

Alt Ölçekler	Akademik Başarı
Kendi Duygularını Anlama	.58**
Karşısındakinin Duygularını Anlama	.65**
Duyguları Yönetme	.14
Toplam	.50**

**p<.01

Tablo-26’de görüldüğü Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden Kendi Duygularını Anlama ($r=.58$) ve Karşısındakinin Duygularını Anlama($r=.65$) ile Akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler mevcuttur.

Psikoloji Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler.

Tablo-27

Psikoloji Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=42)

Alt Ölçekler	Akademik Başarı
Kendi Duygularını Anlama	.61**
Karşısındakinin Duygularını Anlama	.32
Duyguları Yönetme	.08
Toplam	.51**

**p<.01

Tablo-27’te görüldüğü gibi Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden sadece Kendi Duygularını Anlama ($r=.61$) ile Akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler.

Tablo-28

Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler(N=32)

Alt Ölçekler	Akademik Başarı
Kendi Duygularını Anlama	.61**
Karşısındakinin Duygularını Anlama	.35
Duyguları Yönetme	.14
Toplam	.49**

** $p<.01$

Tablo-28’da görüldüğü gibi, Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden sadece Kendi Duygularını Anlama ($r=.61$) ile Akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Elektrik-Elektronik Bölümü, Felsefe Bölümü, Hukuk Fakültesi, Matematik Bölümü ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bölümü öğrencilerinin Duygusal Zeka Alt Ölçeklerinden aldıkları puanlarla akademik başarıları arasındaki ilişkiler anlamsız bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında Kendi Duygularını Anlama ve Karşısındakinin Duygularını Anlama ile akademik başarılar arasında ilişkiler gözlenmekle birlikte Duyguları yönetme ile akademik başarılar arasında anlamlı ilişkiler bulunmamaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin Kendi Duygularını Anlama ve Karşısındakinin Duygularını Anlama yeteneklerinin geliştirilmesi, onların akademik olarak başarılı olmalarını destekleyebileceğini belirtmek mümkündür.

Literatüre bakıldığında Duygusal Zeka ile Akademik başarılar arasındaki ilişkileri konu alan çalışmalar farklı sonuçlar vermektedir. Wells ve arkadaşları tarafından ⁸⁹iki yıllık

⁸⁹ Wells, D., Torrie, J., Prindle, L.(2000) *Exploring Emotional Intelligence Correlates in Selected Populations of College Students.*

Alberta ,Lethbridge Community College, Canada.

üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmaya göre akademik başarı notlarıyla öğrencilerin duygusal zeka puanları arasında anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Mayer ve arkadaşları⁹⁰ tarafından yapılan bir başka araştırmaya göre de sözel IQ puanları ile duygusal zeka puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada da bir çok fakülte öğrencilerinin Duygusal Zeka Puanları ile akademik başarıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Sutarso⁹¹ tarafından araştırmada da not ortalaması ile duygusal zeka arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrenme bozuklukları olan öğrenciler uyumluluk ve diğer sosyal becerilere bağlı duygusal zeka ölçeklerinden düşük puanlar almışlardır⁹². Mayer⁹³ tarafından yapılan bir başka araştırmaya göre de üstün yetenekli öğrencilerin yalnızca IQ düzeyleri bakımından değil, aynı zamanda duygusal mesajları anlamak konusunda da daha büyük becerilere sahiptirler.

Araştırma bulgularına genel olarak bakıldığında duygusal zeka ile akademik başarılar arasında değişen sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu araştırmada bazı bölüm öğrencilerinin duygusal zeka puanları ile akademik başarıları arasında ilişkiler bulunurken bazı bölümlerde de anlamlı ilişkilere rastlanmamıştır.

Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği, Kendi Duygularını Anlama, Karşısındakinin Duygularını Anlama, Duyguları Yönetme alt testlerinden aldıkları puanlar alanlarına göre(Fen, Sosyal, Hukuk, Mühendislik, Beden Eğitimi, Diş Hekimliği ve Güzel Sanatlar) anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre ANOVA Sonuçlarına Tablo-29'da yer verilmiştir.

⁹⁰ Mayer, J. Perkins, D. Caruso, D. Salovey, P. Emotional Intelligence and Giftedness. Roper Review. 23.

⁹¹ Sutarso, A.(1996). **Effect** of Gender and GPA on EQ. Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, Tuscaloosa, Al.

⁹² Mellard, D.F. Hazel, J.S.(1992). **Social** Competencies as a Pathway to Successful Life Transition. Learning Disability Quarterly. 12.

⁹³ Mayer, J. Perkins, D. Caruso, D. Salovey, P. Emotional Intelligence and Giftedness. Roper Review. 23.

Tablo-29**Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre ANOVA Sonuçları**

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	.42	6	6.99	2.41	.000
Gruplarıçi	7.56	260	2.91		
Toplam	7.98	266			

Analiz sonuçları, Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanlarının öğrencilerin alanlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(14-558)=2.41, p<.01]. başka bir ifade ile Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanları öğrencilerin alanlarına göre değişmektedir. Alanlar arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, Hukuk Fakültesi (x=3.04), Güzel Sanatlar (x=3.02), Edebiyat (x=3.00), Diş Hekimliği Fakültesi (x=2.99), Fen Fakültesi (x=2.95), Mühendislik Mimarlık Fakültesi (x=2.94) ve Beden Eğitimi ve Spor Bölümü (x=2.89) olarak sıralanmaktadır. Buna göre Duygusal Zeka Ölçeği toplam puanlarına göre duygusal zekaları en yüksek Hukuk Fakültesi öğrencileri olurken en düşük Beden Eğitimi Bölümü öğrencileridir.

Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt test Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre ANOVA Sonuçlarına Tablo-30'da yer verilmiştir.

Tablo-30**Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre ANOVA Sonuçları**

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	1.40	6	.233	3.53	.000
Gruplarıçi	17.15	260	6.58		
Toplam	18.55	266			

Analiz sonuçları, duygusal zeka ölçeği kendi duygularını anlama alt test puanlarının öğrencilerin alanlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(14-552)=3.53, p<.01]. Başka bir ifade ile duygusal zekâ ölçeği toplam puanları öğrencilerin alanlarına göre değişmektedir. Alanlar arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre; Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü (x=3.04), Diş Hekimliği Fakültesi (x=3.00), Hukuk Fakültesi (x=2.99), Edebiyat

Fakültesi(x=2.98), Fen Fakültesi (x=2.92), Mühendislik Mimarlık Fakültesi (x=2.90) ve Beden Eğitimi ve Spor Bölümü (x=2.77) olarak sıralanmaktadır. Buna göre Duygusal Zeka Ölçeği alt testlerinden Kendi Duygularını Anlama puanlarına göre Kendi Duygularının Farkında olan en yüksek Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencileri olurken en düşük Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencileridir.

Göçet'in⁹⁴ yaptığı araştırmada, duygusal zekanın alt boyutları düşünüldüğünde, sayısal yeteneğe sahip öğrencilerin, sözel ağırlıklı yeteneğe sahip öğrencilerden daha düşük duygusal zekaya sahip oldukları belirtilmiştir. Adı geçen araştırmada, Bilgisayar Öğretim Teknolojileri ve Fen bilgisi öğretmenliği bölümleri arasında. 05 düzeyinde anlamlı fark bulunmazken, bu iki bölümün diğer bölümlerden anlamlı olarak düşük puan aldıkları görülmüştür. Bilgisayar Öğretim Teknolojileri ve Fen Bilimleri Öğretmenliği bölümleri sayısal ağırlıklı bölümler, Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilimler Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümler sözel ağırlıklı bölümler diye tanımlandığında, sayısal ve sözel bölümler kendi aralarında farksız, diğerleriyle farklı bulunmuştur.

Her iki araştırmada da birbirine yakın sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu araştırmada da, Mühendislik Fakültesi öğrencileri ve Fen Fakültesi öğrencileri, Eğitim Fakültesi öğrencilerinden ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden daha düşük duygusal zekâ puanı elde etmişlerdir.

Öğrencilerin Başkalarının Duygularını Anlama ve Duygularını Yönetme Alt Testlerinden elde ettikleri puanlar arasında, alanlara göre oluşan farklılıklar anlamlı bulunmamıştır.

Duygusal Zekâ Ölçeği ve alt testlerinin öğrencilerin okudukları alanlara göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara genel olarak bakıldığında Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Hukuk, Diş Hekimliği ve Edebiyat Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Puanları diğer bölüm öğrencilerine göre daha yüksektir. Elde edilen önemli

⁹⁴ Göçet,E (2006). Üniversite Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya

bulgulardan biride Beden Eğitimi ve spor Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği puanları diğer bölüm öğrencilerinden daha düşüktür.

2.3 Duygusal Zekâ Akademik Başarı Etkileşiminin Olası Eğitimsel Yansımaları

Öğrencilerin Duygusal Zekâ Ölçeği, Kendi Duygularını Anlama, Karşısındakinin Duygularını Anlama, Duyguları Yönetme alt testleri birlikte Farklı alanlardaki öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır? (Duygusal Zekâ Ölçeği alt testlerinin akademik başarı üzerinde görece önem sırası nedir?

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Akademik başarılarının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına Tablo-31’de yer verilmiştir.

Tablo-31
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	B	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	59.06	26.51	-	2.23	.000	-	-
EQ1	23.89	22.68	1.41	.26	.30	.16	.06
EQ2	35.17	27.89	1.15	.38	.03	.46	.35
EQ3	19.72	04.48	.72	.21	.64	-.15	.05
Toplam	-74.36	79.78	-2.06	-.27	.59	.25	.13
R=0.58 R2=0.34							
F(4-17) p=.025							

Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2), Duygularını Yönetme(EQ3) alt ölçekleri ile Toplam Puan Değişkenleri birlikte, Beden Eğitimi ve Spor Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile düşük düzeyde ama anlamlı ilişkiler vermektedir(R=0.58, R2=0.34, p<.05). Adı geçen dört değişken birlikte akademik başarıdaki toplam puanın yaklaşık % 34’ ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki görece önem sırası Toplam, Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2) ve Duygularını Yönetme(EQ3)dir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama değişkeninin akademik başarı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Akademik başarılarının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına Tablo-32’de yer verilmiştir.

Tablo-32
Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	B	T	P	İkili r	Kısmi r
Sabit	41.80	18.17	-	2.30	.000	-	-
EQ1	46.35	25.58	1.55	.54	.21	.37	.17
EQ2	44.20	25.90	1.51	.52	.04	.59	.27
EQ3	41.33	24.58	1.26	.48	.12	.29	.16
Toplam	-95.90	56.56	-2.83	-.48	.16	.127	.16
R=0.39 R2=0.15 F(4-17) p=.03							

Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2), Duygularını Yönetme(EQ3) alt ölçekleri ile Toplam Puan Değişkenleri birlikte, Beden Eğitimi Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile düşük düzeyde ama anlamlı ilişkiler vermektedir(R=0.39, R2=0.15, p<.05). Adı geçen dört değişken birlikte akademik başarıdaki toplam puanın yaklaşık % 15’ ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki görece önem sırası Toplam, Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2) ve Duygularını Yönetme(EQ3)dir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama değişkeninin akademik başarı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Akademik başarılarının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına Tablo-33’de yer verilmiştir.

Tablo-33
Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarının
Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	B	T	P	İkili r	Kısmi r
Sabit	63.59	15.54	-	4.09	.000	-	-
EQ1	24.82	29.00	5.48	1.00	.02	.55	.10
EQ2	29.62	29.43	4.50	.96	.33	.25	.09
EQ3	25.40	27.60	5.22	.99	.34	.46	.12
Toplam	-95.35	97.36	-11.05	-1.00	.24	.22	.25
R=0.52 R2=0.27							
F(4-18) p=.017							

Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Duygularını Yönetme(EQ3), Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2), alt ölçekleri ile Toplam Puan Değişkenleri birlikte, Beden Eğitimi Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile düşük düzeyde ama anlamlı ilişkiler vermektedir(R=0.52, R2=0.27, p<.05). Adı geçen dört değişken birlikte akademik başarıdaki toplam puanın yaklaşık % 27' sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki görelî önem sırası Toplam, Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Duygularını Yönetme(EQ3) ve Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2)dır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama değişkeninin akademik başarı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Akademik başarılarının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına Tablo-34' de yer verilmiştir.

Tablo-34
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarılarının
Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	B	T	P	İkili r	Kısmi r
Sabit	73.59	11.21	-	4.11	.000	-	-
EQ1	24.00	23.25	2.21	-4.13	.28	.12	.10
EQ2	26.02	12.55	2.36	-4.50	.03	.55	.09
EQ3	21.12	21.68	1.90	-4.62	.08	.46	.12
Toplam	-75.35	98.36	3.05	4.27	.10	.22	.25
R=0.39 R2=0.15							
F(4-18) p=.041							

Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Duygularını Yönetme(EQ3), Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2), alt ölçekleri ile Toplam Puan Değişkenleri birlikte, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile düşük düzeyde ama anlamlı ilişkiler vermektedir($R=0.39$, $R^2=0.15$, $p<.05$). Adı geçen dört değişken birlikte akademik başarıdaki toplam puanın yaklaşık % 15' sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki göreceli önem sırası Toplam, Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ1), Kendi Duygularını Anlama, Duygularını Yönetme(EQ3) dir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama değişkeninin akademik başarı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Hukuk, Diş Hekimliği Fakültesi ve Fen Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt test puanları akademik başarıları üzerinde anlamlı ve önemli yordayıcılar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Duygusal Zekâ Ölçeği ve alt testlerinin akademik başarı üzerinde önemli yordayıcılar olduğu görülmektedir. Özellikle Kendi Duygularını Anlama alt testi akademik başarı üzerinde önemli bir yordayıcıdır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Tartışma

Araştırmanın genel amacı, *yükseköğretim düzeyinde duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerini, Dicle Üniversitesi örneğinde kendini değerlendirme-cinsiyet-ailenin tutumu değişkenleri itibariyle betimlemektir.* Bu genel amaca bağlı olarak, öğrenci görüşleri duygusal zekâ-akademik başarı etkileşiminin güncel ve olası eğitimsel sonuçları ilişkin bulgular tartışılıp, yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma bulgularına genel olarak bakıldığında duygusal zekâ ile akademik başarılar arasında değişen sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu çalışmada bazı bölüm öğrencilerinin duygusal zekâ puanları ile akademik başarıları arasında ilişkiler bulunurken bazı bölümlerde de anlamlı ilişkilere rastlanmamıştır.

Duygusal Zekâ ile Akademik başarılar arasındaki ilişkilere bakıldığında özellikle Kendi Duygularını Anlama Alt Ölçeği ile akademik başarılar arasında ilişkiler olduğunu, Duyguları Yönetme ve akademik başarı arasında da hiçbir şekilde ilişki bulunmadığını araştırma bulguları ile belirtmek mümkündür.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki görece önem sırası Toplam, Kendi Duygularını Anlama(EQ1), Duygularını Yönetme (EQ3) ve Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ2) dir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama değişkeninin akademik başarı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Literatüre bakıldığında duygusal zekâ ile akademik başarılar arasındaki ilişkileri konu alan çalışmalar farklı sonuçlar vermektedir. Wells ve arkadaşları tarafından⁹⁵ İki yıllık

⁹⁵ Wells, D., Torrie, J., Prindle, L.(2000) Exploring Emotional Intelligence Correlates in Selected Populations of College Students. Alberta ,Lethbridge Community College, Canada.

üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmaya göre akademik başarı notlarıyla öğrencilerin duygusal zekâ puanları arasında anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Mayer ve ark.⁹⁶ tarafından yapılan bir başka araştırmaya göre de sözel IQ puanları ile duygusal zekâ puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada da birçok fakülte öğrencilerinin Duygusal Zekâ Puanları ile akademik başarıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Sutarso⁹⁷ tarafından araştırmada da not ortalaması ile duygusal zekâ arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrenme bozuklukları olan öğrenciler uyumluluk ve diğer sosyal becerilere bağlı duygusal zekâ ölçeklerinden düşük puanlar almışlardır⁹⁸ . Mayer ⁹⁹ tarafından yapılan bir başka araştırmaya göre de üstün yetenekli öğrencilerin yalnızca IQ düzeyleri bakımından değil, aynı zamanda duygusal mesajları anlamak konusunda da daha büyük becerilere sahiptirler.

Elde edilen bulgulara bakıldıklarında bayan öğrencilerin duygusal zekâlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğunu belirtmek mümkündür.

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Hukuk Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Test Puanları Arasında cinsiyete göre oluşan farklılıklar anlamlı değildir. Kendi Duygularını Anlama alt test puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Duygusal Zekâ Ölçeği Puanları ve Alt Test Sonuçlarına bir bütün olarak bakıldığından tüm alt testlerde bayan öğrenciler erkek öğrencilerden daha yüksek puanlar almışlardır. Bir diğer ifade ile bayan öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok duygusal zekaya sahiptirler.

⁹⁶ Mayer, J. Perkins, D. Caruso, D. Salovey, P.(2001) Emotional Intelligence and Giftedness. Roeper Review. 23.

⁹⁷ Sutarso, A.(1996). Effect of Gender and GPA on EQ. Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, Tuscaloosa, Al.

⁹⁸ Mellard, D.F. Hazel, J.S.(1992). Social Competencies as a Pathway to Successful Life Transition. Learning Disability Quarterly. 12.

⁹⁹ Mellard, D.F. Hazel, J.S.Age

Yurtdışında yapılan araştırmalara göre; bayanlar kendi kendilerine yaptıkları değerlendirmelerle gerçek duygusal zekâ ölçümleri karşılaştırıldığında, genel olarak kendileri ile ilgili düşük tahminlerde bulunmalarına karşılık, erkeklerden daha yüksek puan almışlardır. ¹⁰⁰

Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Testlerinden Elde Ettikleri Puanlar Ailenin Tutumuna Göre(Demokratik, Otoriter, İlgisiz) anlamlı farklılıklar göstermektedir. Duygusal Zeka Ölçeği Kendi Duygularını Anlama Alt Test puanlarının öğrencilerin Ana-baba tutumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F(2-61)=5.49, p<.01]. Başka bir ifade ile Duygusal Zekâ Ölçeği Kendi Duygularını Anlama puanları öğrencilerin Anne-baba tutumlarına göre değişmektedir. Anne-baba tutumları arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, İlgisiz olanların (x=3.21), Çok Otoriter olanların (x=3.04), demokratik olanların (x=2.94) olarak hesaplanmıştır. Buna göre ilgisiz olan ve ailede otoriter bir baskıya kalan öğrenciler kendi duygularını demokratik olanlara göre daha iyi anlamaktadırlar.

Diğer Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Testleri ile Öğrencilerin Anne-baba tutumları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Duygusal Zekâ Ölçeği Puanları ve Alt Test Sonuçlarına bir bütün olarak bakıldığında bayan öğrenciler erkek öğrencilerden daha yüksek puanlar almışlardır. Bir diğer ifade ile bayan öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok duygusal zekâyâ sahiptirler.

Göçet'in¹⁰¹ yaptığı araştırmada, kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zekânın iyimserlik ve duygulardan faydalanma alt boyutlarında p<.01 düzeyinde, duyguların ifadesi alt boyutunda ise p<.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada, kız öğrencilerin duygusal zekâları erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır.

¹⁰⁰ Sutarso, A.(1996). Effect of Gender and GPA on EQ. Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, Tuscaloosa, Al.

¹⁰¹ Göçet,E (2006).Age.s,65

Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâları ile ilgili yapılan bu iki araştırmada da, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, Yüksel'in¹⁰² yaptığı araştırmada; işletmelerde çalışan kadın işgörenlerin “Toplam Duygusal Zeka” alt boyutuna ilişkin algılarının ortalama puanı ($x=3,75$) iken, erkek işgörenlerin bu boyuta ilişkin algılamalarının ortalama puanı ($x=3,63$) olduğunu tespit etmiştir. Yapılan bu araştırmada da kadınların duygusal zeka seviyelerinin erkek işgörelere nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yurtdışında yapılan araştırmalara göre; bayanlar kendi kendilerine yaptıkları değerlendirmelerle gerçek duygusal zekâ ölçümleri karşılaştırıldığında, genel olarak kendileri ile ilgili düşük tahminlerde bulunmalarına karşılık, erkeklerden daha yüksek puan almışlardır.¹⁰³

Göçet'in¹⁰⁴ yaptığı araştırmada, duygusal zekânın alt boyutları düşünüldüğünde, sayısal yeteneğe sahip öğrencilerin, sözel ağırlıklı yeteneğe sahip öğrencilerden daha düşük duygusal zekâyâ sahip oldukları belirtilmiştir. Adı geçen araştırmada, Bilgisayar Öğretim Teknolojileri ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümleri arasında. 05 düzeyinde anlamlı fark bulunmazken, bu iki bölümün diğer bölümlerden anlamlı olarak düşük puan aldıkları görülmüştür. Bilgisayar Öğretim Teknolojileri ve Fen Bilimleri Öğretmenliği bölümleri sayısal ağırlıklı bölümler, Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilimler Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümler sözel ağırlıklı bölümler diye tanımlandığında, sayısal ve sözel bölümler kendi aralarında farksız, diğerleriyle farklı bulunmuştur.

Her iki araştırmada da birbirine yakın sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu araştırmada da, Mühendislik Fakültesi öğrencileri ve Fen Fakültesi öğrencileri, Eğitim

¹⁰² Yüksel,M (2006) Age .s,115

¹⁰³ Petrides K.V. Furnham, A.(2000). Gender Differences in Measured and Self Estimated Trait Emotional Intelligence. Sex Roles. A Journal of Research.

¹⁰⁴ Göçet,E (2006).Age..s,83

Fakültesi öğrencilerinden ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden daha düşük duygusal zekâ puanı elde etmişlerdir.

Ayrıca, anne-baba Tutumları ile Duygusal zekâ arasındaki ilişkileri konu alan bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında demokratik tutuma sahip anne-babaların çocuklarının duygusal zekâ gelişimi ilgisiz ana baba tutumlarına daha yüksektir.

Sonuç

Araştırmanın genel amacı, *yükseköğretim düzeyinde duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerini, Dicle Üniversitesi örneğinde kendini değerlendirme-cinsiyet-ailenin tutumu değişkenleri itibariyle betimlemektir.* Bu genel amaca bağlı olarak, öğrenci görüşleri duygusal zekâ-akademik başarı etkileşiminin güncel ve olası eğitimsel sonuçları alt amaçları itibariyle ulaşılan ara sonuçlar ve tablo referansları şöyle sunulabilir;

- ❖ Duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin güncel eğitimsel sonuçlar hakkında, ulaşılan ara sonuçlara bakıldığında; Araştırma bulgularına göre, duygusal zekâ ile akademik başarılar arasında değişen sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Çağdaş Türk Dili Bölümü, Diş Hekimliği Fakültesi, Makine Mühendisliği Bölümü, Resim İş Eğitimi Bölümü ve Psikoloji bölümü öğrencilerinin duygusal zekâ puanları ile akademik başarıları arasında ilişkiler bulunurken, Elektrik-Elektronik Bölümü, Felsefe Bölümü, Hukuk Fakültesi, Matematik Bölümü ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Alt Ölçeklerinden aldıkları puanlarla akademik başarıları arasındaki ilişkiler anlamsız bulunmuştur.
- ❖ Duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin olası eğitimsel sonuçlar hakkında, ulaşılan ara sonuçlara bakıldığında; yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki görece önem sırası, sırasıyla: Toplam, Karşısındakinin Duygularını Anlama(EQ1), Kendi Duygularını Anlama(EQ2), Duygularını Yönetme(EQ3) dir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sadece Karşısındakinin Duygularını Anlama değişkeninin akademik başarı üzerinde anlamlı

bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Akademik başarılarının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına sırasıyla, Tablo-29, Tablo-30, Tablo-31 ve Tablo-32’de yer verilmiştir.

Araştırmada alt amaçlara bağlı ulaşılan ara sonuçların işaretlediği gerçek, *duygusal zekâ ile akademik başarı arasında lojistik düzeyi aşan stratejik bir ilişki olduğu, bu bakımdan yükseköğretimde öğrenme-öğretme etkinliklerinin bilgi değişiminden, bilinç dönüşümüne dikey büyüme için, duygusal temelin kritik eşik olduğudur.*¹⁰⁵

Öneriler

Uygulamacılar İçin Öneriler:

- ❖ *Duygusal ve sosyal kapasitesi yüksek kişiler - yani, duygularını iyi bilen, onları kontrol edebilen, başkalarının duygularını anlayan ve bunları ustalıkla idare edebilenler - hayatlarının gerek özel gerekse mesleki alanlarında daha avantajlı bir konuma geçerler. Bunun için özellikle İlköğretim düzeyinden başlayarak, bireyleri duygusal zekâlarının geliştirilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Bu amaçla okullarda sosyal ve duygusal eğitime de önem veren eğitim programları geliştirilebilir ve uygulanabilir*
- ❖ *Araştırma sonucunda, demokratik aile ortamında büyüyen çocukların duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan çıkan sonuçla, aile eğitiminin ve aile danışmanlığının okullarda daha etkinleştirilerek, ailenin de eğitim etkileşiminin içine sokulmasının, daha etkin bir öğrenme ortamı yaratacağı değerlendirilmektedir.*
- ❖ *Yine araştırma sonucunda, kendi duygularını anlayan bireylerin, duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bireylerin kendi duygularını anlamaları ve farkındalıklarını öğrenmeleri, sağlıklı bir gelişim için gereklidir. Bu amaçla okul rehberlik servislerinde, bireylerin kendi duygularını anlamaları ve ifade etmelerine yönelik envanterler geliştirilip, uygulanabilir. Ayrıca psikodrama tekniğinin uygulamasının da faydalı olacağı beklenmektedir.*

¹⁰⁵ Akgündüz, Hasan: Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümlemeler, Yüksek Lisans Ders Notları, Diyarbakır,2007 adlı eser ve öğretim üyesinin doğrudan katkılarıyla raporlaştırılmıştır

- ❖ *Okul rehberlik servislerinde, öğrencilerin duysal zekâ düzeylerini ölçülebilir. Böylece öğrencilerin kendileri ile ilgili farkındalıkları yükseltilebilir.*

Araştırmacılar İçin Öneri:

- ❖ *Bundan sonra yapılacak Duygusal Zekâ araştırmalarının, ilköğretim düzeyinde yapılması, bireylerin gelişiminde kritik bir evre olan bu dönemde, daha etkin geri beslemeler elde edilmesini sağlayabilir. Yapılacak bu araştırma sonuçlarıyla, ilköğretim dönemine ilişkin Duygusal-sosyal eğitim programları geliştirilerek, uygulamaya sokulabilir.*

KAYNAKLAR

- Ahmann, J. Stanley ve Marvin D.(1971). **Evaluating Pupil Growth: Principles of Tests and Measurement**. 4. Baskı. Boston:Allyn and Bacon Inc.
- Akcalı Ö (1991). **Kaygı seviyesinin empatik beceri üzerindeki etkisi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Akgündüz,H.(1997) **Klasik Dönem Osmanlı Medrese Sistemi**.Ulusal Yayınları,İstanbul
- Akgündüz, H.(2007) **Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler**.Yüksek Lisans Ders Notları,Diyarbakır
- Akkoyun, F.(1998). **Duygusal Okuryazarlık ve Zekayı Geliştirme Yolları**. Cumhuriyet Bilim Teknik.
- Atkinson, R.L. Atkinson, R., Hilgard, E.R. (1995). **Psikolojiye Giriş**. Sosyal Yayınları, İstanbul.
- Autin,Elizabeth J.P,Evans,R.Goldwater ve V.Potte (2005),” **A preliminary study of emotional intelligence, amphy and exam performance in first year medical students” Personality and Individual Differences, Vol.39, 1395-1405**
- Aydın, B.(1997). **Çocuk ve Ergen Psikolojisi**. Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Aydın G ve Tezer E (1991) **İyimserlik, Sağlık Sorunları ve Akademik Başarı İlişkisi**, Psikoloji Dergisi. 7 (26):2-9
- Bacanlı, H.(2001). **Gelişim ve Öğrenme**. Nobel Yayınları, Ankara.
- Batlaş, A.(1999). **Duygusal Zeka Nedir?** 6 Haziran 1999, Pazar Hürriyet Gazetesi.
- Bayam G, Şimşek EU ve Dilbaz N (1993) **Üç Farklı Meslek Grubunda Empatik Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Kriz Dergisi. 3 (1-2):182-184

Berger D (1984) **On the way to empathic Understanding.American Journal of Psychotherapy.** 28 (1):111-119

Bjorklund, D.F. (1989). **Children Thinking Development Function and Individual Difference.** . Edition. Brooks Pub. USA.

Boyatsiz, R.E. Goleman, D.(1999). **Emotional Competence Inventory.** Hay/Mc Ber Group, Boston.

Brenner S. Salovey, P.(1997).**Emotion Regulation During Childhood.** Developmental Interpersonal and Individual Considerations. Emotional Development and Emotional Intelligence. Basic Books, N.Y.

Brockert, S. Braun, G. (2000). **Duygusal Zeka Testleri.** (Çev. Nurettin Süleymanoğlu). MSN Yayıncılık, İstanbul.

Carter, V. Good, E. (1973). **Dictionary of Education.** 4. Bakı. New York: McGraw Hill Book Company.

Davies, M. Stankov, L. Roberts, R. (1998). **Emotional Intelligence:** In Search of an Elusive Construct. Journal of Personality and Social Vol. 75, 988-1015.

Elder, L. (1997). **Critical Thinking.** The Key to Emotional Intelligence. Journal of Development Education. Vol.21. 40-41.

Epstein, R.(1999). **The Key to Our Emotions.** Psychology Today, Vol, 32. Issue 4.

Erdoğdu, M.Y.(2005).**Williams Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeği'nin Uyarlanması ve Yaratıcılık ile Algılanan Öğretmen Davranışları Arasındaki İlişki.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ergin, D.Y., Esra İşmen ve Nilüfer Özabacı. "EQ of Gifted Youths: A Comparative Study", **13th Biennial World Conference,** World Council For Gifted and Talented Children, İstanbul, 1999.

- Erkuş, A. (1998). **Goleman'ın Duygusal Zeka Görüşünün Psikometrik Açıdan Eleştirisi ve Dinamik Etkileşimsel Model Önerisi**. Türk Psikoloji Yazıları. Cilt:1 Sayı.1.
- Goleman, D.(2001). **An EI-Based Theory of Performance**. The Emotionally Intelligence Workplace. Jossey-Bass. Sna Francisko.
- Goleman, D.(2003). **Duygusal Zeka**. Varlık Yayınları, İstanbul.
- Göçet,E (2006). **Üniversite Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Stresle Başaçıkma Tutumları Arasındaki İlişki**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Hettich, P. (2000). **Transition Processes From College to Career**. Paper Presented at the 108th. Annual Convention of the American Psychological Association, Washington, USA:
- İşmen, E.(2001). **Duygusal Zeka ve Problem Çözme**. VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde Sunulmuş Bildiri. 5-7 Eylül, Ankara.
- Julian, C. Stanley, K. D.(1972). **Educational and Psychological Measurement and Evaluation**. 50. Baskı New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Karakaş S (1981) **Psikolojiye Giriş Ders Kitabı**. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları No:1
- Karlı, M.D., Ural, A., Gündüz, H.B. (2000). **Eğitim Yönetiminde Duygusal Zekanın Önemi ve Duygusal Zeka Açısından Eğitim Yönetiminin Değerlendirilmesi**. IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulmuş Bildiri, 27-30 Eylül, Erzurum.
- Kemper, C.L.(1999). **EQ ve IQ**. Communication World, 16.
- Koç, N.(1981).**Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma**. Ankara Üniversitesi Basımevi.Ankara.

- Lazarus, R.S.&S. Folkman (1984), **Stres, Appraisal, and Coping**. New York:Springer
- Mayer, J.D., Salovey, P.(1990). **The İntelligence of Emotional İntelligence**. İntelligence, Vol:17.
- Mayer, J.D, Salovey, P., Carusa, D.R.(1999). **Emotional Intelligence Meets Traditional Standarts of an Intelligence**. Intelligence, Vol. 27, No.4, 267-298.
- Mayer, J. Perkins, D. Caruso, D. Salovey, P. **Emotional İntelligence and Gifnedness**. Roeper Review. 23.
- Mellard, D.F. Hazel, J.S.(1992). **Social Compentencies as a Patway to Succesful Life Transtion**. Learning Disability Quartely. 12.
- Moller, Claus. (2000). **Hearthwork**. Hillerød: TMI.
- Morris, C.G.(2002). **Psikolojiyi Anlamak**. Edi. Ayvaşık Sayıl. Türk Psikologlar Derneği Yayınları No.231. Ankara.
- Mumcuoğlu,Özlem(2002).“**Bar-On Duygusal Zeka Testi Türkçe dilsel eşdeğerlik, güvenirlilik ve geçerlilik çalışması**” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü,2002
- Oleron, P.(1992). **Zeka**. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Öner, N.(1996). **Psikolojik Danışmanlıkta Yeni Ufuklara bir Örnek**. Duyuşsal Zeka. IX. Ulusal Psikoloji Kongresinde Sunulmuş Bildiri.
- Özgüven, İ.E.(1994). **Psikolojik Testler**. Yeni Doğu Matbaası, Ankara.
- Pearson, L.(2000). **Emotional Intelligence Development in Children**. Why Its so Important. [www. Wondertoy.com/edit.htm](http://www.Wondertoy.com/edit.htm).

- Petrides K.V. Furnham, A.(2000). **Gender Diffrenences in Measured and Self Estimated Trait Emotional İntelligence**. Sex Roles. A Journal of Research.
- Patrick, E. Denis, M. Vandamme, R.(2001). **7 Steps to Emotional İntelligence**. Crown House Publishing Limited. Carmartjen, U.K.
- Roitman, J.D.(2000). **Emotional Intelligence**. The Hearts is Smarter Than Brain. www.colorado.edu/iec/SUMMER99RW/eq.htm.
- Sağlam, M.(2001). Dergi@net-Felsefe Bölümü-1403.
- Salopek, J.(1998). **Train Your Brain**. Training Development, Vol. 52, Issue 10.
- Stenberg, R.(1997). **The Concept of Intelligence and İts Role In Lifelong Learning and Success**. American Psychologist. USA.
- Stuud, Dave(1998).”The Increasing Complexity of The Counselling Process”, Guidance & Councelling.Vol 13,Issue 4
- Sutarso, A.(1996). **Effect of Gender and GPA on EQ**. Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, Tuscaloosa, Al.
- Toker, F. Kuzgun, Y, ve ark.(1968). **Zeka Kuramları**. M.E.B. Yayınları. Ankara.
- Tuyan,S. www.duygusalzeka.com, Erişim Tarihi: 12.03.2007
- Ural, A. (2001). **Yöneticilerde Duygusal Zekanın Üç Boyutu**. Yayınlanmamış Araştırma.
- Weisinger, H. (1998). **İş Yaşamında Duygusal Zeka**.(Çev. Nurettin Süleymangil). MSN Yayıncılık,İstanbul.

Wells, D., Torrie, J., Prindle, L. **Exploring Emotional İntelligence Correlates in Selected Populations of College Students.** Alberta ,Lethbridge Community College, Canada.

Wolman, B.(1973). **Dictionary of Behavioral Science.** New York:Van Nostrand Company.

www.elma.net.tr.

Yeşilyaprak, B.(2001). **Duygusal Zeka. İş Performansının Belirleyici Bir Değişken.** Verimlilik Dergisi, Milli Produktivite Merkezi Yayını. Sayı:2 145-154.

Yeşilyaprak, B. (2001) “**Duygusal Zekâ ve Eğitim Açısından Doğurguları**” Eğitim Yönetimi Dergisi, yıl:7, sayı: 25, (Kış).

Yeşilyaprak B. (1999) “**Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Açısından Rol ve İşlevleri**” Milli Eğitim, sayı:144 ss. 27-30

Yılmaz, M. (2002). **Duygusal Zeka Düşünme Becerileri Eğitiminin Annelerinin Duygusal Zeka Düzeyine Etkisi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Yüksel,M (2006) **Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum

EKLER

EK-1 Ölçme Aracı 1 EQ-NED106

Değerli katılımcı, Aşağıda, yaşamda karşılaşılan bazı özel durumlar karşısında gösterilen tepkilere ilişkin bazı ifadelere verilmiştir. Her ifadeye, sizin tepkilerinizi en uygun yansıtan seçeneği işaretleyin. Seçenekleri ifade eden sembollerin anlamları şöyledir: [H: hiç böyle yapmam] [A: arasıra] [Ç:-çoğu zaman] [D: Daima böyle yaparım].

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

	H	A	Ç	D	
1	☐	☐	☐	☐	Sıra beklerken biri önüme geçtiğinde öfkelenirim
2	☐	☐	☐	☐	Onun ayrıcalıklı olduğunu hissettiğini düşünürüm
3	☐	☐	☐	☐	Sakin bir şekilde ona sıraya geçmesi gerektiğini hatırlatırım
4	☐	☐	☐	☐	Birinden hediye aldığımda sevinirim
5	☐	☐	☐	☐	Bana önem verildiğini bilirim
6	☐	☐	☐	☐	Hediye almaktan duyduğum sevinci anında karşı tarafa gösteririm
7	☐	☐	☐	☐	Küfürlü konuştuğumda utanç duyarım
8	☐	☐	☐	☐	Bunun karşıdakileri kızdırabileceğini ya da utandırabileceğini bilirim
9	☐	☐	☐	☐	Duyduğum utanç neticesinde özür dilerim
10	☐	☐	☐	☐	Yeni insanlarla tanışmaktan çekinirim
11	☐	☐	☐	☐	Tanımadığım insanların hakkımda olumsuz duygular hissetmelerinden korkarım
12	☐	☐	☐	☐	Bu yüzden insanlardan uzak dururum
13	☐	☐	☐	☐	Olayları olumlu yönleriyle görmek bana hoşnutluk verir
14	☐	☐	☐	☐	Olumlu bakış açım insanları rahatlatır
15	☐	☐	☐	☐	Bu sayede problemlerimle daha etkin olarak başa çıkabilirim
16	☐	☐	☐	☐	Birine kırıldığım zaman intikam almak isterim
17	☐	☐	☐	☐	Beni üzen mutlaka üzülmedir
18	☐	☐	☐	☐	Bu sayede adaleti sağlamış olurum
19	☐	☐	☐	☐	Koşullar ne olursa olsun istediğim gibi davrandığımda yaşadığımı hissederim
20	☐	☐	☐	☐	Bu durumun zaman zaman insanları rahatsız ettiğini bilirim
21	☐	☐	☐	☐	Hayata bir kez geldiğim için her istediğimi yapmaya çalışırım
22	☐	☐	☐	☐	Arkadaşlarım beni eleştirdiklerinde öfkelenirim
23	☐	☐	☐	☐	Beni beğenmediklerini düşünürüm
24	☐	☐	☐	☐	Kendimi objektif olarak görmeye çalışır, eleştirileri dikkate alırım
25	☐	☐	☐	☐	Bana verilen bir göreve yeterince başaramamışsam vicdan azabı duyarım
26	☐	☐	☐	☐	Bana güven duydukları için bu işi bana verdiklerini bilirim
27	☐	☐	☐	☐	Bana verilen sorumlulukları yapabilecek durumdaysam kabul ederim
28	☐	☐	☐	☐	Bir dostum duygusal problemini anlatırken ona yardım etmek isterim
29	☐	☐	☐	☐	Bunun için önce onun ne yaşadığını anlamaya çalışırım
30	☐	☐	☐	☐	Eğer sorarsa onun göremediği farklı alternatifleri sunarak seçim kolaylığı sağlarım
31	☐	☐	☐	☐	Hoşlandığım bir müziği dinlediğimde rahatlarım
32	☐	☐	☐	☐	Bazı arkadaşlarımın bu müzik türünden neden hoşlanmadıklarını anlayamam
33	☐	☐	☐	☐	Onları mutlu etmek adına beraberken müzik zevkimden fedakarlık etmem
34	☐	☐	☐	☐	Sokakta çocuğunu döven bir anne gördüğümde ona kızgınlık duyarım
35	☐	☐	☐	☐	Sinirli olduğu için böyle davrandığını ve çocuğun da çok üzülmediğini zannederim
36	☐	☐	☐	☐	Öfkemi kontrol altına alıp çeker giderim
37	☐	☐	☐	☐	Bir partiye giderken yabancı insanlarla karşılaşabileceğim için kaygı duyarım
38	☐	☐	☐	☐	Benim de onlar için yabancı biri olduğumu bilirim
39	☐	☐	☐	☐	Bunu bilmek daha rahat davranmamı sağlar
40	☐	☐	☐	☐	Arkadaşlarımın beni insanların içinde küçük düşürmelerine içerlerim
41	☐	☐	☐	☐	Bana kızdıkları ya da kıskandıkları için böyle davrandıklarını hissederim
42	☐	☐	☐	☐	Kendimi korumak için ben de onları küçük düşürmeye çalışırım
43	☐	☐	☐	☐	Yaşamın sıkıntıları içinde sorunlarla uğraşmak bana yılgınlık veriyor
44	☐	☐	☐	☐	İnsanların bu kadar sorunla nasıl başa çıkabildiklerine şaşırıp kalıyorum
45	☐	☐	☐	☐	Beni sıkan, üzen herseyden kaçmak istiyorum
46	☐	☐	☐	☐	Arkadaşımla bana kızgın olduğunu hissettiğim halde bunu benimle konuşmamasına üzülürüm
47	☐	☐	☐	☐	Bunu beni kırmamak için yaptığını anlarım
48	☐	☐	☐	☐	Konuşmaya ilk girişi ben yaparak arkadaşımın kızgınlığını açığa vurmasını sağlarım
49	☐	☐	☐	☐	İnsanları oldukları gibi kabul etmek bana huzur verir
50	☐	☐	☐	☐	Onları oldukları gibi kabul edersem beni de tüm özelliklerimle kabul edeceklerini

					düşünürüm
51	☐	☐	☐	☐	Kendimi değiştirmek için bir çaba harcamıyacak oluşumun rahatlığını yaşıyorum
	H	A	Ç	D	
52	☐	☐	☐	☐	Bir grup çalışmasında gerektiği gibi yapılmayacağı endişesi ile işin önemli kısmını yüklenirim
53	☐	☐	☐	☐	Gruptaki insanların beni takdir edeceklerini düşünürüm
54	☐	☐	☐	☐	İşkolik olarak algılandığımı anladığımda grup çalışmasından koparım
55	☐	☐	☐	☐	Karşı cinsten biriyle ilişkimde onu sevdiğim ya da sadece hoşlandığım ayrımını yapabilirim
56	☐	☐	☐	☐	Onun bana karşı hissettiklerini anlamaya çalışırken de bu ayrımı yapabilirim
57	☐	☐	☐	☐	Bu ilişkilerimi daha gerçekçi biçimde değerlendirmeme sebep olur
58	☐	☐	☐	☐	Erkek / kız arkadaşımı kendi cinsimden biriyle samimi şekilde konuşurken görünce kıskanırım
59	☐	☐	☐	☐	Onların birbirlerinden hoşlandıkların ve aldatıldığımı hissederim
60	☐	☐	☐	☐	Hemen yanlarına gider bağırmağa başlarım
61	☐	☐	☐	☐	Tanımadığım karanlık bir sokakta yalnız yürümekten korkarım
62	☐	☐	☐	☐	Aynı sokakta beni gören biri de benden korkabilir
63	☐	☐	☐	☐	Hissettiğim korku nedeniyle karanlık, tenha sokaklardan yolumu uzatmış olsam bile geçmem
64	☐	☐	☐	☐	Bir mağazada 5 giysi deneyip beğenmemişsem almadan çıkabilecek kadar kendime güvenirim
65	☐	☐	☐	☐	Tezgahtarın yorulduğunu, birşeyler almamı beklediğini bilirim
66	☐	☐	☐	☐	Ona yorulduğunu hissettiğimi, ama giysilerden hoşlanmadığımı söyler teşekkür ederek çıkarım
67	☐	☐	☐	☐	Sinemaya gitmeyi hiç istemediğim durumda arkadaşımın ısrarına "hayır" diyebilirim
68	☐	☐	☐	☐	Onun benimle birlikte olmak istemesini anlayabilirim
69	☐	☐	☐	☐	Arkadaşıma 'onunla birlikte olmayı istediğimi ancak bugün sinemayı istemediğimi' açıklarım
70	☐	☐	☐	☐	Karşı cinsten çok hoşlanıyorum, onlar beni heyecandırıyor
71	☐	☐	☐	☐	Benim hoşlandığım kişinin benden mutlaka hoşlanması gibi bir zorunluluk olmaz
72	☐	☐	☐	☐	Karşılıklı birbirimizden hoşlandığımız kişiyle birlikte olmayı yeğliyorum
73	☐	☐	☐	☐	Tanıdığım biri öldüğünde yaşamın anlamını sorgularım
74	☐	☐	☐	☐	Ona yakın olan kişilerin yaşadıkları üzüntüyü anlayabilirim
75	☐	☐	☐	☐	Ölümün üzüntüsünü kabul etmeye çalışır, hayatın devam ettiğini bilirim
76	☐	☐	☐	☐	Yapacağım işlerde kararlarımı kendim verdiğimde güvenim artar
77	☐	☐	☐	☐	Kararlarımı karışanların niyetinin 'bana hükmetmek' veya 'iyiliğim' olduğunu ayırdedebilirim
78	☐	☐	☐	☐	İyiliğime yönelik yönlendirmeleri dikkate alırım
79	☐	☐	☐	☐	Anne-babama her şeyden çok değer veriyorum
80	☐	☐	☐	☐	Ama benim üzerimdeki kontrollerini kabul etmem mümkün değil
81	☐	☐	☐	☐	Özgürlüğümü korumak adına ne pahasına olursa olsun onlarla bile çatışıyorum
82	☐	☐	☐	☐	En küçük bir işi başaramasam dahi yoğun bir başarısızlık duygusu hissederim
83	☐	☐	☐	☐	Herşeyi başaran insanların mutluluğuna gıpta ediyorum
84	☐	☐	☐	☐	Yaşadığım başarısızlık korkusu beni yeni girişimlerden uzak tutuyor
85	☐	☐	☐	☐	Bir sanat eseriyle karşılaştığımda büyük bir zevk duyuyorum
86	☐	☐	☐	☐	Eserin temasını oluşturan duygu yükünü kolaylıkla hissedebilirim
87	☐	☐	☐	☐	Kendimi hissettiğim duygu yüküne bırakıp keyfini çıkarırım
88	☐	☐	☐	☐	Aşık olduğum kişinin aşkını kazanabilmek için yapacaklarımda hiçbir sınır tanımam
89	☐	☐	☐	☐	Ama nedense aşklar yine de karşılıksız kalabiliyor
90	☐	☐	☐	☐	O zaman sevgimi tek başıma sonsuza kadar yaşatma azmini taşıyırım
91	☐	☐	☐	☐	Karşımdakileri ikna edemediğimde hayal kırıklığı yaşıyorum
92	☐	☐	☐	☐	İkna edemediğim insanların duyarsız olduklarını düşünürüm
93	☐	☐	☐	☐	Karşımdakine daha iyi aktarabilmek için duygularımı tanıtmaya çabalarım
94	☐	☐	☐	☐	Arkadaşım elinden kaynar tencereyi düşürse halı kirlendi, yemek ziyan oldu diye üzülürüm
95	☐	☐	☐	☐	O telaş içinde "biraz daha dikkatli olsana " diye söylenirim, hatta çıkışıyorum
96	☐	☐	☐	☐	Yetenekli olmadığını anladığımdan bir daha ona aynı işi yaptırmam
97	☐	☐	☐	☐	Hep verici durumunda olduğumdan insanlardan birşey isteme konusunda sıkıntı duyarım
98	☐	☐	☐	☐	İnsanların, beklentilerimi ben söylemesem de hissedip bana vermelerini isterim
99	☐	☐	☐	☐	İnsanlar isteklerimi kendiliklerinden anlayamayınca beni yeterince sevmediklerini düşünürüm
100	☐	☐	☐	☐	Arkadaşlarım tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım
101	☐	☐	☐	☐	Beni anlamayan onları mutlu ettiğini bilirim
102	☐	☐	☐	☐	Başkalarını anlamak için özel bir çaba harcamam
103	☐	☐	☐	☐	Sevmediğim insanlara seviyormuş gibi davrandığımda kendimden nefret ediyorum
104	☐	☐	☐	☐	Ama insanlar da sevilmediklerini hissetseler bile duymaktan hoşlanmazlar
105	☐	☐	☐	☐	Yine de insanlara duygularımı, kaldıracabilecekleri ölçüde ama hissettiğim şekilde yansıtırım
106	☐	☐	☐	☐	Başkalarının bana iş buyurmalarından sıkılırım
107	☐	☐	☐	☐	Karşımdaki insanların bu işi birine yaptırmak zorunda olduklarını anlarım
108	☐	☐	☐	☐	Bu işi neden yapmak istemediğimi açıklarım

Ek-2 Ölçme Aracı 2

ERGEN BİLGİ FORMU (KENDİNİ DEĞERLENDİRME ANKETİ)

Adı:

Soyadı:

Bölümü:

1.Cinsiyetiniz A) Erkek B)Bayan

2. Şu iki özellik açısından kendinizi nasıl değerlendirirsiniz?

A) Duygu ve düşüncelerini kimseyle paylaşmayan, arkadaş ve aile ilişkilerinden uzak, kendi iç dünyasında yaşayan bir kişiyim.(İçe dönük)

B) Arkadaşlarıyla daha çok birlikte olan, aile ve toplum içinde kendini rahatlıkla ifade eden, oldukça sosyal bir insanım.(Dışa dönük)

3.Ailenizin bugüne kadar genel yaklaşımını nasıl buluyorsunuz

A) Oldukça demokratik B) Çok otoriter C) Oldukça ilgisiz

